

Plenum

Tisdag 21.4.2020 kl. 14.00—18.27

4. Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna för 2021-2024

Statsrådets redogörelse SRR 1/2020 rd

Remissdebatt

Förste vice talman Antti Rinne: Ärende 4 på dagordningen presenteras för remissdebatt. Talmanskonferensen föreslår att ärendet remitteras till finansutskottet, som de övriga utskotten kan lämna utlåtande till senast 12.5.2020.

Efter finansminister Katri Kulmunis presentationsanförande, 10 minuter, följer en snabbdebatt i fråga om de anföranden som ledamöterna anmält sig för på förhand, där gruppanförandena får vara högst 5 minuter långa.

Därefter följer ett replikskifte där jag i regel ger ordet för en minut långa repliker till de ledamöter som hållit gruppanförandena, partiordförandena, gruppernas ordföranden och finansutskottets utskottsansvariga.

Efter en debatt på ungefär en timme förs övriga på förhand anmälda anföranden i gruppanförandeordning och de får vara högst 5 minuter långa. Utgångspunkten är att vi i dag för behandlingen av detta ärende från och med nu reserverar tid fram till klockan 18. Behandlingen av ärendet fortsätter i ett plenum senare i dag.

Talmanskonferensen rekommenderar att även de anföranden som hålls efter snabbdebatten är högst 5 minuter långa.

Debatt

14.02 **Valtiovarainministeri Katri Kulmuni** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä olemme kovemmissa poikkeusoloissa kuin koskaan sotavuosien jälkeen. Kriisi koskettaa syvästi tavallisten suomalaisten ihmisten ja perheiden arkea. Tämän päivän lapset tulevat muistamaan nämä kokemukset vielä vanhoilla päivillään.

Sotien jälkeen kansa rakensi Suomesta menestyneen hyvinvointiyhteiskunnan, joka toimii esimerkkinä monille muille maille. Tärkein selittäjä Suomen pärjäämiselle löytyy yhteisestä arvopohjastamme. Asetamme yhteisen edun oman etumme edelle. Välitämme ja pidämme huolta toisistamme. Keskinäinen luottamuksemme on vahvaa.

Konsensus on ollut hyvinvointiyhteiskuntamme tärkein rakennusaine. Viime viikkojen aikana olemme näyttäneet, miten nopeaan ja vaikuttavaan päätöksentekoon tarpeen vaatiessa tämä maa pystyy.

Nyt olemme uuden ja vakavan tilanteen äärellä. Nämä suomalaisen yhteiskunnan vahvuustekijät auttavat selviytymään uudesta viheliäisestä kriisistä sekä jälleenrakentamaan maatamme epidemian päätyttyä.

Olemme monella tapaa paremmassa tilanteessa kuin Suomi oli sotavuosien tai oman sukupolveni lapsuudessa kokeman 1990-luvun laman jälkeen. En voi silti luoda ruusuista ku-

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

vaa tulevasta. Meillä kaikilla on edessämme kovat ajat. Corona riipaisee karulla tavalla turvallisen arjen peruskiviä: terveyttä, työtä ja toimeentuloa sekä ihmissuhteita.

Arvoisa puhemies! Koronan taloudellisten ja yhteiskunnallisten vaikutusten minimoimiseksi on välttämätöntä, että saamme epidemian hallintaan ja pääsemme palaamaan normaaliin arkeen niin pian kuin se on mahdollista. Valtiovarainministeriö esitti viime viikolla ennusteensa, että Suomen talous supistuu tänä vuonna 5,5 prosentilla. Mikäli epidemia ja rajoitustoimenpiteet venyvät, on isku entistäkin voimakkaampi ja toipuminen entistä kovemman työn takana. Meidän onkin käännettävä katsetta kohti exit-strategiaa, joka koostuu mahdollisimman laajasta testauksesta, tautiketjujen jäljittämisestä ja taudinkantajien mahdollisimman tehokkaasta eristämisestä. Samalla on arvioitava rajoitustoimia ja niiden purkua.

Arvoisa puhemies! Tässä akuutissa tilanteessa hallituksen tärkein tehtävä on turvata tavallisten suomalaisten selviäminen koronakriisin oloissa, jotta terveydestä ja turvallisuudesta ei tarvitsisi tinkiä, jotta ihmisillä riittäisi työtä ja toimeentuloa tulevaisuudessakin. Voin vakuuttaa, että hallitus on tehnyt ratkaisuja parhaan saatavilla olevan tiedon varassa. Joudumme ottamaan velkaa miljardien eurojen edestä, kaksinumeroisella summalla. Lainanotto on kuin huomiseen, tuleville sukupolville siirretty vero.

Talouspolitiikan lyhyen ja pitkän aikavälin toimien tasapaino onkin välttämätöntä, jotta voimme turvata suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuuden. Hallitus on sitoutunut siihen, että kriisin aiheuttama taakka jaetaan sosiaalisesti, taloudellisesti oikeudenmukaisella ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla sekä oikeudenmukaisesti sukupolvien välillä. Nykyiset lapset joutuvat joka tapauksessa vastaamaan ikärakenteen vanhenemisen kustannuksista.

Julkisen talouden tulojen ja menojen pitkän aikavälin tasapainon kaventamisen prosessia tarkastellaan toukokuussa vuoden 2020 kolmannen lisätalousarvion antamisen yhteydessä, ja asiaan palataan syksyllä budjettiriihessä, jossa talouspolitiikan kokonaisuudesta linjataan. Syksyn budjettiriihessä hallitus käy läpi myös näkymän kuntien talouden tulevaisuudesta sekä samassa yhteydessä tarkastelee kuntien tehtäviä ja velvoitteita.

Arvoisa puhemies! Valtioneuvosto on todennut 16. maaliskuuta yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa, että maassa vallitsevat valmiuslaissa tarkoitetut poikkeusolot. Tämän vuoksi julkisen talouden suunnitelma ei vastaa normaalia käytäntöä eikä tänä vuonna ole kehysrajoitettu. Myös EU:n vakaus- ja kasvusopimuksessa tarkoitetut poikkeukselliset olosuhteet vallitsevat, minkä vuoksi tämä julkisen talouden suunnitelma ei sisällä vakaushjelmaa.

Tässä tilanteessa kykenemme esittämään uskottavan arvion talouspolitiikan tavoitteiden toteutumisesta vasta syksyn budjettiriihessä. Poikkeuksellisessa tilanteessa hallitus on päättänyt yritysten tukitoimista konkurssiaallon välttämiseksi. Tilanteen merkittävän epävarmuuden ja vallitsevien poikkeusolojen myötä käyttöön otetun valmiuslain johdosta Finntalan valtuuksien nostoon liittyvät menot sekä pienten ja keski suurten yritysten tukemiseen liittyvät myöntövaltuudet on päätetty luokitella kehyksen ulkopuoliseksi tietoisena poikkeuksena hallituksen kehyssääntöön.

Arvoisa puhemies! Hallituksen talouspolitiikan päämääränä on ihmisten hyvinvoinnin lisääminen. Tämä edellyttää uutta talouskasvua, korkeaa työllisyyttä ja kestävä julkista taloutta.

Kansainvälisen talouden näkymät ovat heikentyneet erittäin nopeasti alkuvuoden aikana. Koronavirustilanteen puhkeaminen on johtanut kansainvälisen talouden taantumaa,

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

tuotannon häiriöihin ja kysynnän rajuun vähenemiseen. Kansainvälisen tilanteen ja kotimaisten toimien seurauksena Suomen talous supistuu voimakkaasti tänä vuonna. Työllisyys heikkenee, työttömyys ja lomautukset lisääntyvät nopeasti.

Hallitus seuraa taloustilannetta sekä talouspolitiikan tavoitteiden toteutumista jatkuvasti ja reagoi tilanteen edellyttämällä tavalla. Hallitus on päättänyt laajoista toimista, joilla turvataan työpaikkoja ja ihmisten toimeentuloa sekä helpotetaan yritysten taloustilannetta koronaviruksesta aiheutuvissa vaikeuksissa. Myös budjettiautomaattikka eli verotulojen supistuminen ja työttömyysmenojen kasvu tukevat kysyntää. Lisäksi hallitus valmistelee toukokuussa annettavaan valtion kolmanteen lisätalousarvioesitykseen talouden nopeaa elpymistä tukevia kohdennettuja, nopeavaikutteisia ja määräaikaista toimenpiteitä, joita jatketaan taloustilanteen edellyttämällä tavalla myös tulevana vuosina. Poikkeuksellisten suhdannetilanteiden varalle valtion menokehyssääntö sisältää mekanismin, joka tarvittaessa mahdollistaa kertaluonteisten menojen lisäämisen enintään 1 miljardilla eurolla ja enintään 500 miljoonalla eurolla vuodessa. Poikkeusolojen mekanismin aktivoimisen prosessi on nyt sovittu käynnistettäväksi.

Arvoisa puhemies! Hallitus pyrkii päätöksillään vähentämään eriarvoisuutta sekä seuraamaan toimenpiteidensä vaikutuksia tulonjakoon. Hallitus on myös sitoutunut siihen, että kriisin aiheuttama taakka jaetaan oikeudenmukaisella ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla. Elvytystoimien rinnalla on välttämätöntä päättää myös rakenteellisista toimista, joilla Suomi palautetaan kriisin jälkeen kestäväen kasvun, korkean työllisyyden ja vahvan julkisen talouden uralle. Hallitusohjelman mukaisesti hallitus on sitoutunut tarkastelemaan hallitusohjelman toimenpiteitä uudelleen, mikäli niiden toteuttaminen vaarantaisi julkiselle taloudelle asetettujen tavoitteiden saavuttamisen. Meidän pitää siis miettiä, pitääkö osa sovitusta tärkeistä uudistuksista siirtää tulevaisuuteen odottamaan parempia taloudellisia aikoja ja mahdollisuuksia.

Hallitusohjelma sisältää myös monia julkisen talouden kestävyttä vahvistavia toimenpidekokonaisuuksia, kuten sosiaali- ja terveydenhuoltouudistus ja muut julkisen hallinnon tuottavuutta vahvistavat toimet sekä talouden yleistä tuottavuutta ja työllisyyttä kohentavat toimet. Syksyn 2020 budjettiriihessä linjataan talouspolitiikan kokonaisuudesta sekä tarkennetaan toimenpiteet, jotka vahvistavat julkisen talouden pitkän aikavälin tasapainoa ja työllisyyttä ottaen huomioon taloudellisessa toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset.

Arvoisa puhemies! Palaan vielä puheenvuoroni alkuun.

Suomi on noussut ennen kovalla työllä ja yhteisvastuulla. Linjamme siis on, että talous kuntoon, nujerramme yhdessä työttömyyden ja pidämme huolta heikoimmista. Näihin meidän kaikkien täällä salissa olevien pitää nojata — koronan jälkien korjaaminen velvoittaa meidät yhteiseen, vuosia kestävään jälleenrakennustehtävään.

14.11 Johannes Koskinen sd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lähikuukausien ratkaisuihimme riippuu, miten ison loven kansantalouteimme koronakriisi seurausvaikutuksineen aiheuttaa: onko aukko 13 vai 30 miljardin euron suuruinen? Julkisen talouden suunnitelma pohjautuu väkisinkin epävarmuudelle ennenkokemattomassa maailmantalouden kurimuksessa.

Hallituksen otteet pandemian hillitsemiseksi, rajaamiseksi ja tukahduttamiseksi ovat olleet varmoja ja ripeitä. Valmiuslain poikkeusvaltuuksia on otettu käyttöön riskiryhmien suojelemiseksi ja terveydenhuollon kapasiteetin turvaamiseksi. Samalla määrätietoisuu-

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

della on huolehdittava myös siitä, että tilanne ei johda konkurssiaaltoon ja työttömyyden rajuun kasvuun. Meidän pitää yhdessä toimia niin, että taantuma jää varovaisempien arvioiden, ei kauhuskenaarioiden mukaiseksi. Nyt on tärkeää minimoida ensin terveydelliset ja sosiaaliset vauriot, joita koronaviruspandemia aiheuttaa, sekä tehdä toimenpiteitä, joiden avulla taloudelliset iskut ja menetykset jäävät mahdollisimman pieniksi.

Hallitus on antanut tähän mennessä kaksi lisätalousarviota, joiden avulla tuetaan työpaikkojen säilymistä ja yrityksiä, parannetaan sosiaaliturvaverkkoja ja terveydenhuollon resursseja. Yritystukien jaon ensimmäisessä aallossa julkisuuteen on noussut esimerkkejä huolettomasta rahanjaosta samaan aikaan, kun työttömät ja lomautetut odottavat päivärahojaan ja pienyritykset pelastustoimia. Business Finlandin jakoperusteet on oikaistava pikaisesti työllisyyttä korostaviksi. JTS-käsittelyssä sekä hallituksen seuraavassa lisäbudjetissa on tarpeen linjata niitä elvyttäviä toimenpiteitä, joilla Suomi pääsee välittömästä kriisistä takaisin nousuun ja joilla luomme kestävästä kehitystä ja kasvua.

Maailma on erilainen pandemiasta selvitettyä. On rakennettava entistäkin vahvemmin osaamisen, yhteisöllisyyden, sosiaalisen turvallisuuden, korkean työllisyyden ja oikeudenmukaisen tulonjaon varaan. Kun valitsemme sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävästä polun, jatkamme menestystarinaamme eurooppalaisen hyvinvointiyhteiskunnan kärkimaana. Tämän hallitusyhteistyön suurena päämääränä on ollut ja tulee jatkossakin olla hyvinvoinnin lisääminen ja eriarvoisuuden vähentäminen.

Arvoisa puhemies! Elämme tilanteessa, jossa kaikki muutkin Euroopan maat velkaantuvat. Suomen tilanne on olennaisesti helpompi kuin 90-luvun lamassa. Korot ovat alhaalla ja velan ottaminen julkiseen talouteen ja investointeihin edullista. Nyt rakennetaan pohjaa tulevalle kasvulle: viisaalla politiikalla suomalainen yhteiskunta nousee entistä turvallisempaan, tuottavampaan ja työteliäämpään.

1990-luvun syvän ja pitkän laman opit on otettava varteen. Moni yritys jäi tuolloin velkaloukkuun ja ongelmat kotitalouksissa siirtyivät sukupolvelta seuraavalle. Nyt valtio tukee vahvasti yrityksiä ja kotitalouksia. Myöhemmin tarvitsemme myös elvyttävää talouspolitiikkaa, tarkoin kohdennettuja toimia työllisyyden ja kasvun vauhdittamiseksi, esimerkiksi korjausrakentamista ja väyläinvestointeja.

Tunnetusti kunnat huolehtivat suurimmasta osasta hyvinvointivaltiomme palveluista, kuten terveydenhuollosta, koulutuksesta ja vanhusten hoivasta. Onkin ensiarvoisen tärkeää, että voimme tukea niitä nyt tämän akuutin kriisin keskellä. Verotulojen heikkeneminen ja lisämenot ovat ajaneet jo ennestään heikossa jamassa olevan kuntatalouden entistä ahtaammalle. Niiden korvaamiseksi on järjestettävä kestävä ratkaisu.

Käsillä olevan kriisin kaikkia vaikutuksia yhteiskuntaamme on mahdotonta ennustaa. Me kaikki elämme epävarmuudessa ja toivomme parempaa huomista. Tarvitsemme vahvaa yhteishenkeä ja yhteistä otetta kriisistä selviämiseen. Suomalaiset ovat sitä kiitettävästi osoittaneet.

Poliittinen oppositio on rientänyt ilmoittamaan innokkuutensa kirjoittaa pääministeri Marinin hallituksen ohjelma uusiksi. [Petteri Orpo: Myöskin valtiovarainministeriö!] Hallitusryhmille tällainen ulkoistaminen ei sentään käy. Hallitusohjelman toteuttaminen ja tulevaisuusinvestoinnit ovat edelleen tämän hallituksen prioriteetteja. [Sari Essayahin välihuuto] Otetaan esimerkiksi parjattu oppivelvollisuuden laajentaminen. Jokaisen nuoren kouluttaminen valmiiksi asti on välttämätöntä, jotta kriisistä nousee entistä suorituskykyisempi Suomi. [Timo Heinonen: Sitä se malli ei takaa!] Nyt keskitymme täysillä käsillä olevan kriisin hoitamiseen katsoen kuitenkin vahvasti tulevaisuuteen, siihen, miten tämän jäl-

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

keen turvaamme suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan ja talouden kestävyys. Työ jatkuu!

14.17 Ville Vähämäki ps (ryhmäpuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Noin yleisesti taloudesta ja kansainvälisistä talousnäkökymistä: Ne ovat kovin sumuisia, me tiedämme sen. Kaikki maat elvyttävät velaksi. Setelipainot käyvät kuumina. Silti keskuspankeissa pelätään deflaatiota. EKP:n tukiohjelmat syytävät Italian pelastamiseksi käsittämättömiä summia, ja kysymys on vasta ensimmäisestä tukiohjelmasta. Niitä on kyllä tulossa lisää. Lähiinnä käydään keskustelua siitä, kenelle jää Musta Pekka käteen ja lasku maksettavaksi. IMF:n hätäapua on hakenut noin puolet jäsenmaista, ja öljyn hintakin painui negatiiviseksi.

Elämme outoja aikoja. Outoinakin aikoina täytyy tehdä hyviä päätöksiä — itse asiassa outoina aikoina on välttämätöntä tehdä hyviä päätöksiä. Saattaa olla jopa niin, että ne hyvät päätökset voivat olla niitä oudoimmilta vaikuttavista päätöksistä. Vaaditaan älykkyyttä ja viisautta, jotta pystytään punnitsemaan vaihtoehtojen ja päätösten kokonaisvaikutukset. Tämä on poliitikkojen tehtävä. Tämä on se tehtävä, johon olemme valmistautuneet kaikki edeltävät vuodet, kukin omalla tavallaan.

Valtiontaloudesta: Tässä julkisen talouden suunnitelmassa laskelmat on tehty pitkälti siten, että epidemian leviämisen ehkäisemiseksi tehdyt toimet tehoavat ja toimenpiteiden kesto on noin kolme kuukautta. On sanomattakin selvää, että jos epidemia kestää kuusi kuukautta tai tätä pidempään, kaikki laskelmat ja ennusteet muuttuvat huomattavasti huonommiksi. Muun muassa velka suhteessa bkt:hen nousisi kestävämmälle tasolle hallituskauden lopussa. On petollinen kuvitelma, että me voisimme täältä Eduskuntatalolta ilmoittaa, että nyt on yhteiskunta auki ja kansalaiset voivat alkaa elää tavanomaista elämäänsä. Tavallinen kansalainen ja hänen luottamuksensa palveluitten käyttöön ovat avainasemassa. Voimme laskea luottamuksen palautumiseen menevän noin puolet siitä ajasta, jonka toimenpiteet tosiasiallisesti kestävät. Valtiontalouden kannalta on oleellista saada epidemia hallintaan ja kuluttajien luottamus palautumaan. Kumpikin kyllä onnistuu.

Kuntataloudesta: Se oli entisestään jo huonolla pohjalla. Epidemia heikentää luonnollisesti myös kuntataloutta ja käytännössä pakottaa kunnat supistamaan toimintaansa sekä tekemään muita taloutta vakauttavia toimenpiteitä. Useissa kunnissa nämä toimet olisivat joka tapauksessa tulleet tehtäväksi jollain aikavälillä. Toivottavasti kunnat ottavat tässä tilanteessa digiloikan eteenpäin, ja valtio myöskin tukee kuntia tässä hankkeessa. Tämä on myös kunnille mahdollisuus kehittää omaa elinkeinopolitiikkaansa.

Takausvastuista: Suomellahan on huomattavat takausvastuut, ja ne tulevat kasvamaan entisestään. Näistä takausvastuista saattaa langeta lasku maksettavaksi, ja tähän täytyy myös valmistautua. Nykyisessä julkisen talouden suunnitelmassa ei huomioida sitä, että Suomelle syntyy uusien tukiohjelmien myötä uusia takausvastuita tai lainasaatavia, tai jos näihin ei suostuta, syntyy todennäköisesti tappioita aiemmista takauksista tai myönnettyistä lainoista.

Mitä siis pitäisi tehdä? Uusien hankkeitten osalta täytyisi olla pidättyväinen. Etenkin kuntatalouteen negatiivisesti vaikuttavat toimenpiteet täytyisi lopettaa. Samoin oppivelvollisuuden pidentäminen kannattanee jättää myöhemmäksi. Menopuolella tulisi leikata ei-välttämättömistä menoista ja etenkin sellaisista hankkeista, jotka lisäävät pääoman ulosvuotoa maastamme. Tämä on keskeistä. Jos vientimme ei vedä, tällöin myös tuontia täytyy hillitä ja aloittaa monentyyppisten tuotteitten oma valmistaminen kotimaassa uudestaan, vaikka ne olisivat bulkkituotteita.

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

Hallituksen tulisi välittömästi luopua liiallisesta kunnianhimosta muun muassa ilmasto- ja maahanmuuttopolitiikassaan sekä kehitysavussaan. Hintalappu näille toimille on tässä tilanteessa kestävä.

Noin yleisesti menopuolella kannattaisi ennemmin olla suhteellisen niukalla linjalla. Useat hallituksen hankkeet saattavat aiheuttaa huomattavasti enemmän pysyviä kustannuksia kuin on ennakoitu, ja nämä hankkeet pitäisi tässä tilanteessa siis toteuttaa velaksi.

Työllisyystoimenpiteet täytyy saada liikkeelle. Ne ovat tässä tilanteessa välttämättömiä.

Johtajuudesta: Johtamisesta saa yleisesti kohtuullisen hyvän palkan tai palkkion. Keskeinen tehtävä on tietää asioita ja johtaa tältä pohjalta. Kaikilta osin tässä ei olla onnistuttu. Etenkin asioitten tietämisessä on ollut puutteita. Mistä oikein on kysymys? Käsitykseni mukaan johtamisen työkalut ovat puutteellisia. Kokonaisnäkemys puuttuu, tai sitä ei ole kenelläkään. Puuttuu selkeä tehtävälista hallinnonaloittain ja koonti näistä.

Aivan lopuksi: Exit epidemiasta -ohjelman, jota tällä hetkellä valmistellaan, itse asiassa kuuluu olla jättimäinen luottamusohjelma siitä, miten kansalaisten ja kuluttajien luottamus palautetaan. Elämä kyllä palaa uomiinsa. Ehkä hiukan toisennäköinen maailma meillä on epidemian jälkeen, mutta me tulemme palauttamaan luottamuksen Suomeen.

14.22 Petteri Orpo kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! "Tämä pirulainen on voitettavissa, me nujerramme sen", näin sanoi presidentti Niinistö muutama päivä sitten. Se antoi varmasti uskoa moneen kotiin tässä epätoivoisessa tilanteessa.

Koronatoimet ovat tähän mennessä pureet. Suomalaiset ovat hienosti noudattaneet rajoituksia, ja tartuntojen määrä laskee — tästä kiitos kuuluu ihan jokaiselle suomalaiselle. Mutta edessä on vielä vaikeammat ajat, on oltava viisautta löytää polku kriisistä ulos. Hallituksen on oltava sen vuoksi täydessä iskussa, koska ongelmiakin on ollut. Niitä on ollut tilannekuvan muodostamisessa, toimenpiteiden valmistelussa, suojavarusteiden hankinnassa sekä testausten järjestämisessä. Lisäksi tiedonkulussa eduskunnan ja hallituksen välillä on ollut puutteita, mihin perustuslakivaliokuntakin on kiinnittänyt huomiota.

Eduskunnassa on aito huoli siitä, hoidetaanko koronavirusta ja kansalaisten terveyteen liittyviä asioita keskellä kriisiä riittävän hyvin. Me emme halua esittää välikysymystä, me haluamme, että Suomessa on toimintakykyinen hallitus. Jotta voimme tehdä yhdessä ja päättäväisesti ilman hallitus—oppositio-asetelmaa ja -rajoja tässä kansallisessa hätätilassa oikeita ratkaisuja ja yhteistyötä, meidän on saatava selvyys asioiden hoidon tilaan, erityisesti sosiaali- ja terveysministeriön osalta. Se on tärkeää siksi, että eduskunta voi luottaa hallituksen toimintakykyyn, kun kriisin vaikeammat päivät ovat vielä edessä. Siksi pyydämme pääministeriltä ilmoitusta koronaviruksen hoidosta sekä STM:n poliittisessa johtamisessa tehdyistä virheistä tässä koronaviruksen aikana. Tässä yhteydessä on tärkeää kuulla myös hallituksen suunnitelmia kriisinhoidon seuraavista askeleista ja päästä keskustelemaan niistä etukäteen ja yhdessä.

Arvoisa puhemies! Kodeissa tuska kasvaa. Eräs isä oli minuun yhteydessä, kun lapsen etäkoulu ei toimi ja harrastukset ovat loppuneet. Lähisuhdeväkivalta lisääntyy huolestuttavasti kodeissa. Kymmenet yrittäjät ovat olleet hätäannuksissaan yhteydessä, kun elämäntyö on menossa nurin. Hoitohenkilöstöä painaa suuri huoli terveydestään ja jaksamisestaan. Lähes puoli miljoonaa suomalaista on yt-neuvotteluiden piirissä, kymmenettuhannet yritykset ovat konkurssin partaalla.

Koronakriisistä pitää päästä ulos niin nopeasti kuin mahdollista. Yhteiskunnan sulku maksaa Suomelle noin miljardi euroa joka viikko. Tarvitsemme suunnitelman, johon sitou-

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

tumalla valo häämöttää tunnelin päässä: testaus, jäljitys, eristäminen, suojavarusteet ja rajoitukset. Myöskin kaikki yhteiskunnan toimijat on otettava mukaan koronakriisin taltuttamiseen. Nyt ei ole ihan näin tehty. Hallitus hoitaa kriisiä kovin valtiouskoisesti. Kunnat ja kaupungit, järjestöt ja elinkeinoelämä — kaikki on otettava mukaan, me tarvitsemme kaikki toimijat.

Julkisen talouden suunnitelma perustuu ennusteeseen, joka on sanalla sanoen karkeaa luettavaa. Minä olin huolissani hallituksen talous- ja työllisyyspolitiikasta jo ennen koronakriisiä ja olen siitä valitettavasti nyt vielä enemmän huolissani. Hallitus siirsi pitkän aikavälin talouspäätökset budjettiriiheen. On selvää, että hallitusohjelma on siellä kirjoitettava uudelleen. Velkaa on nyt pakko ottaa, jotta pääsemme akuutista kriisistä eteenpäin. Rahanjaon on kuitenkin loputtava tämän kriisin jälkeen yhtä nopeasti kuin se alkoi. Vanhentuneen hallitusohjelman lisämenot pitää unohtaa, koska niiden rahoittamiseen tarkoitettuja kasvu- ja omaisuustuloja ei yksinkertaisesti ole eikä tule. Kunnille ei saa antaa yhtään uutta velvoitetta tässä tilanteessa. Elvytyksestä on hyötyä, kun rajoitteita on saatu purettua ja ihmiset pääsevät takaisin arkeen. Ne keinot on mietittävä tarkkaan ja ajoitettava oikein.

Me emme voi ottaa siis julkisen talouden suunnitelman katastrofaalista uraa annettuna. Hallituksen ja meidän kaikkien tehtävänä on muuttaa se ura, [Välihuuto sosiaalidemokraattisesta ryhmästä] rakentaa tulevaisuus uudelleen. On tehtävä suuria uudistuksia työelämään, jatkuvaan oppimiseen, palveluihin, verotukseen, sosiaaliturvaan. Ilmastonmuutokseen on edelleen reagoitava, ja ikääntymisen haasteet on voitettava. Eli sanalla sanoen: suomalainen hyvinvointiyhteiskunta on pelastettava tämä kriisin jäljiltä.

Me olemme poikkeuksellisen haasteen keskellä, ja edessä ei ole yhtään helpompaa. Me kukistamme tämän pirulaisen, ja kun se on tehty, alkaa massiivinen työ Suomen nostamiseksi suosta.

14.27 Petri Honkonen kesk (ryhmäpuheenvuoro): VArvoisa herra puhemies! Keskustalle tärkeintä tässä tilanteessa on ollut, ja on edelleen huolenpito ihmisten terveydestä ja toimeentulosta. Valitettavasti kuolonuhreja on myös tullut, mutta kokonaisuutena Suomi on päässyt tuntuvasti vähemmin inhimillisiin menetyksiin kuin moni muu Euroopan maa. Kiitos tästä kuuluu ennen muuta hoito- ja hoiva-alan ammattilaisille sekä rajoituksia sääntillisesti omassa arjessaan noudattaneille suomalaisille. Taloudelliset vahingot tulevat olemaan, ja ovat jo mittavia. Siksi myös yhteiskunnan vastaantulo on poikkeuksellinen. On estettävä yritysten laajamittainen konkurssiaalto ja siitä koituva suurtyöttömyys.

Arvoisa herra puhemies! Rajoitukset ovat rassanneet ihmisten arkea useamman viikon, ja kodeissa ja työpaikoilla varmasti kysytään, että milloinka tämä loppuu. Keskusta katsoo, että päätökset suuntaan tai toiseen on tehtävä tiedon ja vaikuttavuuden perusteella se huomioiden, että tauti jyllää edelleen Suomessa. Vaara ei ole ohi. Hallituksella on tästä neuvonpito huomenna keskiviikkona. Joka tapauksessa ihmisten testausta ja tartuntojen jäljitystä on lisättävä olennaisesti. Keskusta katsoo, että testauksen lisääminen edellyttää julkisen ja yksityisen puolen sekä tutkimuslaitosten yhteistyötä. [Sari Sarkomaa: Sepä se!] Nämä ratkaisut mahdollistavat osaltaan myös Suomen talouden pyörien liikkeelle laittamisen. Suoria tukia yrityksille on lisätalousarvioissa jo yhteensä lähes 1,5 miljardin euron edestä. Myös esimerkiksi lainatakauksia on lisätty roimasti. Hätaavun tarvetta on kuitenkin edelleen, ja siksi seuraava lisätalousarvio annetaan eduskunnalle jo toukokuussa. Siinä helpotetaan myös kuntien tilannetta.

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

Arvoisa puhemies! Totta kai kriisinhoidossa on tehty myös virheitä. Etenkin sotkua suojavarusteiden hankinnassa on mahdoton ymmärtää. Nyt varusteiden valmistusta Suomessa ollaan laittamassa ministeri Lintilän johdolla liikkeelle. Jälkipyykki taatusti pestään perusteellisesti aikanaan. Nyt voimavarat on laitettava siihen, että tämä tauti saadaan tukahdutettua Suomessa, ja se onnistuu vain yhteistyöllä.

Arvoisa puhemies! Myös Suomen nostamiseen takaisin jaloilleen tarvitaan yhteistyötä. On sovittava yhdessä, miten talouden jälleenrakennus toteutetaan ja miten lasku kriisinhoidosta maksetaan oikeudenmukaisesti. Viime vuosien vastakkainasetteluun työmarkkinoilla ja laajemmin yhteiskunnassa ei tulevaisuudessa kerta kaikkiaan ole varaa. Keskusta katsoo, että ihmisten perusturvasta on kaikissa tilanteissa huolehdittava. Palvelut ja turvaverkot on kriisin jälkeen laitettava kestävästi kuntoon. Etenkin lapsiperheköyhyyttä ja nuorten syrjäytymistä on torjuttava entistä päättäväisemmin. Samalla on viimein tehtävä työllistäviä uudistuksia etenkin työmarkkinoilla. Talouden jälleenrakennus edellyttää koko maan tasapuolista kehittämistä. Selvää on, että uusiin menolisäyksiin ei ole vuosiin mahdollisuutta. Syksyllä joudutaan arvioimaan uudelleen myös hallitusohjelman toteuttamista. Tämän sanominen ei ole kiilusilmäistä leikkaamista, vaan vastuullista taloudenpitoa tilanteessa, jossa velkaa joudutaan pakon edessä ottamaan lisää. [Kristillisdemokraattien ryhmästä: Hyvä! — Timo Heinonen: Kuulikohan vihervasemmisto?]

Arvoisa puhemies! Tommy Tabermann kirjoitti runossaan Pieni laulu ihmisestä: ”Ihminen tarvitsee ihmistä.” Jos tästä vitsauksesta jotain myönteistä seuraa, toivottavasti se on välittämisen vallankumous. Tällaisen uhan edessä ihmiset ovat valtaan, mammonaan, kuuluisuuteen, henkilökohtaisiin ominaisuuksiin tai postinumeroon katsomatta kaikki samalla viivalla. Yhteiset ongelmat ratkaistaan inhimillisyydellä ja yhteistyöllä. [Timo Heinonen: Kotiinpaluun aikaa keskustalla!]

14.31 Mari Holopainen vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalaiset ovat sinitelleet poikkeusoloissa. Epidemiaan on menehtynyt läheinen, muistisairas ei ole pitänyt hetkeen ketään kädestä kiinni, huoli kotona pärjävästä lapsesta on suuri, epävarmuus toimeentulosta ja lainoista ahdistaa. Koronaepidemia ei kohtele kaikkia samoin tavoin. Riskiryhmiin kuuluvia suomalaisia on ikänsä puolensa lähes miljoona ihmistä ja muiden riskitekijöiden perusteella huomattavasti enemmän, eikä ikä tai terveys kaikissa tilanteissa suojaa taudin vakavimmilta muodoilta.

Tultuamme vuosi sitten valituiksi kansanedustajan tehtävään kukaan meistä ei osannut ajatella, että päättäisimme poikkeusolojen toimista, joilla pyritään takaamaan oikeus terveyteen ja elämään. Tähän asti koronaepidemian rajoittamistoimet ovat Suomessa onnistuneet varsin hyvin: pärjäämme vertailussa tehohoitoon joutuneiden ja kuolleisuuslukujen osalta. Rajoitteet eivät ole tiukimpia Euroopassa, koska ohjeet on otettu tosissaan ja toimimme riittävän ajoissa. Kevätauringossa on voinut ulkoilla, eikä oikeus oppimiseen ole lakannut.

Arvoisa puhemies! Julkisen talouden näkymään ja taloudellisiin ennusteisiin sisältyy poikkeuksellista globaalia epävarmuutta. Varmaa on ainoastaan suunta: se on kaikkialla tällä hetkellä alaspäin. Arviot Suomen bruttokansantuotteen supistumisesta tänä vuonna vaihtelevat noin viidestä prosentista 13:een riippuen siitä, kuinka nopeasti ja millä keinoin epidemia saadaan hillittyä.

Ihmiselle entisestään tuntematon virus leviää ja tarttuu hyvin herkästi ilman fyysistä etäisyyttä lisääviä rajoitteita, ja se muodostaa talous- ja terveyskriisit, joita ei voi ratkaista

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

erikseen. Se, miten minimoimme sekä terveydelliset että taloudelliset haitat rokotteen käyttöönottamiseen asti, ratkaisee paljon. Kansainvälinen yhteistyö tiedon hyödyntämisessä, strategian muodostamisessa ja huoltovarmuuden kehittämisessä EU:n ja Maailman terveysjärjestön WHO:n kanssa on tärkeää. Ratkaisuja on löytynyt esimerkiksi testaamisesta ja tartuntaketjuja jäljittävästä mobiiliteknologiasta, joka samalla kunnioittaa yksityisyyden suojaa.

Useat tahot Euroopan keskuspankista lähtien ovat korostaneet elvytyksen keskeistä roolia. Velka on Suomessa kestäväällä tasolla, mutta resurssit on sijoitettava oikein ja kannattavalla tavalla. Valtio lisää nyt menoja, jotta pitäisimme huolta yrityksistä, työpaikoista, terveydenhuollosta ja kunnista, joissa verotulot ovat tippuneet mutta investointi- ja palvelutarve jatkuu. Nyt kärsivät kaupungitkin, jotka normaalioloissa mahdollistavat valtion verotuloja. Myös järjestöt tarvitsevat tukea.

Luottamus ja tunne oikeudenmukaisuudesta on keskeinen yhteiskunnan perusta, ja tämä täytyy huomioida myös yritystukien jakautumisperusteissa. Tukien kohdentaminen ei voi tapahtua sattumanvaraisesti tai yrityksen koon perusteella, eikä sen pitäisi kohdentua yhtiöille, jotka hyödyntävät veroparatiiseja tai pystyvät jakamaan kohtuuttomasti osinkoja. Mutta suuri osa esimerkiksi palvelualoista tarvitsee tukeamme.

Talouden rakennetta on toivottavaa edelleen monipuolistaa. Kaikki vanhat menestystarinat eivät ole uusia menestystarinoita. Meillä ei ole yhtä Nokiaa, mutta meillä on useita lupaavia kasvuyrityksiä. Koronakriisin jälkeenkin on toimialoja, joilla on työvoimapula. Pienenä, avoimena, vientivetoisena maana Suomessa on erityisen tärkeää satsata koulutukseen ja osaamiseen.

Arvoisa puhemies! Vaikka koronakriisi on vähentänyt tuotantoa ja kuluttamista dramaattisesti, edes tällä hetkellä emme ole ilmaston tai luonnonvarojen käytön kannalta kestäväällä uralla. Valtio ei voi panostaa sellaisiin kohteisiin, jotka syventävät ilmastomuutosta tai heikentävät biodiversiteettia tai vesistöjemme puhtautta.

Luonto, metsät, järvet ja rantakalliot ovat osoittaneet ainutlaatuisuutensa, kun ihmiset kaikkialla Suomessa ovat suunnanneet ulos hakemaan hengähdyspaikkoja kriisin keskellä. Myös tulevilla sukupolvilla on oltava oikeus samaan.

Vaikka edessä oleva taantuma on vakava, tarjoaa se mahdollisuuden katsoa talouden rakenteita uudesta näkökulmasta. Taloutta elvyttäviä investointeja tulee suunnata kestäväää kasvua lisääviin hankkeisiin, kuten henkilöraide liikenteeseen, pyöräilyyn ja kävelyyn. Pitkien etäisyyksien Suomessa kestäväää liikkumista maan sisällä ja muualle Eurooppaan esimerkiksi yöjunalla on edistettävä. Menojen lisääntyessä on entistä tärkeämpää huolehtia laajasta ja kestävästä veropohjasta ja siirrettävä painopistettä ympäristölle haitallisen toiminnan verottamiseen.

Arvoisa puhemies! Koronakriisi on osoittanut, että tutkimus ja tiede ovat koko yhteiskunnan etu. [Puhemies: Aika!]

Hallitusohjelmassa on sovittu ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävästä Suomesta, eikä tämä lupaus ole muuttunut.

14.37 Pia Lohikoski vas (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä alkuvuodesta kukaan ei pystynyt kuvittelemaan tätä tilannetta, jossa nyt olemme: Suomen rajat ovat kiinni, ja valtaosa ihmisistä on sulkeutunut koteihinsa. Terveystieteiden ammattilaiset, laitoshuoltajat, kaupan henkilöstö, kuljetuspalveluissa työskentelevät ja monet muut pitävät nyt yhteiskuntaa pystyssä oman terveytensä riskeeraten. Koronaepidemian hillitsemiseksi teh-

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

dyillä rajoitustoimilla on valtava vaikutus myös Suomen talouteen. Meillä on jo lähes puoli miljoonaa ihmistä yt-neuvotteluiden piirissä, ja valtiovarainministeriön ennusteen mukaan talous tulee tänä vuonna supistumaan 5,5 prosenttia, mikäli rajoitukset ovat voimassa 3 kuukautta.

Koronaan ja samalla myös talousennusteisiin liittyy tällä hetkellä vielä poikkeuksellisen suurta epävarmuutta, ja tänään käsittelyssä oleva julkisen talouden suunnitelma vuosille 21–24 onkin teknisluontoinen. Siinä on valtiovarainministeriön ennusteiden lisäksi huomioitu jo päätetyt toimenpiteet mutta tulevia politiikkatoimia ei ole voitu vielä ennakoita.

Kuten julkisen talouden suunnitelmassa todetaan, hallituksen tekemät menoja ja tuloja koskevat päätökset ovat vuonna 2020 selvästi talouskasvua tukevia. Tämä on erittäin tärkeää, sillä ainoastaan aktiivisella ja vastuullisella finanssipolitiikalla voidaan varmistaa, että Suomen talous ei tämän kriisin takia joudu kielteiseen spiraaliin. Tukemalla ihmisiä ja yrityksiä kriisin yli voidaan varmistaa, että päästään rajoitusten purkamisen jälkeen nopeasti suotuisan talouskehityksen uralle ja että ihmisillä on työpaikka, jonne palata.

Hyvinvointivaltio on viimeistään nyt kriisin myötä osoittanut tarpeellisuutensa myös monille sellaisille, jotka normaalioloissa väittävät, etteivät he tarvitse tai käytä hyvinvointivaltion palveluita tai turvaverkkoja mihinkään. Nyt tuet ja palvelut ovat kelvanneet, ja hyvä niin. Toivottavasti niiden tärkeys muistetaan myös kriisin päätyttyä.

Vasemmistoliiton mielestä on tärkeää pitää huolta siitä, että kriisin laskua ei tulla tulevaisuudessa maksattamaan niillä, jotka ovat jo entuudestaan yhteiskunnassamme heikoimmassa ja hauraimmassa asemassa.

Arvoisa puhemies! Akuutin kriisin jälkeen tarvitaan vielä merkittäviä elvytystoimia, ja näistä ensimmäiset nähdään toukokuun lisätalousarviossa. Oikein suunnatuilla ja oikea-aikaisilla elvytystoimilla voidaan luoda uusia työpaikkoja samalla, kun vauhditetaan myös siirtymää kohti hiilineutraalia hyvinvointivaltiota. Samalla on tärkeää huomioida myös elvytystoimien sukupuolivaikutukset. Kriisin keskellä on entistäkin tärkeämpää panostaa tulevaisuuteen ja luoda kestävä pohja Suomen taloudelle.

Oppivelvollisuuden laajentaminen on yksi tämän hallituksen keskeisistä tavoitteista, ja se on tärkein koulutuspoliittinen uudistus vuosikymmeniin. Julkisen talouden suunnitelma turvaa oppivelvollisuuden laajentamisen rahoituksen, ja koronatilanne alleviivaa tämän uudistuksen tärkeyttä. Tätä mieltä on ollut myös Opettajien Ammattijärjestö OAJ kannanotossaan. Työmarkkinat ovat nopeassa muutoksessa, eikä pelkkä perusasteen tutkinto työmarkkinoilla enää riitä. Suomi nousee tästä kriisistä vain hyvinvoivien ihmisten ja korkean osaamisen avulla.

Lisäksi vanhuspalveluiden 0,7:n hoitajahenkilöstömitoituksen rahoitus sisältyy nyt julkisen talouden suunnitelmaan sekä lähihoitajien koulutuksen että itse mitoituksen osalta.

Vaikka korona pakottaa meidät uudelleenarvioimaan monia asioita, se ei muuta hallitusohjelmaan kirjattua talouspolitiikan päämäärää, joka on hyvinvoinnin lisääminen. Tämä on paitsi arvovalinta myös järkevää ja vastuullista, sillä kriisin keskellä on entistäkin tärkeämpää rakentaa kestävää tulevaisuutta ja vahvistaa luottamuksen ilmapiiriä yhteiskunnassa.

14.41 Veronica Rehn-Kivi r (ryhmäpuheenvuoro): Värderade talman! Det ska sägas genast från början: planen för de offentliga finanserna är krass läsning. Den har uppdaterats nu då samhällsekonomin dyker till följd av pågående coronavirusepidemi och rådande undantagsförhållanden i Finland. De reserver vi har sätts nu in för att rädda företag och ar-

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

betsplatser och för att stöda permitterade och familjer som tvingas vara borta från jobbet utan lön.

Arvoisa puhemies! Meneillään oleva pelastusoperaatio tarkoittaa sitä, että kaikki aiemmat tätä vuotta koskevat kehykset ylittyvät. Lasku on paljon suurempi kuin kukaan toivoisi. JTS:n mukaan julkisen talouden vaje kasvaa vuonna 2020 yhteensä 16,6 miljardiin euroon. Tähän päättyy myös viime vuosien myönteinen kehitys, jossa Suomi on hitaasti kyennyt pienentämään julkista velkaansa. Kuluvana vuonna velkasuhde kääntyy jyrkkään kasvuun ja sen arvioidaan nousevan lähes 70 prosenttiin bruttokansantuotteesta.

Ennen kriisiä hallitus sai nostettua työllisyysastetta, ja selkeänä tavoitteena oli vähintään 75 prosentin työllisyysasteen saavuttaminen. Nyt ennustetaan, että kriisin seurauksena työllisten määrä tänä vuonna laskee kaksi prosenttiyksikköä eli reiluun 71 prosenttiin. Kaikki nämä ovat JTS:n lukuja, ja ne on hyödyllistä sanoa ääneen.

SFP och svenska riksdagsgruppen tvivlar inte en stund på Finlands möjligheter att komma igen efter epidemikrisen, som ju hela världen kämpar med. Men nu måste vi tydligare än förr fokusera på vad samhället behöver för att komma på rätt köl igen. Vi måste också fråga: vad kommer vi att lära oss av coronakrisen? Från många tunga månader av isolering kan vi kanske ta med oss lärdomar och praxis som gör att arbetet och livet blir lättare efter krisen.

Arvoisa puhemies! Haluan tuoda esiin monia hyviä asioita. Sairaanhoidohenkilökunta on työskennellyt ammattitaitoisesti ja väsymättömästi ja he ansaitsevat kaiken tunnustuksen ja kannustuksen, ei ainoastaan henkiselä tasolla. Viime viikkoina olemme nähneet, miten perheet ja opettajat ovat venyneet mahtaviin suorituksiin lasten digitaalisen koulunkäynnin osalta. Työpaikoilla on nähty aivan uusia yhteistyötapoja ja myöskin se, että yhteistyötä voi tehdä myös etänä. Poliittikkaan on tullut kriisitietoisuutta ja keskinäinen kunnioitus on kasvanut. Työmarkkinajärjestöt ja suomalaiset yrittäjät ovat hakeneet yhteisiä ratkaisuja. Vaikeuksissa olevat pienyrittäjät ovat löytäneet uusia innovatiivisia lähestymistapoja. Nämä kaikki myönteiset asiat on tarpeen pitää mielessä, kun etsimme kestävää ulospääsyä tästä kriisistä, ja ratkaisuja ulos pääsemiseksi, exit, tarvitaan nyt. Yhteiskunnan ja kansantalouden toiminnan on asteittain käynnistytävä uudelleen.

Ärade talman! I höst gäller det för regeringen att i budgetförhandlingarna hitta de åtgärder som balanserar ekonomin. Alla inser att det inte kommer att bli lätt, men här är SFP och svenska riksdagsgruppen beredda att ta ansvar, även för svåra beslut. Bara med stark reformvilja klarar vi av de stora utmaningar som finns, och här vill jag säga: arbetsmarknadsparter och företagare, fortsätt er dialog. Låt oss reformera arbetslivet, enas om regler för lokalavtal, så att vi kan skapa fler och bättre arbetsplatser. Ett centralt åtgärdspaket är givetvis familjeledighetsreformen som ökar jämställdheten och stärker framtidsstron.

Coronakrisen visar behovet av fungerande sjuk- och hälsovård i alla våra landskap. Nu är inte läge att skära ner på hälsovårdens kostnader. Vi behöver en social- och hälsovårdsreform, men finansieringen måste vara rättvis och får inte försämra människors möjlighet till vård och omsorg.

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

Arvoisa puhemies! Koronaepidemiasta huolimatta pääministeri Marinin hallituksen talouspolitiikan päätavoitteet eivät ole muuttuneet. Suomi on pieni, viennistä riippuvainen maa, jolla on korkeatasoista energia- ja ympäristöteknologista osaamista, eli meillä on hyvät mahdollisuudet maamme rakentamiseen ja kehittämiseen sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla, mutta ennen kaikkea tarvitsemme nyt panostuksia koulutukseen ja tutkimukseen ja uusien työpaikkojen luomiseen.

14.46 Päivi Räsänen kd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Selonteko ei tällä kertaa sisällä varsinaista suunnitelmaa tuleville vuosille. Kehysriihen merkittävin päätös oli, ettei päätöksiä nyt tehdä. Tämä on toisaalta ymmärrettävää, sillä talouden näkymät ovat sumeat. Hallitus joutuu kuitenkin syksyllä tekemään kovia päätöksiä, jos taloutta aiotaan hoitaa kestäväällä ja tulevien sukupolvienkin kannalta oikeudenmukaisella tavalla.

Koronakriisin hoidossa on tärkeää asettaa toimet niin, että yhteiskunta saadaan avattua niin pian kuin mahdollista, vaarantamatta ihmisten henkeä ja terveyttä. Mitä pikemmin yritystoiminta saadaan jaloilleen, sitä pienemmiksi vauriot jäävät. Akuutin tilanteen hoitaminen vaikuttaa ratkaisevasti myös tarkasteltavien suunnitelmavuosien talouteen.

Pitkittyvät sulkutoimet lisäävät myös mielenterveysongelmia, vanhusten yksinäisyyttä ja lastensuojeluongelmia sekä muiden terveysongelmien kasaantumista.

Jotta koronaepidemiasta ei tule pitkäaikainen avoin piikki toistuville miljardiluokan lisävelanotoille, tarvitaan nyt voimakkaita toimia sen nujertamiseksi. Julkisen ja yksityisen sektorin toimijat tulee yhdistää testaamiskapasiteetin lisäämiseen ja altistuneiden jäljittämiseen, ja testaamismahdollisuuksista on myös tiedotettava nykyistä paremmin ja kynnystä testaamiseen edelleen madallettava.

Suojavarusteiden hankintaan pitää saada vauhtia ja varusteita jakaa kaikille tarvitseville. Ministeriöiden ja virastojen arvovaltakysymykset eivät saa rajoittaa järjenkäyttöä suojavarusteisiin liittyvissä ohjeistuksissa.

Vaikka virheitä on tehty, hallitus ansaitsee tunnustuksen siitä, että alkuhitauden jälkeen vaikuttavilla toimilla tartunnat on saatu pysymään hallittavalla tasolla. Sairaala- ja tehohoidon kapasiteetti on toistaiseksi riittänyt.

Arvoisa puhemies! Julkista taloutta heikentävät rakenteelliset ongelmat, ennen muuta väestön ikääntyminen ja työvoiman väheneminen, eivät kuitenkaan häviä epidemian aikana. Hallituksen talouspolitiikan ongelmia ei voi lakaista koronamaton alle. Selonteossa todetaan, että julkista taloutta on supistettava pysyvästi, julkisen talouden tulopohjaa vahvistettava ja tulevaisuuden menopaineita hillittävä rakenteellisin uudistuksin. Mitään tällaisia toimia hallitus ei kuitenkaan esitä.

Ihmettelen, että selonteossa lukitaan vuosi sitten, täysin erilaisissa oloissa laaditun hallitusohjelman eräitä kirjauksia. Nyt olisi tarpeen ennakkoluulottomasti ja ilman arvovaltalatausta uudistaa hallitusohjelma.

Koulujen ja oppilaitosten etäopetus ja varhaiskasvatuksen keskeytymiset tuottavat ennennäkemättömän tarpeen koulupudokkaiden ja syrjäytyvien lasten ja nuorten tukemiseen. Käytettävissä olevat resurssit tarvitaan erityisopetukseen ja opetuksen tukitoimiin, minkä vuoksi on luovuttava ideologisesta ja kalliista esityksestä oppivelvollisuuden nostamiseksi.

Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä pitää tärkeänä, että vanhustenhoidon tason parantamisesta pidetään kiinni. Kustannuksia ei saa jättää kuntien harteille. Selonteon mukaan rahoitus hoidetaan lääkekorvauksien ja lääkärikäyntien Kela-korvauksien leikkauk-

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

sin, digitalisaatiolla ja hankintojen tehostamisella. Näillä toimilla ei kateta kustannuksia, sen sijaan vaikeutetaan lääkäripalvelujen ja lääkkeiden saatavuutta.

Hallituksen tulevaisuusinvestointien rahoittamiseksi tarkoitettua omaisuuden myyntiä siirretään eteenpäin mutta hankkeita edistetään. Kaikki julkisen hallinnon ja yritysten kuluja kasvattavat hankkeet tulee nyt harkita uudelleen. Esimerkiksi hallitusohjelmaan kirjattu sukupuolineutraali sosiaaliturunnushanke, joka tuo yrityksille ja julkiseen talouteen miljardien kustannukset, tulee perua. [Oikealta: Kyllä!] Sen sijaan huoltovarmuuden parantamiseen pitää panostaa. [Paavo Arhinmäen välihuuto] Kriittisten tuotteiden kotimainen valmistus pitää varmistaa tulevaisuudessa. Maatalouden akuutin työvoimaongelman ja kroonisen kannattavuusongelman ratkaiseminen on entistään tärkeämpää.

Erityisen tärkeää on nyt panostaa perheiden ja lasten hyvinvointiin, sillä ikäluokkien pienentyessä meillä ei ole varaa lasten laajamittaiseen syrjäytymiseen. Lapset joutuvat aikanaan koronavelankin maksamaan väestön ikääntymisen tuoman laskun lisäksi, ja ideologisten hankkeiden rahoituksen sijaan resurssit pitää kohdentaa nyt sinne, missä niistä on kaikkein eniten hyötyä.

14.51 Harry Harkimo liik (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Lähi-aikoina tehtävät isot ja pienet ratkaisut muokkaavat poikkeuksellisen paljon sitä, millaisilla edellytyksillä julkisen talouden suunnitelmia voidaan ylipäättänsä tehdä. Elämme murroksessa, jossa valtion toimilla on normaalia isompi kerrannaisvaikutus tulevaisuuteen. Siksi haluan muistuttaa, että olennaisin tekijä hyvälle julkiselle taloudelle on terve ja toimiva yrityskehitys. Tämänhetkisillä toimilla hallitus ei pidä huolta siitä, että tuo perusedellytys olisi vaalikauden lopulla kunnossa.

Yksinyrittäjät, muutaman hengen työllistävät yritykset, kasvuyrittäjät ovat kaatumassa koronan seurauksena. Ne saavat vain murusia valtiolta. Kaiken kokoisille yrityksille on tarjottu tähän asti vain vaikeasti saatavaa lainaa tai tuotekehitystukea. Jälkimmäistä ovat saaneet etenkin ne yritykset, joilla on ollut kykyä kehittää pikavauhtia sopivan kuuloinen kehityshanke tai ostaa sellainen sopivalta konsultilta. Räikein esimerkki on varmasti yritys, jonka liikevaihto on 1 000 euroa kuussa, tappio 7 000 euroa vuodessa, yksi työntekijä, ja saa 100 000 euroa. Kehitystuen jakoperusteet ovat olleet hämmäntäviä. Jaetaan esimerkiksi 100 000 euron tukia liukuhihnalla kaikenlaisille yrityksille. Sitä ovat saaneet niin yhden hengen yritykset kuin tuhansia ihmisiä työllistävät yritykset. Ensimmäiselle tuki on massiivinen ja jälkimmäiselle aivan liian pieni. Tuen pitäisi tietysti olla sidottu esimerkiksi työntekijämäärään.

Liike Nyt vaatii ja olettaa, että näiden myönnettyjen yritystukimiljoonien käyttöä myös valvotaan. Varsinkin jos hakua vielä kevennetään, ovat tili- ja raportointivelvollisuus sekä kunnan jälkivalvonta veronmaksajien oikeusturvan kannalta olennaisia. Kyse on muustakin kuin rahasta. Jos näyttää siltä, että osa porukasta saa tässäkin jaossa enemmän kuin muut, se jää kaihtamaan kansaa. Julkisen talouden ympärillä jää leijumaan vuosikausiksi epäreiluuden ja katkeruuden pilvi, mikä ei helpota niinkään tulevia budjetteja ja niiden tasapainottamista.

Toistaiseksi näyttää siltä, että tavallisen suomalaisen yrittäjän arpa on tyhjä. Hallitus pakkotti ravintolat kiinni mutta ei lähetä ravintolayrittäjille kuin parkkisakkoja. Hallitus ei pakkottanut vuokranantajia vuokranalennuksiin, kuten Saksassa. Hallitus ei suostunut maksamaan lomautusuhan alla olevien työntekijöiden palkkoja, kuten Tanskassa ja Isossa-Britanniassa. Hallitus ei leikannut työnantajamaksuja, kuten Ruotsissa. Hallitus ei suostunut

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

palauttamaan alvimaksuja tai poistamaan niitä edes hetkeksi. Emme ole nähneet mitään sellaisia toimia, jotka auttaisivat suoraan vuokrien tai muiden kiinteiden kulujen kanssa painivia tavallisia yrittäjiä. Tarvitsemme juuri sellaisia tapoja auttaa muutaman hengen työllistäviä pieniä yrityksiä; ravintoloita, erikoisliikkeitä, hotelleja ja muita matkailualan yrityksiä. Julkinen talous lepää juuri sellaisten yrittäjien harteilla.

Teollisuussijoituksen tuore selvitys osoittaa, että Suomessa tulee joka tapauksessa kaatumaan viisinumeroinen määrä yrityksiä. Siksi juuri nyt pitää vaikuttaa myös niiden yrittäjien mahdollisuuksiin jatkaa työpaikkojen tarjoamista. Välttääksemme 1990-luvun virheet meidän tulee nopeasti puuttua konkurssilainsäädäntöön ja tehdä henkilökohtainen konkurssi mahdolliseksi. Muuten lasku tulee olemaan huikea — tapamme taas yhden yrittäjäsukupolven.

Samalla meidän pitäisi varmistua, että ulkomaalaiset sijoittajat eivät juuri nyt osta Suomesta halvalla pois huoltovarmuuden kannalta keskeisiä yrityksiä. Ruotsissa tällainen laki on jo suunnitteilla.

Arvoisa puhemies! Hyvä hallitus, pitäisi olla itsestään selvää, että nyt ei ole oikea aika väkisin pitää hallitusohjelmaan ja julkisen talouden suunnitelmaan kirjattuja menolisäyksiä. Esimerkiksi oppivelvollisuuden pidentämistä juuri nyt vastustavat kaikki, jotka asiasta jotain tietävät ja joita se koskee, silti ministeri ajaa sitä kiireellä eteenpäin.

Sen sijaan tarvitsemme selkeän ja kunnianhimoisen tiekartan ylös tästä suosta. Jos me nyt vain ajalehdimme eteenpäin, uhkana on jälleen yksi hukattu vuosikymmen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt sitten ministeri Kulmuni 3 minuuttia ja pääministeri Marin minuutti ja ministeri Ohisalo minuutti. Ministeri Ohisalo joutuu poistumaan istunnosta.

14.57 Valtiovarainministeri Katri Kulmuni: Arvoisa puhemies! Kiitoksia eduskuntaryhmille teidän näkemyksistänne julkisen talouden suunnitelmaan. Kuten tässä on noussut useissa puheenvuoroissa esille, niin tässä poikkeuksellisessa tilanteessa, missä maamme on, niin se, että me selviämme nyt tästä viruksesta ensi tilassa, on myös paras keino siihen, että me pääsemme rakentamaan talouttamme ja tätä maata sen jälkeen, joten siksi kaikki toimet sille, että me selätämme tämän viruksen ensi tilassa, on myös julkisen talouden suunnitelman ja talouden kannalta keskeistä. Näissä poikkeusoloissa, joissa ollaan, ja myös vuorokaudessa olevien tuntien mitasta johtuen ei hallitus ole pystynyt käymään läpi kaikkea sitä, mitä meitä syksyllä tulee odottamaan, ja me emme edes tarkkaan tiedä, kuinka tämä kaikki tulee menemään, joten tässä vaiheessa meillä on myös talouspolitiikan yllä valitettavasti vielä senkaltaista usvaisuutta, että hallituksen täytyy palata näihin moniin asioihin, joita eduskuntaryhmät ovat esille nostaneet.

On aivan selvää, että me selviämme tästä kriisistä — mihin itse vankkumattomasti uskon — ja me tuomme toukokuussa lisätalousarvioesityksen, jossa pystymme jo aloittamaan niitä elvytystoimia, joilla tämä maa nousee, mutta jos tämä olisi yksistään rahan lisäämisellä hoidettavissa, niin tämä olisi helppo juttu, mutta se ei kerta kaikkiaan ratkaise tätä, vaan meidän täytyy koko ajan myös katsoa sitä, mitä me jätämme seuraaville sukupolville tästä jäljelle. Siksi nämä kaikki tulevat olemaan myös sen julkisen talouden kestävyyskannalta tärkeitä toimia arvioitavaksi. Eivätkä ne Suomen talouden rakenteet ja syvät ongelmat ole mihinkään kadonneet koronaviruksen aikana, vaan tämä tarkoittaa sitä, että meidän täytyy entistä suuremmassa määrin tehdä työtä sen eteen, että me pääsemme takai-

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

sin työllisyysuralle, että me saamme nostettua meidän työllisyysastetta, että me pääsemme kasvun uralle, että me saamme julkisen talouden jätettyä vahvassa kunnossa eteenpäin, mutta näitäkin kaikkia asioita parhaiten auttaa se, että nyt ihmiset noudattavat poikkeuksetta kaikkia niitä viruksen torjuntaan annettuja ohjeita, ja sitä kautta me pääsemme rakentamaan myös maata eteenpäin.

On aivan selvää, että kun tehdään nopeita toimia, joihin ei ole ollut minkäänlaista käsi-kirjaa, mikä olisi paras keino edetä tässä tilanteessa, niin varmasti siellä tulee myös asioita, joita me joudumme korjaamaan, joita me joudumme tekemään lisää. Kaikkiin näihin hallitus on erittäin nopealla syklillä pystynyt reagoimaan, mutta se jälleenrakennustyö, mikä tästä koronasta tulee seuraamaan, tulee olemaan mittava, ja siihen me tarvitsemme koko eduskuntaa, ja se sisältyy myös tähän julkisen talouden suunnitelmaan. Kun tulopohjasta katoaa iso osa, niin kyllä meidän täytyy totta kai myös arvioida sitä, mihin meidän varamme riittävät, ja tätä talouspolitiikan suurta keskustelua me jatkamme niin toukokuussa kuin syksyn budjettiriihessä.

15.00 Pääministeri Sanna Marin: Arvoisa puhemies! Hallitus on pyrkinyt kriisin keskellä avoimeen viestintään niin kansalaisten kuin myös kaikkien eduskuntapuolueiden suuntaan. Viime viikolla yhteisessä infotilaisuudessa kaikkien eduskuntapuolueiden kanssa käsitelimme hyvin avoimesti esimerkiksi Huoltovarmuuskeskuksen suojavarustehankintoja, kotimaisen tuotannon tilannetta, ylipäättänsä sitä, millä tavalla tällä hetkellä tauti maassamme etenee. Huomenna meillä on jälleen tämä parlamentaarinen ryhmä koolla, ja siellä on tarkoitus yhdessä käsitellä nyt niitä näkymiä tästä kriisistä ulos. Hallitus saa huomenna päivällä tästä tietoa, ja tarkoitus on tämä myös käydä yhdessä kaikkien eduskuntapuolueiden kanssa läpi.

Täällä toivottiin myös pääministerin ilmoitusta kriisinhoidosta ja erityisesti näistä suojavarustehankinnoista. Ei hallituksella ole mitään syytä tai tahtoa eduskunnalta tietoa piimittää tai salata. Varmasti tämä ilmoitus voidaan antaa, ja uskon, että tässäkin voimme yhdessä eduskuntapuolueiden kanssa keskustella siitä, [Keskeltä: Hyvä! Rakentava asenne!] mihin asioihin erityisesti haluttaisiin vastauksia, ja hallitus mielellään eduskunnalle tietenkin vastaa.

On aivan selvää, että kriisin keskellä me emme voi välttää virheitä. Ne on kuitenkin avoimesti selvitettävä, ja niistä pitää myös pystyä ottamaan opiksi. Yhtä lailla on selvää se, että kriisitilanteessa hallitus ei voi jättää toimimatta. Meidän on tehtävä valintoja, meidän on oltava rohkeita. Meillä on ollut selkeä näkemys siitä, että rajoitustoimenpiteisiin on lähdeittävä, vaikka niilläkin on kielteisiä vaikutuksia. [Puhemies koputtaa] Yhtä lailla hallitukselle on ollut selvää, että yrityksiä pitää auttaa. Vaikka tässäkin on joissakin kohdin epäonnistuttu, niin tekemättä emme valitettavasti voi jättää. On meidän yhteinen tehtävämme kriisistä myös selvitä.

15.02 Sisäministeri Maria Ohisalo: Arvoisa puhemies! Hallitus teki kehysriihessä tärkeitä päätöksiä myös sisäisen turvallisuuden alalla. Sisäisen turvallisuuden ammattilaiset turvaavat meidän jokaisen arkea, terveyttä ja henkeä niin normaalioloissa kuin myös nyt poikkeusoloissa, ja hallitus toki huolehtii tämän tärkeän työn taloudellisista edellytyksistä.

Rajavartiolaitokselle lisätään rahoitusta operatiivisen suorituskyvyn turvaamiseksi 10 miljoonaa euroa vuosille 21 ja 22. Poliisitoimen määrärahoja lisätään investointiluonteisen suorituskyvyn ylläpitoon 10 miljoonaa ensi vuodelle, ja tarkastelemme jatkuvasti re-

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

surssikehitystä myös tässä koronatilanteessa. Tarvitsemme näitä investointeja — tarvitsemme kalustoa samaan aikaan, kun lisäämme myös henkilöstön määrää, mikä on varmasti kaikille täällä yhteinen tavoite.

Hallitusohjelman mukaisesti myös harmaan talouden vastaisia toimia laajennetaan ja vauhditetaan verovajeen pienentämiseksi. Hallitus on myös päättänyt ehkäistä radikalisaatiota selkeillä budjettipanostuksilla. Pelastusopiston toiminta turvataan tuleville vuosille ja ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmää resursoidaan. Myös Maahanmuuttoviraston ruuhkan purkuja ja ylipäätään asioiden käsittelyä pyritään vauhdittamaan jatkossa. [Puhemies: Aika!]

Vielä tässä lopussa haluan kiittää ihan jokaista niistä ihmisistä, jotka nyt välttelemällä fyysisiä kontakteja turvaavat meidän jokaisen terveyttämme, ja samaan aikaan niitä ihmisiä, jotka joka päivä riskeeraavat oman henkensä meidän jokaisen [Puhemies: Kiitoksia, aika!] terveyden puolustamiseksi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat osallistua debattiin — erityisesti niitä edustajia, jotka menettelytavan yhteydessä todettiin — ilmoittautumaan painamalla V-painiketta.

15.04 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä on päivän mittaan ollut keskustelua näistä Business Finlandin kautta kanavoiduista yritystuesta. Nythän tilanne on se, että hallitus sai todella upealla tavalla nopeasti yrittäjien historiallisen vakavaan tilanteeseen helpotukseksi jakoon näitä erilaisia tukielementtejä, ja tämä tehtiin nimenomaan nopeasti ilman byrokratiaa, jotta siihen nopeasti syntyneeseen kriisiin saadaan helpotusta. Totta kai siitä on seurauksena se, että tämä jako pitää tehdä samoilla periaatteilla, ja sen vuoksi myöskin siinä näitä kysymysmerkkejä voi syntyä. On aivan oikein, että ministeri Lintilä perkaa nyt nämä tuet, koska ne tuet kuuluvat todella niille yrityksille, jotka kärsivät tästä tilanteesta, jotka työllistävät ja joilla on tulevaisuudennäkymiä.

Tässä on myös keskusteltu palkkatuesta ja muista apukeinoista. Meidän pitää muistaa, että muissa maissa, joihin Suomea verrataan, ei ole esimerkiksi lomautusmekanismia lainkaan käytössä, [Puhemies koputtaa] ja nyt ollaan siinä onnellisessa tilanteessa, että ei ole irtisanottu vaan on lomautettu. Tämä pitää muistaa, kun verrataan Suomen yritystoimenpiteitä muihin maihin.

15.05 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tämä talouskriisi ei pelkälä velanotolla selviä. Se lienee kaikille todellisuudessa selvää, mutta nyt hallituksen täytyy myös todeta, että tämä ei selviä. [Paavo Arhinmäki: Niinhän hallitus sanoi juuri!] Siis tarvitaan nimenomaan niitä rakenteellisia toimia. Täällä on jo esitetty arvioita siitä, että 75 prosentin työllisyysastetavoite ja nämä eivät riitä, vaan oikeasti tullaan tekemään taas suurempia tavoitteita, mutta siinä tulee se, että milloin hallitus alkaa tehdä niitä toimia.

Perussuomalaiset ovat jatkuvasti olleet täällä sitä mieltä, että täytyy myös jostain säästää. Te laitatte yhä miljardeja näihin ilmastotoimiin ja tähän ilmastobyrokratiaan, ja mistään ette säästää. Samalla on koko ajan vaarana, että euromaiden vastuut kasvavat tai meidän saataviamme sieltä leikataan. Miettikää, jos kaikki muut euromaat hoitavat samalla tätä kuin sosialistinen Suomi, niin tässähän tulee [Puhemies koputtaa] ihan ennennäkemätön eurokriisi neljän vuoden sisällä viimeistään. Kertokaa nyt, ministeri Kulmuni, aiotteko te jostain laittaa tämän punavihreän porukan leikkaamaankin.

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

15.06 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voidaan aloittaa edustaja Turtiaisen yritystuista ne leikkaamiset. [Naurua]

Mutta, arvoisa puhemies, nyt on tärkeää, että yrityksiä tuetaan, koska se on osa tulevaisuusstrategiaa. Huolehditaan siitä, että pohjaltaan terveet yritykset eivät mene nurin ja työttömyys lisäännä. Samaan aikaan pitää huolehtia siitä, että tuet menevät kaikkein vaikeimmassa asemassa oleville aloille ja yrityksille.

Arvoisa puhemies! Kriisin aikana pitää pystyä katsomaan akuuttia tilannetta ja akuutteja ongelmia mutta myös pidemmälle tulevaisuuteen. Suomi on noussut aina talouskriiseistä koulutuksella ja tutkimuksella. Oppivelvollisuusiän pidentäminen on juuri sellainen investointi, joka meitä kannattaa vuosikymmeniä eteenpäin. Kun täällä on kysytty, ketkä ovat ne asiantuntijat, jotka tätä suosittelevat, niin OAJ:n puheenjohtaja Olli Luukkainen on todennut seuraavasti: ”OAJ:n näkemys asiassa on selvä. Oppivelvollisuuden laajentaminen on tärkein koulutuspoliittinen uudistus vuosikymmeniin. Merkittävytydessään se vastaa peruskoulun ja ammattikorkeakoulujen synnyttämistä.”

Samat tahot, jotka aikoinaan vastustivat peruskoulun synnyttämistä, tuntuvat nyt vastustavan oppivelvollisuuden pidentämistä.

15.08 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä julkisen talouden kehykset näyttävät todella pahoilta, ja, arvoisa hallitus, niihin ette vastuullisesti toimiessa voi kyllä tyytyä. Valtiovarainministeriön arvioiden mukaan vuonna 24 ne ovat reilusti eli yli 9 miljardia euroa vielä alijäämäisiä. Ne pitää muuttaa määrätietoisin ja vastuunkannon toimin.

Yksi aivan keskeinen tässä on työllisyys ja sen vastinparina työttömyys. Siksi on oleellista, miten meidän suomalaiset yritykset ja työpaikat selviävät tästä koronakriisistä. Joka kymmenes yritys ei usko selviävänsä enää edes seuraavaa kuukautta. Nämä yritykset ovat menettäneet koko liikevaihtonsa ja noin kolmannes yli puolet liikevaihdostaan. Kyllä aivan keskeinen kysymys on siis se, miten talouteen saadaan lisää investointeja, työllisyyttä ja kasvua. Vain niiden avulla julkisen vallan velvoitteet kyetään edelleen hoitamaan, kun väestömme ikääntyy. Ja sitten vientiteollisuus, [Puhemies koputtaa] se on aivan meidän talouden nurkkapultti, hyvinvointipalvelumme nojaavat siihen.

Arvoisa valtiovarainministeri, nämä yritystuet eivät nyt mene [Puhemies koputtaa] sinne ravintoloille [Puhemies: Kiitoksia, aika!] ja niille pienille yrityksille, jotka niitä tarvitsevat. Kysyisin: Oletteko valmiita harkitsemaan arvonlisäveron alkuvuoden palautuksia yrityksille? Se olisi nopea keino.

15.09 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä koronakriisi iskee kovan lommon Suomen talouteen, niin kuin se iskee koko maailmantalouteen ja kaikkiin maihin, ja on perusteltua olla myöskin huolissaan julkisen talouden kestävydestä pitkällä aikavälillä.

Mutta nyt niistä asioista, jotka vaikuttavat siihen, miten me tästä kriisistä tulemme ulos, aivan ensimmäinen ja tärkein asia on se, miten onnistumme tämän koronan vastaisessa taistelussa. Onnistummeko me tässä vai emme, niin se on aivan keskeinen tekijä, ja nyt toistaiseksi näyttää siltä, että Suomi on onnistunut tässä kansainvälisesti verrattuna hyvin. Toiseksi on se, miten onnistumme puolustamaan työpaikkoja, etteivät lomautukset muutu irtisanomisiksi, ja tässä on aivan olennaisen tärkeää, että tuki kohdentuu oikein. Sitten kolmanneksi on se, miten onnistumme seuraavaksi, mitä tarvitaan elvytystoimenpiteissä.

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

Nämä kolme tekijää ratkaisevat aivan keskeisesti, minkälainen haaste tässä tulevana vuotena on edessä, ja sen takia näihin pitää nyt keskittyä, ja olen ymmärtänyt, että tämä on myös hallituksen prioriteeteissa, [Puhemies koputtaa] koska sitä määrää, joita leikkauksilla [Puhemies: Aika!] jouduttaisiin tekemään, jos näissä epäonnistutaan, ei kukaan pysty tekemään.

15.10 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kokoomus on esittänyt laajaa testausohjelmaa väestömme terveyden suojelemiseksi ja taloutemme pelastamiseksi. Kuitenkin testimäärät laahaavat merkittävästi siitä, mitä ministeri Kiuru on jo viikkoja sitten lupailut. Testausta on jarruttanut se, ettei hallitus ole halunnut ottaa kumppaniksi yrityksiä, ja nyt viimeistään on hyödynnettävä se kaikki osaaminen, jota maassamme on. Myös Kela-korvausten laajentaminen koronatesteihin ja työterveyshuoltoon on toteutettava. Onko hallitus tietoinen, että tämän Kelan tärkeän esityksen on sosi-aali- ja terveysministeri torjunut? Ja toivon, etteivät nuo päätökset perustu nyt niihin väärin tietoihin testausten määristä, mitä ministeri Pekonen eilen A-studiossa esitti. Hallituksen on nyt todellakin vältettävä testauksen laajentamisessa ne virheet, mitä on tehty suojavarusteiden hankinnassa. Ministeri Pekosella oli aivan väärät tiedot testien määrästä.

Ja haluan tässä sanoa, että testivaje on edelleen todella vakava. Esimerkiksi oireileva terveydenhuollon henkilöstö ei edelleenkään [Puhemies koputtaa] saa testausta silloin, kun he sitä tarvitsevat, ja on todella vakavaa, jos ideologiset syyt tai väärät tiedot [Puhemies: Aika!] jarruttavat sitä työtä, [Paavo Arhinmäki: Se on todella vakavaa, kun vääristellään täällä!] jolla hallitus lisää testausten määrää. Kysynkin: [Puhemies koputtaa] millä keinoin te aiotte tuoda ne 10 000 testiä, jotka hallitus on jo viikkoja sitten luvannut... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

15.12 Mari Holopainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Kuten täällä on hyvin tuotu esiin, niin koulutus ja osaaminen on tästä kriisistä selviytymisessä aivan keskeistä, ja on tärkeätä, että me panostamme siihen. Kuten todettu, niin me tiedämme, että niillä aloilla, joissa tarvitaan korkeakoulutusta, on jatkossakin töitä, ja meillä on toimialoja, joissa vallitsee työvoimapula nytkin. On äärimmäisen tärkeätä, että me satsaamme tällaisille aloille ja uusiin aloituspaikkoihin.

Tässä JTS:ssä on vähän semmoinen hassu maininta siitä, että teollinen rakennemuutos ei ole kohdellut Suomea oikein, mutta sehän on ihan meistä itsestämme kiinni, miten me pystymme uudistumaan talouden rakenteiden koko ajan uudistuessa. On tärkeätä erottaa myös valtion ja yrityksen tehtävät, ja tämä ehkä heijastuu myös näihin tukipäätöksiin. Valtion tehtävänä ei ole erotella voittajatoimialoja. Valtion tehtävänä on erityisesti [Puhemies koputtaa] taata edellytykset ihmisille koulutuksen ja muiden valtion toimien myötä.

15.13 Jussi Halla-aho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kuten selonteossa todetaan, kansainvälisessä taloudessa ei tällä hetkellä vallitse sellainen normaali tilanne, johon hallitusohjelma ja sen odotukset perustuivat. Hallitus ei kuitenkaan sopeuta omia poliittisia tavoitteitaan muuttuneisiin realiteetteihin. Kutistuvat verotulot ja kasvavat julkiset menot rahoitetaan pelkällä velalla.

Perussuomalaiset peräänkuuluttaisivat eräitä asioita. Ensinnäkin nyt pitäisi panna jäihin kalliit mutta vaikuttavuudeltaan kyseenalaiset projektit, kuten mainittu oppivelvollisuuden pidentäminen.

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

Toiseksi on leikattava toissijaisia menoja. Esimerkiksi pakolaiskiintiö ja kehitysapumetnot kasvavat samalla, kun julkinen velka räjähtää. Turvapaikanhakijoiden sisäisiä siirtoja aiotaan jatkaa kuin mitään ei olisi tapahtunut.

Kolmanneksi on kaikin keinoin edistettävä sitä, että lomautetut suomalaiset työllistyvät kriisin ajaksi niille aloille, joilla töitä on. [Puhemies koputtaa] Tämä on oleellista myös julkisen talouden kannalta, koska työttömyys on se, mikä maksaa.

15.14 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensimmäkin haluan kiittää pääministeriä ja hallitusta siitä äskeisestä kommentistanne, että tulette antamaan eduskunnalle ilmoituksen. Mielestäni tämä on avointa, hyvää vuorovaikutusta, että olette ollut koko ajan altis ja halukas käymään eduskunnan kanssa tässä kriisitilanteessa vuoropuhelua. Se on hyvin arvokasta, ja arvostan tätä yhteistyön henkeä, mikä usein täällä on ollut.

Puhemies! On varmasti juuri niin kuin edustaja Lindtman tuossa totesi, että yksi äärimäinen kulmakivi siinä, kuinka onnistumme tässä, on se, että saamme ylläpidettyä työllisyyttä, estettyä konkurssiaaltoja, ja siksi on ollut tärkeää, että ollaan voitu tehdä nopeita toimenpiteitä ja myös niin, että nämä toimenpiteet kohdistuisivat juuri niille, jotka apua tarvitsevat, [Timo Heinonen: Näin ei tapahdu!] ei niin, että tavallaan tätä tilannetta jollain tavalla päästäisiin käyttämään hyödyksi. Siksi, puhemies, minusta on äärimmäisen tärkeää, että nyt esimerkiksi nämä keskusteluun nousseet Business Finlandin tuet, jotka tuntuvat kohdentuvan osin kyllä ihan muualle kuin niitä eniten tarvitseville, perataan nopeasti läpi. Puhemies, minusta olisi hyvin tarkoituksenmukaista, [Puhemies: Aika!] että samalla, kun tätä ilmoitusta esimerkiksi käsitellään, käymme myös läpi nämä yritykset nimenomaan Business Finlandin osalta.

15.16 Juhana Vartiainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies ja arvoisa hallitus! Eihän tässä nyt teitä kriisitoimenpiteitä arvostella, varmaan ne ovat menneet suunnitteen sinne päin, mutta nyt, kun puhutaan tästä julkisen talouden suunnitelmasta, niin aika vähän teitä tuntuu huolettavan tämä kylmäävä taulukko 2 täällä, joka kertoo meidän pätevien virkamiesten näkemyksen kansantalouden ja julkistalouden lähimmästä viidestä vuodesta. Tämähän ei, toisin kuin tässä salissa jotkut ovat sanoneet, ole mikään tekninen, teoreettinen laskelma, jolla ei olisi tekemistä todellisuuden kanssa, vaan se on pätevä arvio siitä, mikä on edessä nykyisillä hallituksen päätöksillä, veroilla ja menoperusteilla. Karmente siinä on, että meillä on siellä vuodelle 21 yli 10 miljardin alijäämä kunnille ja valtiolle. Entä vuonna 24, kun meidän pitäisi olla jo vahvasti tästä toipuneita, paljonko siellä on? No, siellä on 10 miljardin alijäämä, siellä ei ole [Puhemies koputtaa] mitään luvassa ilman, että tehdään aika tuntuvia päätöksiä. — Kiitos.

15.17 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä kehysriihi, julkisen talouden suunnitelma käytiin tällä kertaa paksussa sumussa ja epätietoisuuden valossa ja varjossa. Se on ihan perusteltua mielestäni, että nyt ei yritetäkään ennustaa neljää tulevaa vuotta, kun ollaan tällä hetkellä kriisin silmässä, myrskyn silmässä ja tulevaisuus näyttää utuiselta, mutta tässä kehysriihessä tehtiin monia erittäin tärkeitä tämän koronapandemian hoidon kannalta keskeisiä päätöksiä: satsattiin terveydenhuoltoon niin, että siellä todella riittää vanhustenhoidossa niitä suojaimia, joista nyt on kummasta syystä ollut pulaa, autettiin kuntia, autettiin yrityksiä. Mutta, puhemies, on aivan selvä asia, että syksyllä joudutaan tekemään kovia ja vaikeita päätöksiä, että nämä velat pystytään tulevai-

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

suudessa maksamaan, mutta tarvitsemme myös panostuksia osaamiseen, väyliin, digiyhteyksiin, omavaraisuuteen.

Puhemies! Haluaisin nyt kuulla [Puhemies koputtaa] vielä pääministeri Marinilta, miten te suhtaudutte näihin testausmääriin. Testien määräähän on jonkin verran nostettu, hallitus on nostanut, [Puhemies: Aika!] ja viranomaiset ovat nostaneet niitä, mutta onko nyt hallituksen strateginen tavoite [Puhemies: Aika!] ottaa kaikki testauskapasiteetti Suomessa käyttöön?

15.18 Ville Vähämäki ps (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Todellakin, kun tämän julkisen talouden suunnitelman lukuja ja taulukoita katsoo, niin kyllä kylmä hiki nousee pintaan, mutta noin niin kuin yleisellä tasolla sanoisin, että jollain lailla hyvin ollaan kuitenkin onnistuttu. Tosin täytyy sanoa, että tämä julkisen talouden suunnitelman on kuitenkin laskettu sen optimistisen näkemyksen mukaisesti.

Mutta sitten iloisempaan asiaan. Nyt ei ole vielä vappu, mutta onneksi nämä vappusatonniset ovat jaossa. Nyt jos joku kokee piston sydämessään, niin voiko tämän jollain lailla palauttaa, jos ei tätä kaikkien tule käytetyksi? En nyt kysy omasta puolestani, mutta melkein.

15.19 Johannes Koskinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuossa edustaja Vähämäki aikaisemmassa puheenvuorossaan puhui näistä takausvastuista. On ihan oikein todeta, että tämä riskitaso Suomen nykyisissä esimerkiksi vientitakuissa on kasvanut, ja pitää olla äärimmäisen varovainen lisäämästä enää Suomen julkiseen talouteen vaikuttavia takausvastuita.

Kun se on kovin ajankohtainen kysymys eurooppalaisilla kentillä tällä viikolla, niin tässä julkisessa keskustelussakin näkyy sekoitettavan asiat. Puhutaan yhteisvastuullisista ratkaisuista silloin, kun tarkoitetaan tämmöisiä solidaarisia tapoja osallistua kaikkien EU-maiden korona- ja muiden kriisin hoitamiseen. Mehän olemme niihin osallistuneet, ja niissä on yleensä se selvä maakohtainen enimmäisvastuu, ja siitä pitää jatkossakin pitää kiinni, ei sen sijaan lähteä tällaisiin omavelkaihin takausmalleihin, joissa määräämättömästi muiden velkoja siirretään toisille EU-maille, [Puhemies: Aika!] ja jotka ovat myös perussopimusten vastaisia.

15.20 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraatit nostivat jo viime viikon kyselytunnilla esille sen, että nyt niin Business Finlandin kuin ely-keskusten kautta jaettavat yritystuet kohdistuvat hyvin suurelta osalta näihin kehittämiss-hankkeisiin eivätkä siihen tämänhetkiseen suurimpaan ongelmaan, mikä yrityksissä on, eli akuuttiin kassakriisiin. Nyt olemme sitten lukeneet lehdistä, kuinka Business Finlandin tekemiä tukipäätöksiä on valunut sellaisille yrityksille, jotka eivät näyttäisi niitä eniten tarvitsevan, ja sen lisäksi vielä erilaisille viraapeille, bisneskonsulteille ja muille.

Arvoisa hallitus, millä tavalla te aiotte nyt lähteä korjaamaan tätä ongelmaa? Koska jos ajatellaan tulevia vuosia, nyt otetaan reippaasti, miljardiluokalla, velkaa, ja veronmaksajien veronmaksuhalukkuus tulevina vuosina on varmasti parempi, jos tiedetään, että näillä yritystuilla [Puhemies koputtaa] on oikeasti pelastettu suomalaisten työpaikkoja eivätkä ne ole todellakaan valuneet ylimääräiseen voitonjakoon tai sellaisille yrityksille, jotka eivät niitä tukia tarvitse. Tämä on hyvin keskeinen oikeudenmukaisuuskysymys nyt tässä kokonaisuudessa, mitä hallituksen talouspolitiikassa on.

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Otetaan tähän vaiheeseen debattia vielä edustaja Orpo ja sen jälkeen ministereitten vastauksia.

15.21 Petteri Orpo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia pääministerille, että tartuitte tilaisuuteen jättää pääministerin ilmoitus. On tärkeää, että nämä asiat käydään läpi, koska ne ovat herättäneet niin paljon keskustelua ja jotta STM:n, joka on keskeinen toimija tässä, luottamus palautetaan, jotta voidaan jatkaa eteenpäin.

Ja eteenpäin meidän pitää katsoa koronakriisin voittamisessa. Tästä on pakko päästä nopeasti ulos ja saada Suomi käyntiin, muuten tämä julkisen talouden suunnitelma muuttuu todeksi, ja se on katastrofaalinen suomalaisten ihmisten palveluille, hyvinvoinnille ja työllisyydelle. Siksi se on muutettava.

Nopeuden lisäksi nyt on aivan oleellista tämä yritysrahoitus, josta tässä puhutaan, eli pelastaa suomalaisia työpaikkoja. Toimenpiteitä on tehty — ei niistä sen enempää — mutta se, mitä tarvitaan nyt, ovat ne suorat tuet yritysten kassaan mahdollisimman yksinkertaisella tavalla, on se sitten arvonalisäveron palautus alkuvuodelta tai työnantajamaksujen ottaminen valtion piikkiin, mikä tahansa. Teillä on virkakoneistot. Hakekaa se tapa nopeasti. Kriisi on kova, ja päivät kuluvat.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Sitten pääministeri Marin. Pyritään 1 minuutin puheenvuoroihin.

15.22 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän testaukseen, edustaja Kurvinen kysyi siitä: Hallituksen linja on aivan selvä. Me haluamme, että testausta lisätään niin pian ja niin paljon kuin mahdollista. Testauskapasiteettia onkin saatu hyvin nopeasti ylöspäin. Me olemme myös avoimia sille, että testausta hoidetaan paitsi julkisen myös yksityisen puolen kautta ja työterveyden kautta. [Sari Sarkomaa: Miksi päätöksiä ei sitten ole tehty?] Pidän erittäin tärkeänä sitä, että kun kriisistä kuljemme toivottavasti mahdollisimman pian ulos, niin tämän osana testauksen lisääminen on aivan keskeisessä roolissa. Hallituksen linja on koko ajan ollut se, että testausta pitää saada ylöspäin ja erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon henkilökunta pitäisi testata aina — aina — jos on pienikin epäily siitä, että on sairastunut. Mutta myös muilta osin testausta pitää saada matalammalla kynnyksellä ihmisten ulottuville niin, että voidaan varmistaa, että virus ei yhteiskunnassa pääse leviämään. [Sari Sarkomaa: Millä keinoin?]

15.23 Elinkeinoministeri Mika Lintilä: Arvoisa herra puhemies! Nämä Business Finlandin tuet tuntuvat kovasti nyt keskusteluttavan ja ihan aiheesta, mutta haluan nyt muistuttaa yhden asian: Ely ja Business Finland lähtivät kuukausi sitten tekemään tätä, voisiko sanoa, kriisirahoitusta. Kumpakaan ei ole tehty tällaiseen nopeaan kriisirahoitukseen. Molempia koskee oma lainsäädäntö, joka ei ole tehty tähän maailmaan.

Meillä oli kuukausi sitten vaihtoehto, lähdemmekö hakemaan kolmannen tien, teemme oman lainsäädännön siihen, teemme sen teknisesti. Se olisi kestänyt kuukausia. Tämä oli nopein tapa päästä yrityksiä rahoittamaan, aivan varmasti. Mutta meidän tulee koko ajan tarkastella sitä, että me pääsemme lähemmäs aivan sitä, mihin edustaja Orpo viittasi, meidän pitää päästä suoriin tukiin, ja sen tähden huomenna hallituksen neuvottelussa tullaan käymään läpi esimerkiksi asetusta siitä, että me luennamme sitä velvoitetta siihen kehittä-

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

miseen ja me pystymme kohdistamaan [Puhemies koputtaa] suoriin tukiin, esimerkiksi nostamaan kiinteitten kulujen rajaa ylöspäin.

15.25 Opetusministeri Li Andersson: Arvoisa puhemies! Olen tottunut tässä salissa kuuntelemaan erinomaisia kouluja ja koulutusta arvostavia puheenvuoroja, ja siksi on aikamoinen pettymys nyt tänään kuulla, että kun keskustellaan pysyvien menolisäysten perumisesta, niin hyvin monet edustajat ovat heti ensimmäisenä perumassa koulutukseen tehtävät historialliset panostukset. Minkälainen viesti tämä on suomalaisille nuorille, suomalaisille lapsille ja opettajille sen jälkeen, kun tämä kevät on mullistanut heidänkin arkensa aivan uuteen ja poikkeukselliseen asentoon? [Timo Heinosen välihuuto]

Tässä sanottiin, että tätä vastustavat kaikki, jotka jotain asiasta tietävät. Tätä uudistusta kannattaa voimakkaasti muun muassa Opettajien Ammattijärjestö, myöskin toisen asteen opiskelijajärjestöt, jotka ovat pitkään tehneet kampanjaa maksuttoman toisen asteen puolesta.

Ne rakenteelliset ongelmat, mitä meillä oli viime syksynä keskustelussa, ovat edessä myöskin koronakriisin [Puhemies koputtaa] jälkeen. Meidän on nostettava koulutus- ja osaamistasoa tässä maassa, [Puhemies: Aika!] huolehdittava osaavan työvoiman saatavuudesta.

15.26 Esko Kiviranta kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman mukaan yrittämisen ja yritysten omistajavaihdosten verotus ei kiristy. Myös viime vaalikaudella saavutetut tärkeät yrittämisen kannusteet, kuten yrittäjävähennys, säilyvät.

Nyt käsillä olevassa kriisitilanteessa ja tulevaisuudessa sen seurauksia hoidettaessa on tärkeää mahdollisuuksien mukaan keventää yrittäjien verotusta, koska se helpottaisi yritysten toipumista merkittävistä markkinahäiriöistä, vähentää konkurssveja ja parantaa työllisyyttä.

Käsillä olevassa poikkeustilanteessa on saavutettu poliittinen konsensus yritystoiminnan jatkuvuuden turvaamisen tärkeydestä ja näistä tukipaketeista, jotka kuitenkin ehdottomilta valtaosiltaan auttavat työllistäjiä kriisin yli. On tärkeää turvata toiminnan mahdollisimman sujuva jatkuminen, sillä yritykset ovat taloutemme selkäranka. Tukitoimien ja veronkevennysten kansantaloudellinen kokonaisvaikutus [Puhemies koputtaa] on erittäin merkittävä erityisesti työllisyysvaikutustensa vuoksi.

15.27 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suojavarusteiden puute on yksi merkittävä tekijä, joka vaikeuttaa juuri tämän akuutin tilanteen hoitamista, jotta sitten pystyttäisiin niitä vaurioita jatkossa vähentämään, ja näiden hankintaan liittyvät sotkut ja toisaalta myös heikosti ja ristiriitaisesti perustellut ohjeistukset ovat kyllä vaikeuttaneet tätä tilannetta, ja toivoisin hallitukselta nyt jatkossa linjakkaampaa suuntaa näitten suojavarusteiden suhteen.

Ensinnäkin on huomioitava se, että meillä todella jatkuvasti tulee edelleenkin niin sairaaloista kuin muualta terveydenhuollosta viestejä siitä, että suojavarusteet eivät riitä, ja jos maskit suojaavat kotihoidettavaa vanhusta tai sairaalapotilasta tai jopa huivit heitä [Puhemies koputtaa] suojaavat, niin miksi ne eivät suojaisi myös julkisilla paikoilla liikkuvia? Eli ne perustelut ovat heikkoja.

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

15.28 **Veronica Rehn-Kivi r** (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Coronaviruset påverkar de offentliga finanserna kraftigt och negativt. Så länge viruset sprids och vi inte har tillräckligt med info om det finns det behov av begränsningsåtgärder, och det kostar samhället på många sätt. Nu behöver vi framtidssatsningar på forskning, och det är nödvändigt att Finland bidrar finansiellt till vaccinforskningen då vi inte ännu har ett vaccin mot coronaviruset.

Viruksentorjuntakeskustelussa korostuu rokotteen kehittämisen merkitys. Siksi on hienoa, että Suomi on nyt liittynyt kansainvälisen rokoteinstituutin jäseneksi ja tukee koronaviruksen rokotetutkimusta. Se on panostus tulevaisuuteen ja globaaliin terveyteen. Kysynkin: miten hallitus suhtautuu rokotetutkimuksen mahdollisuuksiin ja Suomen mahdollisuuksiin myötävaikuttaa nopeaan ja hyvään tulokseen?

15.29 **Emma Kari vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse haluaisin kiittää koko hallitusta ja pääministeriä sitä rakentavasta yhteistyön hengestä, jolla tätä kriisiä on hoidettu, ja samalla kyllä kaikilla tässä salissa on syytä kiittää niitä suomalaisia ihmisiä niin sairaaloissa, kouluissa, kodeissa kuin yrityksissä ja järjestöissä, jotka luotsaavat Suomea tästä kriisistä yhdessä ulos, koska yhdessä tästä selvitään.

Samalla kun me torjumme viruksen leviämistä ja konkurssiaaltoa, meidän on tärkeää torjua myös sitä inhimillistä kriisiä, joka tällaisesta tilanteesta voi seurata, ja tämän takia valtion tehtävä on ottaa niitä iskuja vastaan suomalaisten ihmisten ja suomalaisten yritysten puolesta. Kun me keskitymme nyt akuutin kriisin hoitamiseen, me samalla rakennamme askeleita ulos tästä kriisistä. Oleellista on se, että tätä ei tehdä huutoäänestyksillä, tämä tehdään asiantuntijoita kuullen. Kaikki on epävarmaa, kaikki on muutoksessa, mutta yksi asia ei muutu, ja se on se, mille tämän hallituksen politiikka perustuu: se perustuu ihmisten [Puhemies koputtaa] yhdenvertaisuudelle, se perustuu koulutukselle, ilmastomuutoksen torjumiselle ja vastuulliselle politiikalle.

15.30 **Ville Vähämäki ps** (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Siis oleellinen asiahan Suomen kannalta on se, että miten me teemme sen suunnitelman, miten me pääsemme tästä epidemiasta ulos. Julkisen talouden kestävyyskannalta tämä on kaikista oleellisin asia, ja meidän täytyy jotenkin pystyä palauttamaan kuluttajaluottamus. Meidän kuluttajakysyntä on tällä hetkellä kovin heikkoa. Meidän pitää pystyä tekemään uskottavat suunnitelmat ja toimenpiteet niin, että kuluttaja tosiasiaa tohtisi lähteä kodistaan kuluttamaan palveluita, ja minun mielestäni, kun tässä edellä muun muassa KD on nostanut nämä maskikysymykset, niin tämä on se keskeinen asia. Tällöinhän ihminen tohtii lähteä kotiaan, kun hän käyttää tällaista vaikkapa useammasti käytettävää maskia.

Näistä HVK:n maskikaupoista kysyn sitä, että voitaisiinko VTV laittaa myöskin valvomaan tätä [Puhemies koputtaa] laitosta ja tekemään selvityksen näistä maskikaupoista, ja onko pyydetty käyttämään muita kuin tavanomaisia hankintakanavia.

15.32 **Jussi Saramo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oppositioista sanottiin hallituksen toimineen hyvin alkuhitauden jälkeen, ja sitten vaadittiin, että pitää testata, jäljittää ja eristää, mutta Suomihan nimenomaan onnistui erinomaisen hyvin pitkään jäljittämään ne tautiketjut ja eristämään, ja sen takia meillä oli aikaa laittaa ne yleiset rajoitukset. Jos ne olisi tehty aiemmin, silloin kun oppositio vaati, niistä ei olisi ollut mitään hyö-

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

tyä, mutta meillä olisi jo käsissämme valtavasti kursseja. Eli tämä on mennyt niin kuin oppikirjan mukaan, siitä voidaan kiittää meidän viranomaisia ja hallitusta.

Nyt kun kapasiteettia on saatu ylös, niin me voimme palata sitten enemmän vielä täysillä siihen, mitä aluksi tehtiin. Ja toisin kuin edustaja Sarkomaa väitti, niin kyllähän ymmärtääkseni yritykset ovat koko ajan tässä olleet mukana, mutta sellaista ei kannata ostaa, mille ei vielä ole ollut tarvetta, mitä ei ole voitu käyttää.

Arvoisa puhemies! Suomihan oli menossa kohti 75 prosentin työllisyysastetta tilastoissa hyvää vauhtia. Oppositio ei ehkä ole huomannut, että maailma on muuttunut täysin. Ei siinä taloustilanteessa, jossa me kriisin jälkeen olemme, tarvita tarjonnan lisäämistä vaan kysynnän lisäämistä, ja siksi on hyvä, [Puhemies koputtaa] että hallitusohjelma kirjoitetaan sitten ajan kanssa uudelleen, kun siihen on mahdollisuus.

15.33 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On tärkeää, että hallitus nyt vastaa, onko myös yritykset otettu testauksen laajentamiseen mukaan [Päävo Arhinmäki: On — äskenhän vastattiin siihen!] ja aiotaanko todellakin Kela-korvaus sinne laajentaa. Näin ei ole vielä tehty.

Sitten koulutuksesta: Koulutukseen pitää panostaa — varhaiskasvatukseen, perusopetukseen, korkeakoulujen aloituspaikkoja pitää lisätä ja sinne pitää panostaa. Mutta nyt näyttää siltä, että näin ei tehdä. Näyttää huolestuttavasti siltä, että hallitus on toistamassa 90-luvun laman kaltaisen virheen. Te olette viemässä asiantuntijoiden ja kuntakentän varoituksista piittaamatta oppivelvollisuuden pidentämistä eteenpäin ja laittatte panostukset ideologiseen tavoitteeseen, joka ei auta niitä nuoria ja lapsia, jotka kaikkein eniten tarvitsevat apua. Asiantuntijat ovat sanoneet eduskunnassakin, että nyt se erityisen tuen tarve on todella tärkeä, mutta oppivelvollisuuden pidentäminen ei paranna koulutuksen laatua. Se ei tuo lisää oppimiseen. Suurin syy, miksi toisen asteen tutkintoa ei suoriteta, on riittämättömät perustaidot lukutaidossa, kirjoitustaidossa ja matematiikassa. [Puhemies koputtaa] Siksi panostus pitää laittaa varhaisiin vuosiin, ja kysyn: mitä käy nyt ammatillisen koulutuksen opettajien palkkaamiselle ja varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen tasa-arvoisuukselle, [Puhemies: Aika!] kun ne piti rahoittaa niillä valtion myyntituloilla? [Puhemies: Aika!] Oppivelvollisuuden pidentäminen näyttää olevankin leikkaus koulutukseen... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

15.34 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ministeri Lintilälle kiitos ripeästä toiminnasta, että laitoitte nämä selvitykset käyntiin. On tärkeää, että tässä edetään nopeasti. Tuki näille.

Sitten mitä tulee tähän keskusteluun taloudesta tai varsinkin oppivelvollisuudesta ja tästä koronakriisistä, niin kyllä tässä nyt tulee vähän semmoinen vanha sanonta mieleen, mitä jotkut ovat käyttäneet, että ei koskaan kannata hukata hyvää kriisiä. Myöntäkää, että te olitte jo ennen tätä koronakriisiä sitä mieltä, että oppivelvollisuutta ei pidä laajentaa, [Välihuutoja oikealta] ja nyt sitten te sanotte, että koska koronakriisi on käsillä, niin nyt sen vuoksi tätä ei pitäisi viedä eteenpäin. [Päivi Räsänen: Vielä lisää syitä!]

Arvoisa puhemies! Itse ajattelen, että olisi tärkeää, että me kansakuntana ja eduskuntana nyt keskittyisimme tämän kriisin hoitoon, koska se vaikuttaa siihen, mikä meidän kymmene rahoittaa palveluita on tulevaisuudessa. [Markus Lohi: Tämä on totta!]

Edustaja Sarkomaa, te sanoitte, [Puhemies koputtaa] että hallitus on nyt toistamassa 90-luvun virheitä viemällä oppivelvollisuuden. Miten oppivelvollisuuden pidentäminen ja 90-

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

luvun lamassa tehdyt virheet liittyvät toisiinsa? [Puhemies: Aika!] Eivät millään tavalla, päinvastoin.

15.35 Petteri Orpo kok (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Täytyy muistaa, että julkinen talous on yhtä suurta kokonaisuutta, niin kuntatalous kuin valtiontalous, ja nyt pitää oikeasti rauhoittua. Nyt ei pidä tehdä yhtään uutta päätöstä, mikä lisää kuntien menoja. Kuntasektori on antanut vakavan pyynnön, että alkää tuoko nyt uusia velvoitteita ja rahanmenokohteita tähän tilanteeseen, kun ollaan täysin sumussa. Nyt jos mietitään, mitä tavoitellaan, niin meidän tavoittelemme sitä, että jokainen lapsi pystytään kantamaan läpi koulun, ja nyt kun katsotaan, missä me olemme tällä hetkellä, niin ne kaikkein heikoimmassa asemassa olevat lapset, ja siellä vielä pienimmästä päästä, ovat kodeissaan tällä hetkellä mahdollisesti etäopetuksen ulkopuolella, mahdollisesti perheessä, jossa on sosiaalisia ongelmia, niin arvoisa opetusministeri, ei nyt tehdä tällaisia ratkaisuja tässä vaan käytetään ne kaikki resurssit, mitä meillä on, niitten heikoimpien, pienimpien lasten auttamiseen, varhaisiin vuosiin, erityisopetukseen, etsivään nuorisotyöhön [Puhemies: Aika!] — niihin asioihin, joihin ei 90-luvulla tarpeeksi kiinnitetty huomiota. Tästä on kyse. [Puhemies: Aika!] Katsotaan, mihin ne rahat riittävät.

15.37 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meistä kukaan varmasti ei halua perua tulevia menoja tai investointeja, mutta on varmasti niinkin, että on vaurauduttava siihen, että syksyllä me olemme sen tosiasian edessä, että meillä ei välttämättä ole varaa ihan kaikkeen siihen, mitä olemme suunnitelleet tai tavoitelleet. Sitä on aika tarkastella sitten syksyllä, kun meillä on selkeästi kirkkaammat näköalat siitä, mikä on tilanne, ja me pystymme tekemään paremmin päätöksiä. Siitä on minusta turha nyt tässä kiistellä.

Paljon tärkeämpää on se, että me mahdollisimman nopeasti pystymme pääsemään tästä kriisistä normaaliolosuhteisiin. Vaikka rajoitustoimien purkaminen pitää aina tapahtua lääketieteellisin perustein, haluan korostaa sitäkin, että perusoikeuksien rajoitukset eivät voi tietenkään olla yhtään pitempään voimassa kuin on välttämätöntä. Lääkkeen sivuvaikutukset eivät saa olla koskaan vakavampia kuin sen taudin oireet. Nyt on keskityttävä tähän, että me pystymme hallitusti ihmisten terveys huomioon ottaen viemään Suomen normaaliolosuhteisiin, ja sitten on aika tehdä päätöksiä siitä, mihin kaikkeen meillä on varaa.

15.38 Anders Adlercreutz r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Ollaan nyt lyhyessä ajassa huomattu, miten tuhoisat vaikutukset taloudelle on siitä tai mitä seuraa siitä, että rajoja laitetaan kiinni. Ollaan myöskin huomattu, miten riippuvaisia me olemme vaikka ulkomaisesta työvoimasta. [Jussi Halla-aho: Ei pitäisi olla!] — Näin kuitenkin olemme. — Me elämme todellisuudessa, vaikka joku muuta saattaa sanoa.

Tästä kriisistä ei pidä vetää vääriä johtopäätöksiä. On totta, että monia asioita joudutaan arvioimaan tässä uudelleen, mutta yhtä kaikki tarvitsemme tasa-arvoisen yhteiskunnan, tarvitsemme kansainvälisiä taakanjakomekanismeja, ja ilmastonmuutoksen vaikutuksien hintalappu ei ole tässä laskenut yhtään, vaikka osakekurssit niin ovat tehneetkin.

Kuntataloudessa on aika iso kriisi tällä hetkellä. Viime vuosi oli kuntatalouden historian ehkä heikoin, ja nyt tehdään äkkijarrutuksia eri puolilla maata. Nyt olisi tärkeää saada nopea viesti kuntasektorille siitä, minkälaisia tuet tulevat olemaan, koska nythän kärsivät eniten ne kunnat, jotka aikaisemmin eivät tukea ehkä ole tarvinneet. Nyt kärsivät ne kunnat,

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

jotka ovat olleet erityisen riippuvaisia [Puhemies: Aika!] verotuloista. Missä vaiheessa voidaan antaa kunnille selkeä viesti siitä, miten tuet [Puhemies: Aika!] tulevaisuudessa tulevat jakautumaan?

15.39 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomella on kaksi samanaikaista keskinäisriippuvaista kriisiä ratkaistavana. Kyse on terveydestä, ja kyse on taloudesta, ja näiden molempien ongelmien ratkaiseminen koronan oloissa on tullut entistä monimutkaisemmaksi. Siksi arvostan sitä, että hallitus toi julkisen talouden suunnitelman, johon se ei kuvitellutkaan laittavansa kaikkia ratkaisuja, ja tunnustaa, että syksyllä katsotaan, kun tiedetään tästä talouden tilanteesta ja ennusteista enemmän, niitä välineitä, joilla ratkaisuja etsitään.

Haluaisin kuitenkin muistuttaa siitä, että talouslama, työllisyyden aleneminen ja sosiaalinen lama liittyvät kaikki toisiinsa, ja kun talous lähtee liikkeelle, niin sen jälkeen nousee työllisyys mutta sosiaalinen lama usein jää. Juuri siksi on välttämätöntä tehdä tulevaisuusinvestointeja. On välttämätöntä turvata jokaiselle suomalaiselle nuorelle vähintään toisen asteen koulutus, koska se on se väline, jolla tulevaisuuden työllisyysura rakennetaan. Me tiedämme, että mitä alhaisempi työllisyysaste on ihmisjoukolla, [Puhemies koputtaa] niin sitä alhaisempi on sen koulutusastekin.

15.40 Jussi Halla-aho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eihän kukaan kyseenalaista toisen asteen koulutuksen merkitystä, vaan kyse on nyt siitä, onko oppivelvollisuuden mekaaninen pidentäminen oikea tapa lisätä niitä tutkintoja tässä tilanteessa.

Toiselle asteelle kyllä hakeudutaan, mutta ongelma on siinä, että siellä monet putoavat kärryiltä johtuen osittain resurssien puutteesta ja toisella asteella sekä jo peruskoulussa kasautuneista ongelmista.

Maksuton toinen aste on, ikävä kyllä, pääasiassa tulonsiirtoa sellaisille ihmisille, jotka eivät tarvitse sitä tukea, kun tarvittaisiin kohdennettuja toimenpiteitä nimenomaan niille perheille ja niille oppilaille, jotka sitä tukea tarvitsevat. Tämä on jossain määrin nollasummapeliä.

15.41 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sekä edustaja Halla-aho että sitä ennen edustajat Orpo ja Sarkomaa ovat yhtä aikaa vaatineet, että pysyviä menoja ei pidä lisätä, ja sitten he ovat vaatineet, että sen sijaan, että oppivelvollisuusiikää pidennetään, niin kohdennetaan toimia heikossa asemassa oleviin. Eli te haluatte leikata sen 129 miljoonaa euroa, mikä oppimiseen ollaan laittamassa, pysyviä menoja pois, kun te sanotte, että pysyviä menoja ei pidä lisätä. [Sari Sarkomaa: Pysyvät menot nuorille!] — Te sanoitte, edustaja Sarkomaa, että asiantuntijat eivät tätä kannata. Kovaa puhetta kokoomukselta. Kokoomus ei pidä OAJ:ta ja opettajia opetuksen ammattilaisina, koska he ovat voimakkaasti kannattaneet oppivelvollisuusiän pidentämistä ja vedonneet sen puolesta.

Ja 90-luvun laman virhe olisi se, jos päästettäisiin yritykset nurin. Tässä järjestelmässä koijarin karvainen käsi saattaa tulla väliin ja jotkut yritykset saada ansiotta näitä tukia, mutta tärkeintä on se, että pidetään yritykset pystyssä [Puhemies koputtaa] ja sitä kautta työllisyydestä huolehditaan.

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

15.42 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Koulutukseen pitää totta kai panostaa, se on tie ulos tällaisestakin kriisistä. Lisää aloituspaikkoja, varhaista tukea lapsille ja koululaisille. Oppimateriaalituen korotus on tehokas keino myös maksuttoman toisen asteen varmistamiseen jokaiselle. Tällaisia tukia me tarvitsemme.

Palaan tuohon alvipalautuskysymykseen. Katsoin Länsi-Suomi-mediasta, että, valtiovarainministeri Kulmuni, te olette valmis alvipalautuksia tukemaan. Nyt olisi mielenkiintoista tietää, kuka sitä hallituksessa sitten vastustaa, että yrityksille voitaisiin palauttaa nämä arvolisäverot alkuvuodelta.

Sitten tämä ravintolatuki. Sen on eduskunta yksimielisesti sanonut, että ravintoloille tulee kohdennettu tuki, ja nyt kysyn: koska ravintolat ja kahvilat tämän tuen saavat?

Ja viimeisenä, yksi muuten suurimpia laskuja tästä kriisistä voi lopulta olla henkinen lasku, ja kysyisin sitä, että olisiko tässä paikassa [Puhemies koputtaa] nyt aika toteuttaa se terapiatakuu, [Puhemies: Aika!] jota laajasti myös on kannatettu.

15.43 Iris Suomela vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen talous ei kestä, jos suomalaiset eivät kestä. Tämä tulee selkeästi ilmi, kun tarkastellaan 90-luvun laman vaikutuksia. Nyt jo tiedämme, että mielenterveysongelmat ovat suurin syy työkyvyttömyyteen, ja siksi juurikin mielenterveyspalveluihin, suomalaisten hyvinvointiin ja koulutukseen panostaminen on sitä pitkän aikavälin kantokyvyn rakentamista. Nuori sukupolvi ei pysty Suomen taloutta kannattelemaan tai veroja maksamaan, jos koulutustaso jää alhaiseksi. Esimerkiksi peruskoulun varaan jäävällä nuorella on todella kohonnut todennäköisyys joutua työttömäksi, ja siksi nimenomaan koulutukseen panostaminen on tie tästä ulos.

Ei ole mielekästä asettaa vastakkain varhaiskasvatusta ja toista astetta. Me pystymme kyllä molempiin panostamaan, kunhan teemme sen arvovalinnan, että ylipäättään koulutukseen panostetaan. Ja sitten, jos pitää tehostamista tehdä, niin se on syytä kyllä hakea jostain aivan muualta kuin koulutuksen kohteista. Yksikään 16—17-vuotias ei ole menetetty tapaus. Vaikka voidaan todeta, että varhaiskasvatukseen olisi kannattanut panostaa jo 10 vuotta sitten, niin samalla meidän on kyllä autettava niitä nuoria, joille toinen aste tuntuu vaikealta. Juuri sitä muun muassa oppivelvollisuuden pidentäminen tarkoittaa, että jokainen saadaan siellä [Puhemies: Aika!] suorittamaan se toisen asteen tutkinto.

15.45 Vilhelm Junnila ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä nivaskassa ei priorisoida julkisia menoja, ei varauduta euroalueen heikentymiseen eikä luovuta ideologisista hankkeista. [Antti Kurvinen: Mutta hoidetaan kriisiä!] Tuntuu kohtuuttomalta, että matkailu- ja ravintola-alalla ja muilla aloilla on vaikea saada minkäänlaista apua, jotta ihmiset selviytyisivät huomisesta.

Vaihtoehtoja on, kuten factoring-tyyppinen ratkaisu: valtio ostaisi selkeitä ja riidattomia pk-sektorin laskusaatavia, esimerkiksi 80 prosentilla. Näin se ei olisi suoraa tukea, ja valtio saisi omiaan takaisin ja välttäisimme dominoefektit maksuvaikeuksien kumuloitessa. Tämä ostaisi aikaa ja tilaa markkinoilla ja olisi varmasti oikeudenmukaisempi vaihtoehto kuin hallituksen — jota myös Arhinmäki edustaa — alaisuudessa toimivan Business Finlandin kiistanalainen huutokauppakeisarimalli. Toivottavasti valtiovarainministeri ja elinkeinoministeri jalostavat ideaa.

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

15.46 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Myös meillä keskustan eduskuntaryhmässä on ihmetelty näitä uutisia siitä, minne Business Finlandin yritystuet, koronatuot, ovat menneet. Kuitenkin haluan, jotta keskusteluun tulee suhteellisuudentajua, todeta sen, että kun pyysin ne tiedot tuolta työ- ja elinkeinoministeriöstä, niin huomasi, että siellä oli reilusti yli puolet, lähes kaksi kolmasosaa, alle 10 000 euron pieniä tukia pienille yrityksille, kunnon yrityksille: pyöreästi sanottuna 4 000 kappaletta noin 6 000:sta taisi olla tällaisia tukia. Mutta keskusta on sitä mieltä, että asia pitää selvittää ja ministerimme Lintilä on toiminut niin kuin ministerin pitää toimia, hyvin huolellisesti ja laittanut selvitykset liikkeelle. Meidän mielestämme koronatuotien pitää kohdistua yrityksiin, joissa kriisi on oikeasti aiheuttanut liiketoiminnan tappioita, jotka työllistävät ja joilla on tulevaisuudennäkymää. Pöytälaatikkoon ei pidä maksaa yhtään koronatukea.

Puhemies! Kysyisin, kun työministeri on paikalla, millainen nyt tämä maatalouden työvoimatarpeen tilanne on tällä hetkellä. Yrittävätkö työministeriö ja työministeri nyt kohdistaa jollakin tavalla tukea sinne, että suomalaiset lähtisivät maataloilta töihin, ja riittääkö tämä 1 500 kausityöläisen määrä hoitamaan sen, että meillä on kotimaisia kasviksia myös syksyllä?

15.47 Juhana Vartiainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä edustaja Kurvinen sanoi, että on turha ennustaa julkistaloutta, eikä sitä teidän, Kurvinen, tarvitsekaan tehdä, kun sen ovat pätevät virkamiehet tehneet. [Antti Kurvisen välihuuto] Mutta se on hyvä tiedostaa, että tämä järkyttävä alijäämähän, jos me nyt pysymme tässä julkisen talouden suunnitelmassa, ei johdu pelkästään eikä edes suurelta osin tästä koronakriisistä.

Ja minä arvostan, valtiovarainministeri Kulmuni, kovasti sitä, että te muistutatte hallituskumppaneitanne tästä julkisen talouden sopeuttamisen tarpeesta, mutta kun te sanotte kauniisti, että Suomi palautetaan kestävä julkisen talouden uralle, niin silloin on ehkä rehellistä miettiä, mikä on se vuosi, johon silloin pitäisi ajatus lennättää taaksepäin ajassa, sillä Suomen julkistalous ei ollut kestävällä julkisen talouden uralla viime syksynä. Me olimme matkalla sinne Sipilän hallituksen toimien ansioista, mutta suunta kääntyi, niin kuin kaikista talousanalyysistä ja asiantuntijoiden puheista viime syksynä [Puhemies: Aika!] selvästi ilmeni.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Sitten vielä edustaja Halla-aho, ja sitten mennään ministereitten vastauksiin. [Jussi Halla-aho: Arvoisa puhemies! Tämä on hyvin ystävällistä, mutta en ole pyytänyt puheenvuoroa.] — Selvä. Mennään eteenpäin sitten, elikkä ministeri Kulmuni, ole hyvä.

15.48 Valtiovarainministeri Katri Kulmuni (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia edustajille hyvästä debatista, ja vastaan muutamiin kysymyksiin.

Tämä arvonlisäveron palautus alkuvuoden osalta, josta olemme keskustelleet useampaan otteeseen tässä salissa, ei ole ollut erityisen nopea keino saada sitä, koska se automaatioon perustuva järjestelmä vie sen noin pari kuukautta, mutta nyt minä olen halunnut viedä sitä asiaa eteenpäin millä tahansa keinolla, [Sari Sarkomaa: Hienoa!] ja kun se manuaalisesti tehdään, virkamies virkamieheltä sitten laskee sen ja tekee sen palautuksen siinä, virheiden riski totta kai kasvaa, mutta siitä huolimatta, koska tilanne on näin poikkeuksellinen, me selvitämme koko ajan, jatkuvasti kaikkia keinoja, kuinka voimme auttaa sitä tilannetta, että firmat eivät ajaudu konkurssiin. [Timo Heinonen: Hyvä!] Ja vaikka täällä on

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

tullut kritiikkiä näitä yritystukia kohtaan, niin täytyy muistaa, että meillä oli aivan yksiselitteistä, että kaikki halusivat laittaa tukia nopeasti liikkeelle kaikista vikkelimpiä keinoja pitkin, ja sitten kun me huomaamme, että jos siellä on tarvetta muuttaa parametreja, niin niitä muutetaan. Mutta tuhansia ja tuhansia firmoja on pystytty jo auttamaan näiden olemassa olevien tukien kautta, ja edelleenkin selvittämme, mitä tarvitaan vielä, ettei tilanne ajaudu konkurssiin.

Ja aivan kuten edustaja Vartiainen täällä totesi, finanssikriisin jälkeisenä vuosikymmenenäkään Suomi ei missään vaiheessa pystynyt pääsemään itse asiassa vakaalle julkisen talouden uralle. Me saavutimme sitä hiljalleen, mutta vuosikymmenessäkään me emme päässeet ylijäämäisiä tuloksia tekemään, ja nyt meiltä katoaa alta, jälleen kerran, valtava määrä työtä, joka täytyy uudestaan jälleenrakentaa, ja se tulee ehdottomasti vaatimaan sitä, että me mietimme, mikä se reaalitalouden tilanne on tällä hetkellä, ja suhteutamme niitä asioita, joita ajattelimme tekemämme. Meidän täytyy miettiä tulevia sukupolvia, kuinka paljon voimme jättää lainaa heidän kannettavakseen, koska heillä on vaikkapa väestön ikääntymisestäkin tulevaa taakkaa jo niskassaan, mutta tämä kaikki hallituksen täytyy pystyä syksyllä, kun tiedämme, miten virus on [Puhemies koputtaa] selätetty, ratkaisemaan. [Puhemies: Aika!]

15.51 Työministeri Tuula Haatainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Nyt tarvitaan niitä rakennuspuita rakentaaksemme sillan yli tämän synkän virran, ja siihen tarvitaan monia elementtejä.

Ensimmäinen elementti, johon on tartuttu, on yritysten tukeminen ylitse tämän kriisin. Ravintola-alan yritysten osalta meillä on valmistelussa malleja, ja niitä hallitus tulee käsittelemään.

Toinen asia on se, että meidän pitää myös estää kaikin tavoin näiden lomautusten ajautuminen irtisanomisiksi, eli pidettävä huolta siitä, että ihmiset voivat palata töihin ja saada taas maa käyntiin ja pyörimään.

Yhtä lailla on tärkeää se, että pidämme huolta siitä inhimillisestä pääomasta, joka meidän nuorisossamme on, ja siitä syystä näen kyllä myös työllisyyden näkökulmasta nuorten koulutukseen satsaamisen ihan ensiarvoisen tärkeänä. Kaikkien näiden pitää olla balanssissa, ja tietenkin talous huomioiden, mutta taloutta ei ole ilman inhimillistä sosiaalista hyvinvointia, ja osaaminen on ihan ykkösasioita. Siinä me lyömme kättä yhteen opetusministerin kanssa, että pidämme huolta siitä, että myös osaamiseen satsataan, koska se on keino päästä eteenpäin.

Eli kaikkia näitä käydään ja tehdään ja hallitus on tähän työhön käynyt. Tänä aamuna keskustelin työmarkkinajärjestöjen ja Suomen Yrittäjien kanssa, ja kävimme tätä keskustelua, miten siellä nähdään ja tuodaan esityksiä myös tähän Hetemäen työhön, jolla tullaan etsimään keinoja myös exit-prosessiin eli siihen, että päästään tästä kriisistä yli ja voidaan rakentaa sitten kestävää tulevaisuutta. Se tulee olemaan pitkä tie eikä taatusti helppo, ja siihen tarvitaan myös tässä salissa hyvää yhteistä näkemystä ja kaikkia niitä hyviä ajatuksia ja ideoita.

15.53 Kuntaministeri Sirpa Paatero (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Adlercreutzin kysymykseen, että millä aikataululla kuntien tukemiseen:

Ensimmäinen osahan oli tässä lisätalousarviossa, jossa tuli tämä väliaikainen tuki verotulomenetysten osalta. Toinen osa tulee kolmannessa lisätalousarviossa, johon on allokoit-

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

tu yli miljardin euron tuki kunnille neljällä eri elementillä, elikkä suoraan sairaanhoitopiireille menevää tukea, yhteisövero-osuuden muutosta, harkinnanvaraisen valtionavustuksen lisäystä ja suurimpana varmaankin tässä satsissa normaali valtionosuusjärjestelmä — mutta sen valtionosuusjärjestelmän suuntaamisesta, että tuleeko se asukasperusteisesti vai sillä perusteella, miten kuntaveroja on menetetty, laskelmia tällä hetkellä tehdään. Kolmantena sitten elokuussa tulee vielä katsottavaksi, ovatko nämä keinot riittäviä vai tarvitaanko vielä lisää. Ajattelen itse lisätalousarviota, mutta myöskin seuraavan vuoden budjettia.

Näillä aikatauluilla mennään tätä kuntien tukemista, ja nämä kohdistuvat suoraan koronasta johtuviin kustannusten nousuihin tai toisaalta tulojen menetyksiin. Sitten meillä on sen jälkeen hoidettavana vielä suuri suuri kysymys koko kuntien taloudesta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Sitten vielä ministeri Andersson, jonka jälkeen siirrytään puhujalistaan.

15.54 Opetusministeri Li Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvä oppositio! Olen nyt aika monta puheenvuoroa kuullut täällä, jossa on sanottu, että pysyviä menolisäyksiä ei pidä tässä tilanteessa tehdä. Näin on toistettu moneen otteeseen. Tämä lausuntohan tarkoittaisi sitä, että ei tulisi rahaa oppivelvollisuuden laajentamiseen mutta ei tulisi rahaa minnekään muuallekaan koulutusjärjestelmän puitteissa. Eli tämä tarkoittaisi sitä, että tämä historiallinen lisäpanostus, mitä nyt tehdään koulutusjärjestelmään kriisiolosuhteista huolimatta, jäisi kokonaan tekemättä. Ja kyllä minä ihmettelen sitä, että ensimmäisenä ollaan nimenomaan nämä koulutuspanostukset sitten perumassa. [Paavo Arhinmäki: Se on loogista jatkoa viime kaudelle!]

Hallitus pitää edelleen kiinni siitä periaatteesta, että me haluamme kehittää ja vahvistaa niin varhaiskasvatusta, perusopetusta kuin toista astetta. Meidän isot tasa-arvo- ja laatu-hankkeet varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen osalta ovat jo käynnissä. Ne rahat on päätetty, ja ne ovat jaossa koulutuksenjärjestäjille. Myöskin 100 miljoonasta ammatillisen koulutuksen opettajien lisää palkkaamiseen on päätökset tehty, ja se raha on koulutuksen järjestäjien haussa.

Toukokuun lisätalousarviossa on tämän lisäksi tarkoitus vielä osoittaa rahoitusta koulutuksenjärjestäjille myöskin siihen, että me saamme välittömät, koronakriisistä aiheutuneet mahdolliset kasvut oppimiseröissä sitten syksyllä korjattua ja voimme osoittaa myöskin lisäresursseja oppimisen tukeen ja oppilashuoltoon sitä kautta.

Tämä hallitus pitää kiinni näistä tärkeistä hankkeista, joilla me tähtäämme nuorten syrjäytymisen vähentämiseen sekä suomalaisten koulutus- ja osaamistason nostoon. Sille on vielä suurempi tarve nyt tämän taloudellisen šokin jälkeen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt siirrytään puhujalistaan.

15.56 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Kuten täällä aiemminkin on todettu, mielestäni on ollut täysin oikein, että hallitus on mennyt tässä täysillä terveys edellä. Se on ainoa vaihtoehto, ja tietenkin tässä tilanteessa on nähtävä se, että kun on matalan koron aika, niin on ihan perusteltua ja hyvä ja tärkeä joka tapauksessa se, että voimme tehdä näitä satsauksia niin terveydenhuollon edistämisen puitteissa kuin sitten kaiken kaikkiaan isoja toimia konkurssien estämiseksi ja ihmisten inhimillisen hädän helpottamiseksi.

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

Kuten tässä myös aiemmin todettiin, niin nythän kaikki jatko tulee riippumaan merkittävällä tavalla siitä, kuinka tulemme onnistumaan tässä työllisyyden ylläpitämisessä, konkurssien torjunnassa, kasvun luomisessa, kaikessa tässä talouden viisaassa uudelleen rakennuksessa. Vaikka totta kai talousnäköymä on joka tapauksessa pelottava, niin siksikin uskon niin, että hyvällä harkinnalla voimme tehdä näitä toimenpiteitä joko tuhlailevasti ja epätehokkaasti tai sitten tehokkaammin ja siten, että myös tulokset ovat paitsi työllistäviä myös oikeudenmukaisia. Ne ovat tärkeitä, isoja periaatteita. Varmasti silloin tulee kysymys tästä, miten esimerkiksi tätä täysin tarvittavaa tukea vaikkapa yrityksille voidaan suunnata mahdollisimman tehokkaasti ja juuri siihen aikaan sopivin keinoin ja niin, että nimenomaan ne, jotka tarvitsevat tätä tukea, sitä saavat.

Veropuolellahan meillä on käytössä jo elementti, mikä täällä parhailaan on eduskunnassa käsiteltävänä, eli tämä verojen lykkäysmahdollisuus maksujärjestelyjen kautta, mikä on äärimmäisen tärkeä toimenpide, ja sitä olemme täällä vieneet eteenpäin. Siihen varmasti on odotettavissa vielä jatkossakin toimia. Eduskuntahan juuri on hyväksymässä tähän pontta, jossa edellytetään, että myös jatkossa työstetään tätä elementtiä mahdollisesti eteenpäin, ja siihen varmasti liittyy myös keskustelu tästä mahdollisesta arvonlisäverojen palauttamisesta ikään kuin verovelkatyyppisesti. Jos se on se keino, millä nopeasti saadaan kassakriisiä hallittua, hyvä niin, mutta sitten myös tähän pätee mielestäni se sama kriteeri, että miten verotuksellisia keinoja käytetään niin, että ne nimenomaan kohdistuvat sille, kuka tarvitsee, eikä yleisesti. Arvonlisäverojakin maksetaan kuukaudessa pari miljardia, ja tietenkin on selvää, että tällaiset verotuotot eivät voi olla pysyvästi pois yhteiskunnan, kuntien käytöstä esimerkiksi silloin, kun pitää samaan aikaan kantaa huolta ihmisten terveydestä, vanhustenhoivasta, lasten koulutuksesta, kaikesta tästä. Tässä yhtälössä pitää olla varsin viisas, kun näitä kaiken kaikkiaan rakennetaan.

Niinpä tähänkin liittyen se keskustelu, mikä valitettavasti nousi viikonloppuna esimerkiksi myötä tämän Business Finlandin kautta, ei ole omiaan tukemaan tätä ajattelutapaa, koska voin kuvitella hyvin, miltä tuntuu ihmisestä, joka on lomautettu, työtön, pelkää työpaikkansa puolesta, hoivahenkilöstö, joka oman terveytensä uhalla siellä aika pienellä palkalla kuitenkin taistelee joka päivä tämän viruksen kukistamiseksi — ei tunnu hyvältä se, että näyttää siltä, että on osittain myös jaossa tällaisia 100 000 euron tukia tilanteessa, jossa emme voi olla varmoja, että se kohdistuu juuri niitä eniten tarvitsevalle joukolle, että voisimme olla varmoja, ettei se pieni yrittäjä, jolla on kassa tyhjä ja kysymysmerkkejä ilmassa, suuri huoli, joutuisi sitten katsomaan, kun joku muu, kellä vastaava hätää ei välttämättä ole, näitä tukia saisi. Siksi oli tärkeää, että esimerkiksi ministeri Lintilä nyt äsken tuossa vielä vahvisti sen, että tulee nopeasti nyt asiaan puuttumaan. Se on täysin välttämätöntä. Mielestäni sieltä ei tulisi nyt maksaa yhtään mitään ennen kuin katsotaan nämä kriteerit uudestaan, ja se on tärkeä asia. Hyvä, että tähän ollaan jo tänään myös hallituksessa ilmoitettu puututtavan kaiken kaikkiaan.

Puhemies! Tärkeää on myös jälleenrakennus, miten rakennamme tulevaisuutta oikeudenmukaisesti tästä eteenpäin. Näiden arvovalintojen paikka on myös silloin syksyllä budjettiriihessä.

Nyt haluan tähän loppuun sanoa, kun kuuntelin tätä keskustelua, että ei saisi, arvoisa kokoomus, olla myöskään niin, että sitten ideologisen vastustamisen vuoksi vastustetaan näitä tulevaisuuspanostuksia. Koska kyllähän se oli niin, että oppivelvollisuuden laajentamista tai hoitajamitoitusta kokoomus vastusti jo ennen kriisiä, ja nyt käytetään tätä kriisiä hyväksi, jotta näitä koulutuksen lisäpanostuksia vastustetaan. Kyllä täällä mielestäni minis-

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

teri Andersson aivan oikein totesi, että jos täällä sanotaan, että ei pysyviä lisäpanostuksia koulutukseen, niin sehän nyt vallan leikkaus tässä olisi. Tälle linjalle en toivoisi hallituksen lähtevän, ja tuskin hallitus sellaiseen on lähdössäkään, [Puhemies koputtaa] mutta, puhemies, ei myöskään ideologisesti sanota, että kriisin varjolla jotain ei tulisi tehdä.

Puhemies Matti Vanhanen: Tähän väliin kaksi asiaa. Tänään pidetään kaksi istuntoa. Tämän asian käsittelyä jatketaan nyt ensimmäisessä istunnossa kello 18 saakka, jonka jälkeen jatketaan päiväjärjestyksen muilla asioilla. Niiden käsittelyn jälkeen pidämme lyhyen tauon ja otamme päivän toisen istunnon, jossa alussa on mietintöjä, joista yksi vaatii äänestystä, ja niiden käsittelyn jälkeen jatketaan tätä kehyskeskustelua. Toinen asia: puhemiesneuvosto tänään päätyi siihen, että tulemme torstain istunnosta eteenpäin noudattamaan paikalta pidettyjen puheenvuorojen osalla maksimissaan seitsemän minuutin puheenvuorojen sijasta kolmen minuutin aikarajaa. Jos jää jotakin sanomatta, voi aina pyytää sitten uuden puheenvuoron. — Palataan keskusteluun.

16.02 Ville Tavio ps: Herra puhemies! Punavihreä politikointi näkyy olevan hallituksen toiminnassa tärkeämpää kuin talouden tasapainottaminen. Valitettavasti täällä tänään käytetyistä puheenvuoroistakin on käynyt selväksi, että ei edes kriisitilanteessa suostuta nostamaan niitä punavihreitä laseja pois silmiltä.

Nyt käsiteltävään julkisen talouden suunnitelmaan sisältyy merkittäviä määrärahoja esimerkiksi Suomen hiilineutraaliuden edistämiseksi. Hallitus on sitoutunut toimimaan tavalla, jonka myötä Suomi olisi hiilineutraali vuonna 2035. Vastaavasti Ruotsin hiilineutraaliustavoite on kymmenen vuotta myöhempänä vuodessa 2045 ja Saksassa hiilineutraaliustavoite on vuodessa 2050. Uskomatonta, että koronaviruksen keskelläkin hallitus jatkaa sellaisten toimenpidekokonaisuuksien valmistelua, joiden tavoitteena on vain löytää nyt sitten uusia päästövähennyksiä ja vauhdittaa niitä olemassa olevia.

Tähän hiilineutraalisuuteen budjetoidaan joka ikiselle vuodelle miljardeja euroja. Hallitus on päättänyt myös perustaa ilmastorahaston, jonka toiminta keskittyy muun muassa ilmastonmuutoksen torjumiseen. Asian valmistelu on tällä hetkellä kesken, ja sitä siis jatketaan koronatilanteesta huolimatta ikään kuin tätä koko koronavirusta ei olisi. Sama kritiikki tietysti kohdistuu Euroopan unioniin, jossa koko Green Deal jatkaa yhä elämäänsä, ja siihenhän tämä ilmastorahastokin liittyy.

Sellaisen pistin merkille myös, että tähän julkisen talouden suunnitelmaan on kirjattu joukkoliikenteen tukeminen. Perussuomalaiset katsovat, että nyt koronaviruksen aikana ja sen levitessä pitäisi kuitenkin kiireellisesti ymmärtää yksityisautoilun merkitys. Yksityisautoiluhan on tässä nyt tulevana vuosina terveysteko. Sillä vältetään enempää koronataruntoja verrattuna siihen, että laitetaan ihmiset joukkoliikenteeseen. Suomessa pitää viipymättä ryhtyä toimiin yksityisautoilun kustannusten alentamiseksi. Käytännössä polttoaineverotuksen keventäminen olisi hyvä toimi. Lisäksi nämä suunnitellut polttoaineiden veronkorotukset on syytä siis perua.

Perussuomalaisen talouspolitiikassa suomalainen työ ja yrittäminen tulevat ensin. Kriisistä toipuakseen Suomen täytyy ajatella ennen kaikkea omaa taloudellista ja omaa kansallista etuaan. Tehtävämme on auttaa yrityksiä kriisin yli ja pelastaa suomalaisten työpaikkoja. Se ei tarkoita loputonta velanottoa, vaan tukitoimet on kohdistettava niihin yrityksiin, joiden asiakasmäärät ovat näiden rajoitteiden ja karanteenien takia merkittävästi pienentyneet, tai yrityksiin, joiden toiminta on kokonaan pysähtynyt.

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

Talouden kannalta ja kriisistä toipumisen kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että välttämättömien menojen kasvaessa ja talouskasvun tyrehtyessä valtio osaa karsia myös muita menojaan. Näin ei kuitenkaan ole tehty, vaan menolisäyksiä toteutetaan jatkuvasti lisää uudella velkarahalla. Perussuomalaiset katsovat, että nyt on entistään kiireellisempää leikata muun muassa kehitysavusta, taloudellisesti haitallisesta maahanmuutosta tai liian kunnianhimoisista ilmastotoimista, eli vaadimme tehtäväksi priorisointia siinä, mitä pidetään veronmaksajien kannalta tärkeimpänä.

Poliitikkojen tehtävä on nyt toimia yhä talouskasvun ja yritysten toiminnan mahdollistajina. Yritykset autetaan siis kriisin yli, ja kriisin jälkeen, kun kriisi jatkuu yrityksillä toisaalta myös pitkään, niitä autetaan edistämällä suomalaista kilpailukykyä esimerkiksi edullisemmalla sähköllä ja polttoaineella. Pidemmällä aikavälillä on kuitenkin niin, että vain tuottava työ Suomen oloissa, varsinkin vientiteollisuus, luo talouskasvua. Jatkuvat elvytykset ja jatkuva velaksi eläminen eivät tuota talouskasvua luo.

16.07 Juhana Vartiainen kok: Arvoisa puhemies! On hieman sääli, että valtiovarainministeri Kulmuni on poistunut täältä. Minä olin toivonut, että tätä keskustelua voisi käydä hänen läsnä ollessaan.

Mutta todellakin, meillä on käsillä tämä dokumentti, joka kuvaa Suomen julkistalouden ja talouden tilaa tästä viisi vuotta eteenpäin, ja sehän on kammottava ja osoittaa sen valtavan julkistalouden vahvistamistarpeen, joka meillä tästä eteenpäin joka vuosi on. Siihen nähden myös tämä keskustelu on sillä tavalla masentavaa, että aika vähän tässä salissa näyttää olevan kuitenkaan ymmärrystä tämän ongelman luonteesta. Mehän emme olleet minkäänlaisella talouden tasapainouralla ja julkistalouden tasapainottuvalla uralla ennen tätä koronavirusta. Lars Calmfors, joka on Tukholman yliopiston professori, pitkäaikainen sikäläisen arviointineuvoston jäsen ja on perehtynyt myös suomalaiseen talouspolitiikkaan, kirjoitti ihan oma-aloitteisesti Dagens Nyheteriin kirjoituksen, jossa hän aika ällistyneenä esitteli sitä, miten heikot ovat Suomen julkistalouden näkymät ja miten heikolla pohjalla nyt istuvan hallituksen politiikka tältä osin on, ja ei tässä minusta tarvitsisi hirveästi ihmetellä, jos nyt... Kohdistan sanani hallitukselle, että teidän hallituksen uskottavuus ei nyt tässä salissa minun silmissäni niin valtavan hyvä ole.

Pääministeri Marin puhui aikaisemmin tässä istunnossa siitä, miten ryhdytään tekemään lisää julkistaloutta vahvistavia päätöksiä, kun usva hälvenee ja tiedetään enemmän, mutta sellainen tilannehan meillä oli viime kesänä ja syksyllä, kun hallitus oli nimitetty. Ei silloin ollut ennusteissa mitään muuta kuin tasaista korkeasuhdannetta tai resurssien normaalikäyttöä, eikä silloin mitään julkistaloutta vahvistavia päätöksiä tehty, vaikka nämä samat kestävyysvajeongelmat olivat silloin oikein hyvin tiedossa. Silloin kaikki lykättiin joihinkin epämääräisiin työryhmiin, joista ei ole sittemmin kuulunut mitään, työmarkkinajärjestöjen työryhmiin — olikohan niitä seitsemän, niissä oli kymmeniä ihmisiä, ja ne ovat tuottaneet kai yhden nykytilanteen kuvauksen. Eikä tämä kestävyysvaje — nämä julkisen talouden ongelmat, jotka joka päivä näkyivät suomalaisten elämässä ennenkin tätä kriisiä — ole mihinkään hävinnyt. Meillä on kurjuutta lastensuojelussa, meiltä puuttuu rahaa poliiseilta, lääkäreiltä, tuomioistuinlaitokselta, joka puolelta. Tämä meidän julkisen sektorin rapautuminen alkaa näkyä ikääntymisen myötä, eikä sille ole tehty mitään.

Täällä edustaja Lindtman puhui siitä, miten kuulemma tämän kaiken kulmakivi, kestävyysvajeen hoitamisen kulmakivi, on se, että tästä kriisistä selvitään hyvin. No, ei taatusti ole. Kyllähän tästä nyt jotenkin aina selvitään, ja sen vaikutus kestävyysvajeeseen on ra-

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

jallinen, mutta kyllä se edelleen vakavoittaa näitä meidän vakavia ongelmia. Ajatelkaa, hyvät edustajakollegat, tätä lukua, 10 miljardia. Se on suunnilleen se sopeutumistarve, joka meillä on, ja ehkä vähän ylikin, jos me ajattelemme vielä 20-luvulla lankeavia vastuita, jotka tulevat ikääntymisen ja terveydenhuollon ja hoivan kanssa. Se on siis se sopeutumistarve, joka jo tällä vuosikymmenellä, lähivuosina on meidän edessä, ja täällä salissa riidelään jostain muutamien kymmenien miljoonien tai 100 miljoonan määrärahasta. Minusta se on suoranaista pilkkaa Suomen kansaa kohtaan.

Se 10 miljardia, miten sitä pitäisi lähestyä? Julkistaloutta voi vahvistaa rakenteellisilla työmarkkinauudistuksilla, veronkorotuksilla tai menosäästöillä. Mistään tällaisista selvästikään tässä salissa ei oikein haluta puhua, vaikka nämä numerot täällä huutavat niin kuin Abelin veri maasta meille, jotka olemme kuitenkin vastuullisia päätöksentekijöitä. Olen kuullut myös sanottavan, että kaikilla euromaille on tällaisia ongelmia. No, kyllä onkin, mutta tullaan näkemään valitettavasti, että muut Pohjoismaat ja Saksa karistavat paljon nopeammin kannoiltaan tämän kriisin, koska ne olivat alun perin paljon vahvemmassa julkistalouden tilanteessa. Sikäli kuin minä osaan arvioida, niin Suomi on valitettavasti valumassa pikkuhiljaa heikoksi euromaaksi. Se kehitys on vasta alussaan, mutta koska meillä on kyvyttömyys tehdä riittäviä työmarkkinauudistuksia ja riittävän jämäkkää budjettipolitiikkaa, niin meillä on jo luottokelpoisuus heikentynyt. Me emme enää tässä mielessä ole osa pohjoismaista perhettä, ja pikkuhiljaa me vajoamme yhä syvemmälle. Tämän ymmärtävät järkevät ihmiset läpi yhteiskunnan. Täällä valitettavasti opetusministeri Andersson ei ole... [Puhemies koputtaa] — Onko minulla nyt 7 minuuttia?

Puhemies Matti Vanhanen: Ei, vaan 5 minuuttia.

5 minuuttia, anteeksi. — ...hän ei ole enää kuuntelemassa. Mutta anteeksi, puhemies, minulla oli väärä käsitys. — Monet yliopistoihmiset ovat oikeasti huolissaan. Kyllähän he näkevät tämän julkistalouden tilan ja osaavat ennustaa, miten heille on siinä käymässä. Ja kyllä, jotta Suomen kansa tästä uskaltaa lähteä taas taloudelliseen toimintaan, niin kyllähän näitä realistisia puitteita on pidettävä esillä.

Anteeksi, puhemies, minä todella luulin, että oli 7 minuuttia. Minä olen pahoillani, että käytin liikaa aikaa.

Puhemies Matti Vanhanen: Tässä keskustelussa on tämä erillissääntö tästä nopeatahtisuudesta eli 5 minuutista.

16.13 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Tässä vaiheessa meille kaikille on erittäin selvää, että koronaviruksen aiheuttama maailmanlaajuinen kriisi on johtanut ennennäkemättömiin taloudellisiin haasteisiin kaikkialla maailmassa. Tästä tilanteesta syntyvät markkinahäiriöt vaikuttavat erityisen paljon Suomen kaltaisiin pieniin vientivetoisiin talouksiin, jotka ovat hyötyneet avoimesta kaupasta ja globalisaatiosta. Koronavirus on sulkenut rajamme ja rajoittanut voimakkaasti ihmisten liikkumista. Tavarat saavat edelleen liikkua, mutta tilanne vaikuttaa monella tavalla niihin logistisiin ketjuihin, joita pitkin olemme tottuneet käymään kansainvälistä kauppaa, niin ihmiset, yritykset kuin valtiotkin eristäytyvät tilanteen pakosta. Tämä korostaa omavaraisuuden ja huoltovarmuuden tarpeita. Saamme olla tyytyväisiä siihen, että olemme säilyttäneet maataloudessa omaa tuotantoamme ja pitäneet huoltovarmuutemme varsin hyvällä tasolla. Ikävä kyllä terveydenhoi-

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

dossa käytettyjen suojavälineiden osalta sinänsä hyvää pandemiasuunnitelmaamme ei ole noudatettu, ja sen takia olemme tällä sektorilla heikossa tilanteessa maailmanlaajuisen kysynnän valtavan kasvupiikin vuoksi.

Arvoisa puhemies! En saanut äskeisessä debatissa puheenvuoroa, kun edustaja Kurvinen kysyi täällä maatalouden kausityövoimatilanteesta ministeri Haataiselta. No, edustaja Kurvinen ei saanut vastausta ministeri Haataiselta, ei minkäänlaista vastausta tähän kysymykseensä. Omalta osaltani totean tässä — on jonkin verran kokemusta näistä maatalouden kysymyksistä ja myöskin tästä ulkomaisen kausityövoiman tarpeesta: olen ehdottomasti sitä mieltä, että tämä 1 500, joka nyt on päätetty, ei missään tapauksessa riitä, jos aiomme saada korjatuksi tuon sadon mansikasta, marjoista, vihanneksista, juureksista, herneistä ja niin edelleen, ensi kesänä, ja ensiksi se pitäisi istuttaa tai kylvää, harsottaa ja niin edelleen. Kyllä me tarvitsemme lähes sen saman määrän näitä kausityöntekijöitä ulkomailta. Ja nyt kun näitä rajaesteitä ei ainakaan Ukrainan osalta ole olemassa, niin minusta järkevä kansakunta hoitaa niin, että nämä kasvukauden työt tulevat tehdyiksi.

Se on selvää, että mielellään käytetään suomalaista työvoimaa. Siihen on monenlaisia esteitä kuitenkin. Osalla on vahva talouskannuste olla tekemättä näitä töitä: kun työttömyyskorvauksella saa enemmän kuin tekemällä työtä, niin se on selvää, että järkevä ihminen ei tee silloin työtä. Ja jos eläkkeen verotus kiristyy, kun tekee näitä peltotöitä — monet eläkeläiset olisivat halukkaita — niin siinäkin on taloudellinen kannuste puuttumassa. Ja sitten on paljon niitä, jotka eivät kykene tähän raskaaseen työhön. Mutta sitten ehkä erillinen tutkimus pitäisi tehdä siitä, että jos ei ole tämmöistä taloudellisen kannusteen puutetta ja jos on työkykyä, niin miksi sitten semmoinen ihminen ei tee, jos hänellä ei ole muuta työtä.

Arvoisa puhemies! Suomen talouden tilannekuva vuosille 2021—2024 riippuu hyvin vahvasti siitä, kuinka syvä ja pitkä koronaviruspandemian aiheuttamasta taloudellisesta sukkelluksesta muodostuu. Valtiovarainministeriön 16. huhtikuuta 2020 julkaisemassa taloudellisessa katsauksessa annettujen ennusteiden pohjalla on arvio poikkeustoimien jatkumisesta kolmen kuukauden ajan. Tietenkään meillä ei ole mitään takeita siitä, kuinka pitkään poikkeustoimia todella tarvitaan. Suomessa epidemia ei selkeästi ole levinnyt läheskään yhtä nopeasti kuin pahimmilla epidemia-alueilla maailmanlaajuisesti, johtuen suhteellisen aikaisin aloitetuista rajoitustoimista, harvasta asutuksestamme ja vähäisemmistä sosiaalisista kontakteistamme. Tämä tarkoittaa sitä, että rajoituksia purettaessa on selvästi olemassa riski tartuntojen kääntymisestä jyrkkään kasvuun. Lisäksi on perusteltua olettaa, että tauti häiritsee meitä sykleittäin aina siihen asti, kunnes hoitokeinot kehittyvät ratkaisevan paljon. Näin ollen on varauduttava siihen, että koronavirus vaatii ajoittaisia rajoituksia yhteiskunnassamme vielä mahdollisesti hyvinkin pitkän ajan, jos haluamme aktiivisesti hidastaa sen leviämistä. Luonnollisesti näillä rajoituksilla on kallis taloudellinen hinta, joten kyse on tasapainoilusta huonojen vaihtoehtojen välillä. Nykyisten rajoitusten on arvioitu maksavan noin miljardin viikossa, joten on syytä tehdä kaikkemme, [Puhemies koputtaa] jotta näistä päästäisiin eroon. Lääke sairauteen ei saisi koskaan olla pahempi kuin itse tauti.

16.19 Atte Harjanne vihr: Arvoisa puhemies! Tulevaisuuden ennustaminen on aina vaikeaa. Silti tällaista suunnitelmaa ei ole koskaan käsitelty näin valtavan epävarmuuden valitessa. Julkisen talouden suunnitelman lukujen desimaaleista ehkä ei kannata väentää, kun kymmenluvut tai jopa etumerkit ovat nyt vaikeasti arvioitavia. Suunnitelmassa on tavan

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

mukaan herkkyystarkastelu, mutta siinäkin hitaan ja nopean skenaarion ero bruttokansantuotteessa vuonna 2024 on muutaman prosentin luokkaa.

Kun tarkastelee maailmantilaa nyt, voi todeta, että mahdolliset tulevaisuudet eivät välttämättä rajaudu ihan tähän haarukkaan. Merkittävää epävarmuutta tulevaisuudesta aiheuttavat ainakin seuraavat tekijät:

Ensimmäisenä koronan taittaminen. Onnistuuko epidemian hallinta niin, että laajoista massarajoituksista päästään mahdollisimman paljon laajan seurannan, jäljityksen ja testauksen pohjalta tehtyihin kohdennettuihin eristämistoimiin? Ja jos se meillä onnistuu, mitä seurauksia siitä on, että esimerkiksi naapurimme Ruotsi ei edes tähän pyri ja useassa maassa toki epidemian mittakaava on jo nyt aivan toista luokkaa kuin meillä?

Toisena EU:n ja euroalueen ratkaisut. Onnistutaanko talouskurimukseen vastaamaan yhdessä yhteisvastuullisesti ja onko jäsenmailla ja yhteisöllä valmiutta ja kykyä hyödyntää ennakkoluulottomasti myös erilaisia radikaaleja ratkaisuja? Suomen talouden on vaikea toipua, jos Eurooppa muuten kyntää syvällä.

Kolmantena Yhdysvallat, Kiina, Venäjä, kehittyvät taloudet. Miten syvän iskun EU:n ulkopuoliset maat kokevat, ja millaisia valintoja ne tekevät siihen vastatakseen? Minkä tahansa merkittävän talousalueen romahdus tai pitkittynyt taantuma varjostaa rankasti koko globaalia taloutta. Epäonnistuneen epidemiatorjunnan tai talouselvytyksen yhteiskunnalliset seuraukset erityisesti heikon hallinnon maissa voivat olla karmeita ja arvaamattomia.

Neljäntenä ylipäänsä näyttää siltä, että meillä on edessä aika, jolloin markkinatalous ottaa hieman happea ja suunnitelmatalouden elementit korostuvat. Tämä on häiriötilassa odotettavaa, mutta se on vaikeasti ennakoitavaa ja mallinnettavaa. Turvallisuus- ja huoltovarmuus nousevat uudella tavalla esiin, mutta tuleeko kylkiäisenä sisäänpäin kääntyvän protektionismin ja nollasummapelin aika? Toivottavasti ei, se olisi Suomen kaltaiselle maalle katastrofi.

Siihen, millaiseen suuntaan nämä mainitut tekijät kääntyvät, vaikuttaa osaltaan myös se, millaisia päätöksiä me täällä teemme. Julkisen talouden suunnitelman ennusteet voivat pitää kutinsa, mutta tulevaisuuden voi hyvin arvioida olla jotain aivan muuta. Onkin tärkeää, että samalla, kun tämä JTS ankkuroi tulevaisuuden oletusuran, meillä on myös kyky ennakoita ja analysoida vaihtoehtoisia skenaarioita. Tavoite on, ettemme tule yllätetyksi, mutta jos tulemme, meidän täytyy pärjätä siitä huolimatta.

Tällaisen epävarmuuden edessä on huolehdittava siitä, että päätöksenteko on robustia ja tähtää resilientin talouden ja ekologisesti kestäväen yhteiskunnan rakentamiseen. Olisi järjestöntä ponnistaa vaivoin ylös tästä pandemiasta ja juosta sokeana päin seuraavaa järjestelmäkriisiä, jonka lyö naamalle viimeisestään lämpenevä ilmasto tai hupeneva biodiversiteetti, jollemme sitä ajoissa estä. On uskomatonta, että perussuomalaiset edustajat Tavion suulla haluavat tässä ohittaa tiedeyhteisön viestit täysin. Ja lisäksi fossiilienergian riippuvuuden ylläpitäminen, jopa sen lisääminen, on todella iso huoltovarmuusriski. [Ville Tavion välihuuto] — On, osin kyllä.

Hallitusohjelma kirjoitettiin erilaisissa kevättunnelmissa, mutta tavoite luoda Suomesta taloudellisen kestävyuden ohella sosiaalisesti ja ekologisesti kestäväen kehityksen yhteiskunta, on tärkeämpi kuin koskaan. Sen on syytä määrittää julkisen talouden ohjausta nyt ja jatkossakin.

16.22 Jussi Saramo vas: Arvoisa herra puhemies! Ollaan suljettu iso osa yksityisistä ja julkisista palveluista ihmisiä suojellaksemme. Ihmisiä on kehoitettu välttämään lähikontak-

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

teja, jolloin monet avoinnakin olevat palvelut ovat kärsineet asiakaskadosta. Lähes puoli miljoonaa työntekijää on yt-neuvotteluiden piirissä, lomautetut lasketaan sadoissatuhansissa ja työttömiksi jääneetkin jo kymmenissätuhansissa. Vaikka me Suomessa lopettasimme rajoitukset ja yrittäisimme jatkaa kuin mitään koronaa ei olisikaan, vaikuttaisi maailmantalouden taantuma myös meihin. Vientiteollisuus on jo alkanut hyytyä globaalin kysynnän mukana.

”Ja mä liikun kriisistä kriisiin, kuljen komein askelin, tahdon että kaikki ois kuin ennenkin”, lauloi Ismo Alanko. Viimeiset työllisyystilastot ennen kriisiä näyttivät siltä, että hallitus oli hyvässä vauhdissa kohti 75 prosentin työllisyystavoitetta, mutta nyt maailma on kuitenkin aivan eri. Julkisen talouden suunnitelmat on rakennettava uuden maailman mukaisiksi heti kun rajoitustoimien ja niiden talousvaikutuksien laajuus alkaa selvitä. Me tulemme tarvitsemaan kysynnän, emme tarjonnan lisäämistä. Toki tarjonnan lisäämistäkin tietyillä sektoreilla erikseen.

Arvoisa puhemies! Onneksi asumme hyvinvointivaltiossa, joka kykenee ottamaan pahimmat iskut vastaan ja antaa meille vahvan ponnahduslaudan tulevaisuuden rakentamiselle kriisin jälkeen. Nyt apuun valtiota huutavat nekin, jotka aiemmin ovat halunneet leikata valtion roolin yhteiskunnassa mahdollisimman pieneksi. Kun julkista taloutta suunnitellaan tuleville vuosille, on meidän opittava tästä kriisistä. Tarvitsemme aiempaakin enemmän investointeja lapsiin, nuoriin ja koulutukseen sekä hoiva- ja terveystalouteen. On tärkeää, että meillä on nyt sellainen hallitus, jolla on paitsi historiallinen tavoite ja kokemus hyvinvointivaltion rakentamisesta myös kestävä näkemys sen uudistamisesta tälle vuosikymmenelle.

Arvoisa puhemies! Koska valtio saa korotonta lainaa, toisin kuin pulaan joutuneet ihmiset, yritykset ja kunnat, on taloudellisestikin järkevää, että valtio ottaa suurimman roolin kriisistä selviämisessä. Jokaisen apua tarvitsevan on saatava nopeasti apua. On silti varmistettava, että apu kohdentuu oikeudenmukaisesti ja todelliseen tarpeeseen emmekä tuhlaa julkisia varoja tukemalla valmiiksi hyvässä asemassa olevia. Esimerkiksi Business Finlandin toimintatavat on asetettu julkisuudessa kyseenalaisiksi, ja tällaisten subjektiivisten tukimallien tilalle pitää vaihtaa luotettavammat järjestelmät, jotka kohtelevat apua tarvitsevia yrityksiä tasapuolisesti. On myös varmistettava, ettei vastikkeettomia tukirahoja käytetä osinkojen maksuun tai omien osakkeiden ostamiseen. Kun yhä suuremmat yritykset tulevat kaipaamaan tukea, on myös syytä selvittää, miten veroparatiiseihin kytköksissä olevat yritykset voidaan rajata tukien piiristä pois. Tuet on keskitettävä Suomeen veronsa maksaville ja täällä työllistävillä yrityksillä.

Itse olen pitänyt esillä vuokranalennustukimallia. Esillä on ollut myös alv-palautusmalli, joka olisi hyvä, kunhan se pystyttäisiin toteuttamaan nopeasti.

Isossa kuvassa hallituksen toimet ovat kuitenkin olleet aivan oikeita. Emme saa toimia kuten 90-luvulla, kun työpaikkojen annettiin kaatua ja tukimiljardit valutettiin jälkikäteen pankkien omistajille.

Arvoisa puhemies! Vaikka yhteiskunnan sulkeminen alkaa jo väsyttää ja moni haluaisi vain palata entiseen, on meidän tänään myös tunnustettava, että meillä olisi monia ongelmia myös ilman koronaa. Ismo Alankokin laulaa myös: ”Kriisistä kriisiin kuljen komein askelin, tahdon ettei mikään ois kuin ennenkin.” Kriisi tarkoittaa käännekohtaa, uutta tilannetta, jonka jälkeen suunta muuttuu. Kun nyt hahmotamme tulevien vuosien julkistaloutta, teemme sen osin sokkona, koska kukaan ei vielä pysty arvioimaan kriisin syvyyttä. Sen kuitenkin jo tiedämme, että haluamme suunnan olevan ylöspäin ja vasemmalle, kohti en-

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

tistä turvallisempaa hyvinvointivaltiota, jossa ketään ei jätetä yksin vaan kaikkien osaaminen otetaan mukaan hyvinvoinnin rakentamiseen. Tämän vuoden poikkeusoloissa kehys ei rajoita valtion toimintamahdollisuuksia, ja seuraavina vuosina meillä on miljardi euroa enemmän käytettävissä jälleenrakennukseen. On tärkeää, että elvytystoimia ja jälleenrakennusta suunnitellessamme emme katso menneeseen vaan tulevaan. Kriisin keskellä on entistäkin tärkeämpää sijoittaa koulutukseen sekä tulevaisuuden työllistäviin ja ympäristön kannalta kestäviin työpaikkoihin.

16.27 Anders Adlercreutz r: Ärade talman! Elämme koronakauden toista kuukautta ja moni asia on muuttunut, ehkä pysyvästikin. Olemme saaneet kokea ne negatiiviset vaikutukset taloudelle, joita rajojen sulkeminen tarkoittaa. Olemme myös huomanneet, että tietyillä aloilla ollaan ulkomaisen työvoiman varassa.

Käytännön tasolla olemme tehneet pakon edessä isoja muutoksia. Kouluissa on tehty se kauan kaivattu digiloikka, ja yritykset ovat vihdoinkin oppineet, että kokoushuoneen ulkopuoleltakin voi osallistua päätöksentekoon — meistä poliitikoista nyt puhumattakaan.

Samaan aikaan, kun työpaikka on saanut uusia merkityksiä, myös työaikakäsite on saanut joustaa. Työtä tehdään poikkeavissa paikoissa poikkeavaan aikaan, epäilemättä myös tavalla, joka ei ehkä aina ole ihan yhteensopiva työaikalainsäädännön kanssa.

Jossain vaiheessa tämäkin koronakurjuus on takanapäin. Nyt on aika paaluttaa exit-strategia ja pohtia kriisin jälkeistä aikaa. Moni asia on muuttunut ja talouden kuva ei enää ole entisellään.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmassa on paljon hyviä ja tarpeellisia strategisia tavoitteita, jotka ovat täysin kurantteja, mutta on selvää, että monia toimenpiteitä näiden tavoitteiden saavuttamiseksi joudutaan arvioimaan uudelleen. Talous notkahtaa ja verotulot hupenevat. On syytä uskoa, että työttömyys nousee. Siihen pitää reagoida, sillä on merkitystä. Siinä tilanteessa on pidettävä muistissa kriisin aikana opitut asiat: työaika voi joustaa, työpaikka voi joustaa, työtavat voivat joustaa. Kun elämä normalisoituu, on tärkeää, että kriisin aikana käyttöön otettuja joustoja ei unohdeta. Säilytetään digiloikka, erotetaan työn tekeminen paikasta, matkustetaan vähemmän, kommunikoidaan enemmän.

Hallitusohjelman kirjaus paikallisen sopimisen edistämisestä on erityisen tärkeä juuri nyt. Mahdollistetaan sopiminen yhteisesti, yhteistyössä, luodaan yhteen hiileen puhaltamisen kulttuuri, annetaan työntekijöille paikka yritysten hallituksissa ja tuodaan työpaikalle joustoja silloin, kun niin toivotaan, niin järjestäytyneissä kuin järjestäytymättömissä yrityksissä, koska koronakriisin oppeja ei pidä hukata.

Ärade talman! Vi ska inte kasta bort det vi lärt oss under coronakrisen. Den flexibilitet som vårt samhälle har visat behövs också under de kommande åren av återuppbyggnad. Regeringsprogrammets strategiska mål, de gäller fortfarande. Efter corona behöver vi fortfarande ett jämlikt samhälle som satsar på utbildning. Klimatförändringens följder har inte blivit lättare att bära ekonomiskt sett utan snarare tvärtom. De strategiska målen, de står sig.

Arvoisa puhemies! Vaikka julkisen talouden näkymät ovat muuttuneet totaalisesti viimeisen kuukauden aikana, on syytä huomata, että hallitusohjelman strategiset tavoitteet ovat yhtä tärkeitä tänään kuin ne olivat viime vuonna. Tasa-arvo on vieläkin Suomen etu ja me tarvitsemme vanhempainvapaaudistuksen. Koulutus on vieläkin Suomen kaltaisen pienen maan suurin kilpailutekijä, ja ilmastonmuutoksen seurauksista maksettava hinta ei ole

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

laskenut yhtään, vaikka osakekurssit niin ovatkin tehneet. Näihin asioihin pitää paneutua yhtä lailla tänään kuin eilenkin.

Arvoisa puhemies! Kuntien tilanne on huolestuttava. Viime vuosi oli monella mittarilla kuntasektorin historian huonoin. Sen päälle tulee koronaepidemia, joka on romahduttanut monen kunnan talouden. Kun kuntien tukitoimia nyt pohditaan, on ensisijaisen tärkeää, että huomioidaan todelliset menetykset. Nyt kaipaavat tukea ennen kaikkea ne kunnat, jotka normaalisti eivät tukea kaipa. Nyt kärsivät ennen kaikkea ne kunnat, jotka ovat riippuvaisia ei valtionosuuksista vaan verotuloista. Ja on tärkeää, että mahdollisimman nopeasti annetaan selkeä viesti kunnille siitä, missä kokoluokassa tuki liikkuu kuntakohtaisesti. Nyt on monessa muuten pakkojarrutus edessä.

16.31 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraatit ovat pääsääntöisesti tukeneet hallitusta akuutin koronaviruksen vaatimissa lyhyen aikavälin toiminnaissa. Olemme toki nostaneet esille epäkohdat — liian hitaan ja vähäisen testaamisen, suojavarusteiden puutteet ja sekoilun niiden hankinnassa ja ohjeistuksessa, työttömyys- ja yritystukien myöntämisen hitauden ja erityisesti nyt yritystukien kohdennuksen ongelmat — sekä myöskin varoittaneet avaamasta yhteisvastuun velkapiikkiä EU:ssa.

Viime päivinä on kuitenkin noussut huoli siitä, ettei hallitus tunnu nyt heräävän tähän uuteen todellisuuteen, mikä koittaa tuon kriisin jälkeen. Kansantalous on elvytettävä kestävässä nousuun, työllisyyttä edelleen parannettava ja julkinen talous sopeutettava. Suomen taloutta heikentävät rakenteelliset haasteet eli ikääntymisestä aiheutuvat sote-menopaineet ja vauvavajeesta johtuva työvoiman väheneminen eivät ole koronan myötä mihinkään kadonneet.

Tosin oli ilahduttava huomata Helsingin Sanomista valtiovarainministeri Kulmunin haastattelusta 5.4., että hän oli todennut: ”Se on selvä, että hallitusohjelmalta on lähtenyt taloudellinen pohja pois. Talouden osalta se pitää kirjoittaa uudelleen. Se tarkoittaa, että niitä menolisäyksiä ei voi tehdä, joita on ajateltu tehtävän. Ja joudumme hallituksessa puhumaan myös niistä menolisäyksistä, joita on jo tehty.” Olisin voinut kuvitella, että tästä hallituksessa olisi ollut syvä yksimielisyys, että näinhän on ehdottomasti meneteltävä, mutta sen sijaan sitten seuraavien päivien ulostuloissa näimme, että lähes kaikki muut hallituksen puolueet ja ministerit tuntuvat elävän jossakin toisessa todellisuudessa ja nämä Kulmunin huolet siitä, että jostakin on tulevaisuudessa myös leikattava, haluttiin hiljentää. Tuntuu, että tässä vaiheessa hallitus pitää kynsin hampain kiinni monista ideologisista lempihankkeistaan, kuten täällä useaan kertaan käsitellystä oppivelvollisuuden kategorisesta jatkamisesta ja yrityksille ja julkiselle taloudelle miljardikustannukset tuovasta sukupuolineutraalista henkilötunnus uudistuksesta muun muassa.

Oppivelvollisuuden kategorinen jatkaminen: Täällä keskustelussa tuotiin selkeästi esille se, että oppositiopuolueet pitävät tärkeänä sitä, että jokainen nuori saa vähintään sen toisen asteen koulutuksen, mutta tavasta, millä se toteutetaan, meillä on täällä eri näkemyksiä. Sen sijaan, että kategorisesti lähtisimme oppivelvollisuusikää nostamaan kaikille, olisi järkevää, että tässä tilanteessa resurssit kohdennettaisiin nyt niihin nuoriin, joilla on muutoinkin vaikeuksia pysyä oppimisessa mukana ja joilla on vaara syrjäytymiseen ja jotka tarvitsevat erityistä tukea.

Arvoisa puhemies! Tulopuolikin on heikoilla, kun hallitusohjelman niin sanotut tulevaisuusinvestoinnit — joista monet ovat kyllä ihan tavallisia julkisen talouden pysyviä menolisäyksiä — oli tarkoitus hoitaa valtion omaisuuden myynnillä. Pörssikursseista on kyl-

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

lä sen verran sulanut pois, että tässä tilanteessa myyminen ei olisi mitenkään järkevää. Mahdollisesti orastavaa talouskasvuakaan ei pidä vasemmistohallitusten perinteisellä keinolla eli kovilla veronkiristyksillä lähteä turmelemaan. Sen sijaan se, mikä on välttämätöntä, ovat rakenteelliset uudistukset niin sotessa kuin sotussa, pysyvien julkisten menonlisäysten karsinta ja myöskin työelämän uudistukset kilpailukyvyyn säilyttämiseksi.

Kuten näimme, meillä sekä työnantaja- että työntekijäjärjestöt pystyivät akuutin kriisin hetkellä tuomaan koko joukon hyviä esityksiä, joita täällä eduskunnassa on sitten viety eteenpäin. Toivon, että tämä kriisi herättelee nyt todellakin pohtimaan sitä, millä tavalla suomalaista työelämää on tulevaisuudessa kehitettävä, millä tavalla me pystymme tässä muuttuneessa tilanteessa säilyttämään kilpailukyvyyn ja minkälaisia toimenpiteitä tarvitaan muun muassa paikallisen sopimisen edistämiseksi.

Erityisen tärkeää on panostaa lasten ja nuorten ja perheitten hyvinvointiin. Kun ajatellaan pieneneviä ikäluokkia, mitkä meillä on Suomessa, niin ei ole varaa yhdenkään lapsen syrjäytymiseen. Sekin on hyvä pitää mielessä, että nämä lapset ovat ne, jotka joutuvat nämä koronavelatkin sitten aikanaan korkojen kanssa maksamaan, ja siinä mielessä myöskin sen, että me tässä tilanteessa erityisesti pidämme huolta lasten, nuorten tilanteesta ja siitä, että he pystyvät tämän kriisin jälkeen palaamaan sinne koulumaailmaan, että heidän harrastustoimintansa pystyy jatkumaan ja että perheet saavat tarpeellisen tuen, tulisi olla nyt näissä toimenpiteissä ihan prioriteettilistan kärjessä.

16.36 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Todettakoon häpeälliseksi eduskunnan arvovallan kannalta, että jo tässä vaiheessa keskustelua, kun on vielä 50 puheenvuoroa käyttämättä pelkästään listalla, ministeriaitio on täysin tyhjä. Tämä asenneilmapiiri ja arvostuksen puute ei ole hyväksyttävissä, kun puhutaan näin suuresta, pitkälle vuosia vaikuttavasta asiasta. Lieneekö tässä kysymys lähinnä tämän istunnon televisioinnin puutteesta?

Hallituspuolueet väittävät, että koronan torjuntatoimet ovat olleet oikea-aikaisia. Tämä ei pidä paikkaansa. Jos ulkorajoille olisi laitettu karanteeni ja kulkurajoitukset jo ajoissa, valvontapisteitä ei ehkä olisi tarvinnut rakentaa Uudenmaan rajoille. Jos testaamista olisi tehostettu ajoissa, oltaisiin tartunnat kenties voitu rajata, ja tällaisia laajoja ja kalliita yhteiskunnan sulkemisia ei olisi välttämättä tarvittu ainakaan tässä mittakaavassa.

Nyt tauti on levinnyt sen verran laajalle, että hallitus on lähtenyt epidemian hidastamisen linjoille. Tämä voi käydä meille arvaamattoman kalliiksi rahallisestikin, koska ei voida taata, että yksityinen kulutus toipuu, vaikka rajoituksista nimellisesti luovuttaisiinkin. Ensinnäkin ihmiset voivat pelätä tartuntaa eivätkä sen vuoksi liiku eivätkä kuluta. Toisenakin tosiasiallinen ostovoima laskee lomautusten ja irtisanomisten johdosta. Pahimmassa tapauksessa saamme tällaisen vuosien mittaisen Älä osta mitään -päivän. Siinä nähdään nyt näiden todellisuudelle vieraiden ideologioiden oikeat vaikutukset.

Mitä tulee julkisen talouden suunnitelmaan, jo ennen koronakriisiä talouden ja työllisyyden näkymät olivat hyvin heikot. Nyt ne ovat suorastaan lohduttomat. Jo aiemmin hallituksen talousennusteet olivat todellisuuspohjaa vailla, koska ne perustuvat kasvulukuihin, jotka eivät tulisi tapahtumaan taantuvan talouden Euroopassa ja maailmassa, ja toisaalta työllisyyslukemiin, jotka hallitus oli laittanut tavoitteeksi esittämättä mitään todellisia keinoja sen 75 prosentin tavoitteen saavuttamiseen. Hallituksen tarkoituksena oli sysätä lasku seuraavalle hallitukselle velanotolla ja omaisuuden myynnillä. Kun hyvänäkään aikana ei pystytty säästämään, ei ole mitään puskuria, mistä ottaa huonona aikana. Jäljellä on vain velanotto, eikä näköpiirissä ole aikaa, jolloin nämä velat voitaisiin maksaa takai-

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

sin. Jotta velanotto tässä määrin voisi olla mitenkään hyväksyttävissä, on pidettävä suorastaan lähtökohtana, että kaikki turhat ulospäin tehtävät tulonsiirrot ja ylimitoitettut ilmastoimet leikataan pois edustaja Tavion aiemmassa puheenvuorossaan esittämän perussuomalaisen linjan mukaan. Muutakin tehostettavaa yhteiskunnasta varmasti löytyy.

Hallituksen riveistä on esitetty näkemyksiä, ettei koronakriisin varjolla pitäisi politikoida tai tehdä ideologisia esityksiä. Kuitenkin hallitus itse koko ajan politikoi kriisin varjolla ja tekee itse ideologisia esityksiä. On halpaa kriisin hyväksikäyttöä, että jotkut puolueet hinnoittelevat vastuunkantonsa näissä olosuhteissa pitääkseen hallitusohjelmassa sovittuja uskonkappaleita kuten oppivelvollisuuden pidentämistä mukana siitä huolimatta, ettei se ole realistisesti mahdollista tässä taloudellisessa tilanteessa.

Kriisi on maailmanlaajuinen ja vaikuttaa erityisesti Euroopassa. Moni Suomea heikomman talouden maa on ainakin tähän asti kärsinyt koronasta jopa meitä enemmän. Nyt muutamien suuren euromaan talous oli kriisin partaalla jo ennen koronaakin, ja näyttääkin todennäköiseltä, että nämä maat ainakin jollain tapaa kaatuvat, ja sitä yritetään padota jättimäisillä paketeilla ja yhteisvastuun kasvattamisella. 2010-luvun eurokriisissä pelastettiin Saksan ja Ranskan teollisuuden intressit Kreikassa. Nyt Ranskan pankkisektorilla on valtavat intressit Italiassa. Pelastetaanko ne nyt muun muassa Suomen veronmaksajien rahoilla? Kaataako Italia tai Espanjan muiden vastuulle kaikki muutkin valtavat, koronasta johtumattomat talousongelmansa? Vaadinkin siis kuulla hallitukselta suunnitelmat sen varalle, että euro tai jopa EU kaatuvat tämän kriisin seurauksena, tai mitä teemme, jos Suomen eteen asetettaisiin mahdottomia vaatimuksia yhteisvastuista, joita emme mitenkään voi hyväksyä. Mikä on suunnitelmamme lähteä ulos rahaliitosta tai koko unionista?

16.40 Anna-Kaisa Ikonen kok: Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeriö julkisti viime viikolla synkän ennusteen Suomen taloudesta lähivuosille. Valtiovarainministeriö ennustaa Suomen bruttokansantuotteen supistuvan 5,5 prosenttia tänä vuonna. Julkisen talouden alijäämä kasvaa 14 miljardilla, työllisyysaste laskee 71 prosenttiin, ja työttömyys nousee. Julkisen talouden ennusteen mukaan julkinen velka kasvaa vuoteen 2024 mennessä 60 miljardilla kokonaisvelan ylittäessä 200 miljardin rajan. Näin käy siis optimistisimman ennusteen tilanteessa, jossa rajoitukset kestävät vain kolme kuukautta, ja talous pääsee nopeasti palautumaan ilman yritysten konkurssiaaltoja. Huonomman skenaarion mukaan, jossa rajoitukset kestäisivät kuusi kuukautta, julkinen velka kipuaisi yli 250 miljardin vuonna 2024. Samaan aikaan tilanne heikkenee ympäri maailman. Maailmantalous supistuu 2 prosenttia, maailmankauppa 5 prosenttia. Esimerkiksi Yhdysvaltain kansantalouden arvioidaan romahtaneen alkuvuonna lähes 11 prosenttia. Synkkiä, synkkiä lukuja.

Tässä tilanteessa olisi voinut toivoa, että hallitus olisi tehnyt teknisluonteisen julkisen talouden suunnitelman. Siinä missä tasapainottamissuunnitelmat lykättiin syksyyn, ei välttämättömiä menoja katsottiin kuitenkin perustelluksi lisätä. Suunnitelma ei siis ole tekninen, vaikka hallitus sellaiseksi sitä kutsuu. Tekninen tarkoittaisi, että suunnitelma ei sisältäisi uusia poliittisia linjauksia, vaan se pohjautuisi nykylainsäädäntöön ja valtiovarainministeriön riippumattomaan ennusteeseen. On merkittävä poliittinen päätös, että hallitus edelleen kynsin hampain pitää kiinni hallitusohjelmasta, vaikka sen taloudellinen pohja on romahtanut. Mukana on toki hyviä ja tärkeitä satsauksia muun muassa terveydenhuoltoon. Niin pitääkin tässä tilanteessa tehdä.

Hyvinä aikoina olemme pitäneet kukkaronnyöriä tiukalla pahan päivän varalle. Nyt se paha päivä on täällä ja kukkaronnyörejä on hetkellisesti löysennettävä, jotta kykenemme

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

riittäviin toimenpiteisiin ihmisten hengen ja terveyden turvaamiseksi ja yritysten, kansantalouden ja koko yhteiskunnan nostamiseksi takaisin jaloilleen. Joudumme ottamaan velkaa rakentaaksemme sillan yli näiden vaikeimpien aikojen, mutta jälleen on muistettava vastuumme pidemmällä aikavälillä. Kestävyyden nimessä on vältettävä uusia pysyviä menolisäyksiä, sillä edessämme on vaikeat ajat ja vaikeita päätöksiä.

Hetkenä, jolloin me näemme Suomen ja maailman talouden sukeltavan historiallisen syvälle ja ymmärrämme, miten suuret haasteet meillä on edessä jo nykyisten palveluiden ylläpitämiseksi, hallitus on ujutannut korona-kehityksensä sisään kuntien uudet velvoitteet, kuten pidennetyn oppivelvollisuuden eli toisen asteen muuttamisen pakolliseksi. Kun jo valmiiksi vaikeuksissa oleva kuntatalous heikkenee kriisin myötä entisestään, yksin tänä vuonna 1,5–2 miljardia, on absurdia esittää kunnille uusia velvoitteita alimitoitetuilla kompensatioilla. Juuri nyt tulisi mieluummin keventää normeja ja lisätä joustavuutta järjestämistapoihin. Suunnitelmaan sisältyy kuntien osalta suorastaan luova ratkaisu: kunnille annetaan lisää tehtäviä ja sitten sanotaan, että digitalisoikaa ja kilpailuttakaa paremmin, jotta teillä riittää rahat tähän uuteen tehtävään. Samaan aikaan kuntien rahat eivät riitä edes nykyisiin tehtäviin.

Toivon, että hallitus pysähtyy aidosti kuntien tilanteen ääreen budjettiriihessään syksyllä. Yhteinen tavoitteemme on oltava, että kunnat selviävät tehtävistään. Juuri siellä kohdataan ihmiset ja yritykset arjessa päivittäin, ja kunnilla on lukuisia välineitä niin kriisin aikaisessa hoidossa kuin kriisin jälkihoidossakin. Siihen on luotava riittävät rahkeet. Siksi olemme kokoomuksen taholta esittäneet kuntien pelastuspaketin laatimista.

Haluan erikseen nostaa esiin myös yritykset. Äärimmäisen tärkeää olisi pahimman ennusteen estämiseksi hakea turvallisesti ulospääsyä rajoitteista ja kohdentaa suoraa tukea yrityksille. Arvoisa hallitus, älkää jättäkö maksutaakkaa koronarajoitteiden kustannuksista yksittäisille yrityksille. Laajat konkurssit ja yritysten velkaantuminen hidastavat toipumista kriisistä ja syövät elvytyksen tehoa, kun jäljellä ei enää ole mitään, mitä elvyttää. Tuokaa vihdoin ravintoloille ja kahviloille alalla epätoivoisesti odotettu ja eduskunnan edellyttämä oma tuki. Tehkää nopeita toimia, joilla yritykset saavat kassan pohjalle heti rahaa. Me olemme esittäneet alvipalautuksia alkuvuoden osalta, mutta keino voi olla muunkinlainen. Tärkeintä on, että toimeen ryhdytään heti ja yrityksiä autetaan juuri nyt.

Arvoisa puhemies! Ennen koronakriisin puhkeamista taloudellinen tilanteemme oli haastava ja työllisyyden nostamiseksi odotimme kipeästi toimenpiteitä, joita emme vielä ehtineet näkemään. On täysin selvää, että nyt perustuksiltaan hajonnut hallitusohjelma tulee kirjoittaa uudelleen tästä tilanteesta lähtien. Yhteiskuntaamme koronakriisi tulee muovaamaan hyvin merkittävillä tavoilla, eikä maailma ympärillämme tule palautumaan täysin entiselleen. Kriisi on havahduttanut meidät huomaamaan monia heikkouksia ja puutteita, joita meilläkin modernissa hyvinvointivaltiossa edelleen on. Jälleenrakentamisen sijaan Suomi on uudelleenrakennettava sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestäviä ratkaisuja tehden ilman, että haemme laput silmillä vastakkainasettelua näiden kolmen teeman välillä. Emme voi enää kompastua tehtyihin virheisiin. Rima on jokaisen politiikan sektorin tavoitteiden osalta asetettava korkeammalle kuin hallitusohjelmaa luotaessa.

16.46 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa puhemies! Olen ylpeä tavasta, miten hallitus ja eduskunta ovat hoitaneet koronakriisiä. Suomen koronalinja arvostaa ihmiselämää.

Sen sijaan olen hämmästellyt tapaa, miten läntinen naapurimme Ruotsi, on näyttänyt menevän omassa kriisinhoidossaan talous edellä. Olen tottunut pitämään Ruotsia erityises-

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

ti ihmisoikeusasioissa esimerkkinä, joten aikanaan, kun myös Ruotsissa tehdään jälki-puuntia kriisinaikaisista toimista, uskon omaisten nostavan varmasti esille tyytymättömyytensä siitä, miten heidän riskiryhmään kuuluneita läheisiään kohdeltiin. Suomen tapa toimia kriisissä on saanut myös maailmanlaajuisesta kiitosta, vaikka omassa maassamme on kyllä arvostelua kuulunut. Maailmalla on ihasteltu muun muassa Suomen ruokaomavaraisuusastetta, joka täällä on 80, kun Ruotsissa se on 50.

Monet ovat pitäneet kotimaista ruuantuotantoa itsestäänselvyytenä, mitä se ei ole. Meidän kannattaa jatkossa panostaa viljelijöiden jaksamiseen ja oikeudenmukaiseen korvaukseen tuotetusta ruuasta, jotta omavaraisuutemme on jatkossakin turvattu.

Maskifarssin tai teollisuuden komponenttipulan yhteydessä näimme, miten haavoittuvainen yhteiskuntamme on, jos olemme ulkoistaneet pieneltä tuntuvan asian ulkomaiseen tuotantoon. Koronakriisin jälkeen on laadittava uusi strategia välttämättömien alojen omavaraisuuden takaamiseksi seuraavien kriisien yhteyksissä.

Suomessa saatiin varsin pian vaste eristys- ja rajoitustoimenpiteiden toimivuudesta, sillä sairastuneiden ja kuolleiden määrä on alhainen suhteutettuna väkilukuumme. Alkukangertelujen jälkeen ovat Suomen kansa ja sen eri ammattiryhmät tehneet esimerkillisesti osansa kriisinhallinnassa. Eristäytyminen ja huolellinen hygienia ovat nyt erityisiä hyveitä.

Olen ylpeänä seurannut ministeriviisikkomme ja erityisesti pääministeri—valtiovarainministeri -kaksikon selkeää argumentointia tapahtumien eri vaiheissa. Viestintä on ollut avointa ja rehellistä. Myös kansa on osoittanut luottamusta hallituspuolueiden kykyyn toimia kriisissä. Viimeisin Ylen mittaus antoi varsin hyvän palautteen erityisesti pääministeripuolueelle.

Opimme koko ajan uutta koronakriisistä. Virheitä on tehty, mutta paljon on tehty myös oikeinkin. Karttuneelle kokemukselle on käyttöä tulevaisuudessa, sillä uusia selätettäviä pandemioita riittää jatkossakin. Suomen valitsema rajoitusten ja eristämisen tie on kallis, mutta humaani. Olen ylpeä siitä. Meillä ihmishenki on arvokas, eikä siihen suhtauduta kyynisesti. Rajoitusten purkaminen täytyy myös tapahtua hallitusti, jotta niiden vuoksi tehdyt inhimilliset ja taloudelliset uhraukset eivät ole olleet turhia.

Arvoisa puhemies! Kun kriisi on aikanaan voitettu, joudumme väistämättä kohtaamaan taloudenpidon ankeat realiteetit. Työllisyysasteen nostaminen tulee olemaan entistä tärkeämpi tavoite. Joudutaan väistämättä myös miettimään hallitusohjelmaan kirjattujen hyvien ja tärkeiden uudistusten uudelleen aikatauluttamista. Nyt on kuitenkin aika sammuttaa tulipalo, ja se tarkoittaa merkittäviä rahallisia panostuksia ihmishenkien turvaamiseksi ja talouden pyörien pyörimiseksi.

16.49 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Kuten täällä useampi ministeri on todennut, julkisen talouden suunnitelma on tässä epävarmassa ja talouden poikkeustilanteessa teknisluontoinen. Neuvottelut muuttuneen ja päivitetyn taloustilanteen pohjalta jatkuvat budjettiriihessä.

Talouden suunta koko maailmassa on alaspäin. Kuinka paljon, on osittain riippuvainen viruksen torjunnan onnistumisesta ja toisaalta myös siitä, kuinka hyvin onnistumme turvaamaan yritysten toiminnan jatkoedellytykset ja kuinka hyvin yhteiskuntamme tulee kriisistä ulos. Epidemian ja sulkutoimien kesto tuo miljardin tappion viikossa, arviolta 2 prosentin bruttokansantuotteen laskun kuukaudessa.

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

Tautiketjujen haltuunotto testaamista merkittävästi lisäämällä ja ketjua jäljittämällä on välttämätöntä. Tähän tarvitaan mukaan koko terveydenhoitoketjumme, myös hyvin luonteisesti työterveyshoito. Torjunnan onnistuminen maailmanlaajuisesti on kaikkien etu.

Terveydenhoidon toimien lisäksi yritysten tukemisessa pitää onnistua. Yritystukien tulee kohdistua niin, että hengissä pysyvät ne yritykset, jotka työllistävät ja ovat elinkelpoisia. Tukien kohdennuksessa ja ehdoissa tai niiden tulokannassa on selvästi vielä parannettavaa, kun esimerkiksi sulkutoimien kohteeksi joutuneiden ravintolayritysten osuus myönnettyistä tuista on vain 5,5 prosentin luokkaa.

Ihmisten hyvinvoinnista paljon on kuntien vastuulla, kuntien, joista monen talous oli kriisissä jo ennen koronaa. Kunnissa vallitsee epävarmuus tulevaisuuden näkymistä. Halua palveluiden laadun heikentämiseen ei liene kellään, mutta kriisikuntamenettelyt painavat päälle verotulojen sakatessa ja lomautukset ja irtisanomiset näyttävät monissa kunnissa välttämättömille. Elvytystoimia pohtiessa onkin syytä harkita, mitkä toimista helpottavat myös kuntien investointipaineita, joista muuten varmasti joudutaan karsimaan. Tämä koskee tarpeelliseksi todettuja MAL-hankkeita tai esimerkiksi suurta määrää koulu- ja päiväkotikorjauksia, jotka löytyvät lähes joka kunnan työlistalta.

Ottaessamme velkaa, jota seuraavatkin sukupolvet joutuvat maksamaan, tulee sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden nimissä varmistaa, että velkaa ei kerry yhtään enempää oppimisen ja lasten ja nuorten hyvinvoinnin saralla. Nykypäivän nuoret tulevat aikuisuudessaan kantamaan jo ikääntyvän väestömme tuoman suuren hoivataakan. Tätä varten he tarvitsevat parhaat mahdolliset osaamisen edellytykset. Hallitusohjelman tarkastelussa ei siis voida unohtaa niin sanottuja kakkoskorin tulevaisuusinvestointeja, joilla koulutuksesta huolehditaan. Jos hallituksen päätösten aikataulua tulee tarkastella, nousevat omalle listalle tarkasteluun massiiviset hävittäjähankinnat.

Kuten edustaja Kiviranta totesi, korona saattaa olla seuranamme useina toistuvina aaltona. Onkin hyvä, että julkisen talouden suunnitelma sisältää hoitajien koulutusresurssia, vaikka tilanne saattaa hoitajamitoituksen toteutumisen haastaa. Hoitajatarve on tästä huolimatta tässä tilanteesta selvä.

On hyvä, että hallitus on todennut pitävänsä kiinni niin hiilineutraalisuus- kuin työllisyystavoitteistaan. Maassamme oleskelevien maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijoiden työvoimalle on jo nyt huutava tarve. Toivon, että näemme tässä myös tarjolla olevan potentiaalin ja kykenemme nopeasti luparatkaisuihin ja työllisyystoimiin, jotka ovat niin yksilöiden kannalta reiluja kuin turvaavat taloutemme pitkälläkin aikavälillä kipeästi tarvitsemää työvoimaa. Ilmastomuutoksen torjunta ja hiilineutraalin yhteiskunnan rakentaminen ovat koronakriisin keskelläkin yhä maapallomme elinehto ja myös mahdollisuus taloutemme nousulle. Erikoistuminen ja osaaminen tässä ovat yrityksiemme vientivaltteja tulevaisuudessa. Elvytystoimia pitää valita mittarein, joilla tämä tarve ja potentiaali tunnustetaan.

16.54 Johannes Yrttiaho vas: Arvoisa puhemies! Koronaepidemian vuoksi tehdyt rajoitustoimet ovat jyrkentämässä sitä talouden laskusuhdannetta, josta merkit olivat olemassa jo viime vuoden lopulla. Työ- ja elinkeinoministeriön tilastoista ilmenee, että työttömyys on ollut hienoisessa kasvussa viime joulukuusta lähtien verrattuna vuoden takaiseen. Lomautukset ovat olleet kasvusuunnassa jo jonkin verran kauemmin. Ennen koronaa, ennen poikkeuslakeja ja asetuksia, helmikuussa työttömiä oli 248 000, kasvu vuoden takaiseen 2 350. Lomautettuja oli helmikuussa 18 760, kasvu vuoden takaiseen 2 760.

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

Taantumaan vastaamiseksi on keskitytty nyt etenkin yrityksiä tukeviin toimiin. On panostettu miljardeja suoriin hanketukiin ja lainatakauksiin. Yrityksiä on tuettu myös muun muassa työnantajien eläkemaksujen tilapäisellä alennuksella ja toisaalta työntekijöiden lomautusaikaa lyhentämällä ja muuta irtisanomissuojaa, työväen suojelua, heikentämällä.

Tavallisten ihmisten toimeentulon turvaamiseen valtio ei juuri ole osoittanut varoja. Harvoja kädenojennuksia ovat lomautettujen viiden omavastuupäivän poisto. Lomautetun itse kassaan maksamat päivärahat alkavat siis juosta nyt ensimmäisestä lomautuspäivästä lukien edellyttäen, että Kela ja kassat pystyvät hakemukset käsittelemään, sitäkin joutuu valitettavasti epäilemään. Edes tilapäisiä tasokorotuksia esimerkiksi toimeentulotukeen tai muihin etuuksiin ei olla tekemässä. Nämä olisivat kuitenkin tärkeitä pienituloisten ihmisten ahdingon helpottamiseksi. Ainoaksi heiveröiseksi kädenojennukseksi on jäämässä työstä kotiin jääneille vanhemmille osoitettu vanhempainpäivärahan suuruinen tuki, joka koskee arvion mukaan noin 50 000—60 000:ta ihmistä. Hoitajien palkankorotuksiin tai tilapäisiin koronavalmiuden korvaaviin palkanlisiin tulisi, niihinkin, osoittaa rahaa, mutta sellaisia ei ilmeisesti nyt ole tulossa.

Yritystukiin keskittymisen perusteluna on välttää turhat konkurssit ja estää työttömyyden kasvua. On perusteltua epäillä, että hallituksen miljardituista hyödyn korjaavat myös ne yritykset, joiden liiketoimintaan ei rajoitustoimilla ole sanottavaa vaikutusta ja jotka kyllä selviäisivät muutenkin. Paljon on jo kuulunut kritiikkiä siitä, että rahat ovat menneet väärin kohteisiin. Suomen Kuvalehti kertoi perjantaina kokoomuksen europarlamentaarikko Petri Sarvamaan puolison Huono Äiti -osaakeyhtiön saamasta 100 000 euron valtiontuesta, jonka myönsi Business Finland. Miten tämä tuki pelastaa työpaikkoja? Tällä some-yrityksellähän ei ole ainuttakaan ulkopuolista työntekijää. Kyse on verkossa ilmestyvästä blogista. Yritystukien myöntämisen kriteerit ja tukien valvonta eivät selvästikään ole ajantasalla.

Arvoisa puhemies! Julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 21—24 on hävittäjähankeeseen, HX-hankkeeseen, osoitettu 5,5 miljardia euroa, suunnilleen puolet koko hankintahinnasta, ja se on vasta ehkä kuudesosa lisäksi koituvista elinkaarikuluista. HX-hanke on edelleen merkittävin yksittäinen julkisen talouden alijäämää ja velkaantumista lisäävä tekijä valtiontaloudessa. Kun nyt velkaannutaan 20 ehkä 30 miljardia näiden koronaviruksesta aiheutuvien toimien vuoksi, olisi korkea aika siirtää HX-hanke ensi vaalikaudelle. Samalla se tulisi perusteellisesti uudelleenarvioida. Hankintahan perustuu vuonna 2015 tehtyyn esiselvitykseen Hornetien korvaamisesta. Selvitys on lähtökohdiltaan jo vanhentunut. Monitoimihävittäjät eivät ole suorituskykyisiä tulevaisuuden sodankäynnin uhkia, miehittämättömiä lennokkeja ja ohjuksia vastaan. Esiselvityksen tarkoituksenahan on alunperin ollutkin ei selvittää vaan sitoa Suomi tilaamaan nimenomaan kalliita amerikkalaisia hävittäjiä.

Viime viikolla julkisuuteen tuli Puolustusvoimien entisen komentajan Jarmo Lindbergin ja F-35-hävittäjän valmistajan Lockheed Martinin välinen konsulttisopimus. Se viimeistään on paljastanut koko HX-hankkeen luonteen. Hankintaprosessiin on kohdistunut vakava epäily puolueellisuudesta, suoranaisestä korruptiosta. Lindberg jäi eläkkeelle elokuun alussa 2019 mutta häärii nyt jo karenssiaikana perustetun yhtiönsä kautta yhden hävittäjävalmistajan eduksi. Virassaan Lindberg oli keskeinen HX-hankkeen alkuunpanija ja kätilö. Hän myös vei läpi Lockheed Martinilta Hornetien aseistukseksi hankittujen JAS-37-ohjusten miljardien kaupan. Useissa julkisissa puheenvuoroissaan Lindberg on korostanut hyviä yhteyksiään Yhdysvaltojen puolustushallintoon [Puhemies koputtaa] ja sikä-

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

läisiin asevalmistajiin. Palveluksistaan hän sai Yhdysvaltain armeijan korkeimman ulkomaalaiselle myönnetyn kunniamerkin. — Arvoisa puhemies! Edellisten esimerkkien valossa voi täydellä syyllä kysyä, onko Suomesta tulossa banaanitasavalta.

Arvoisa puhemies! Valtion varojen vastuullisen käytön varmistamiseksi nyt olisi korkea aika ryhtyä toimiin. HX-hankinta on syytä keskeyttää, [Puhemies: Aika!] arvioida perusteellisesti uudelleen ja palata siihen puhtaalta pöydältä ensi vaalikaudella. Kiitoksia, puhemies! [Leena Meri: Rehellistä puhetta hallituspuolueelta!]

16.59 Mats Löfström r: Ärade herr talman! Coronakrisen har rubbat planerna på de offentliga finanserna och minskat på utsikterna. Kostnaden för coronakrisen kommer bli stor både för ekonomin och de offentliga finanserna. Hur stor vet vi inte ännu. Ett av de största problemen för ekonomin, vid sidan av att omsättningen tvärstannat på ett historiskt sätt, är osäkerheten för framtiden då man inte vet när saker kommer normaliseras och hur det nya normala kommer att se ut. Klart är att coronakrisen kommer föra med sig förändringar i samhället, i vissa branscher på ett mycket betydande sätt.

Ärade talman! För varje dag som går kommer vi samtidigt en dag närmare krisens slut. Det gäller nu att stöda ekonomin över krisen så att det finns något att bygga på när krisen tar slut. Då krisen väl är slut — och den kommer ta slut — gäller det att snabbt få igång ekonomin så att den tänder på alla cylindrar så snabbt som möjligt igen. Detta så att vi också ska kunna betala tillbaka den ökade skuldsättningen som nu kommer att tas.

Nyckeln i detta är framför allt sysselsättningen. Vi måste få upp sysselsättningsgraden genom aktiva åtgärder då krisen börjar ta slut. För det andra måste vi också höja produktiviteten i ekonomin. Och för det tredje behöver vi ännu mer stöda forskning och innovationer som stöder företags nya produkter, som också kan bli bra produkter för en grön omställning av samhället. Klimatfrågan har inte försvunnit någonstans och ökade resurser till forskning och innovationer kunde också bidra till att hitta exportprodukter som stöder ekonomin samtidigt som de behövs för klimatet.

Ärade talman! Alla moln har en silverkant. Under coronakrisen har jag varit positivt överraskad över hur snabbt Finlands näringsliv och fackförbunden gemensamt kunde hitta insatser som stödde Finland och minskade de negativa effekterna av coronaviruset. Insatserna är inte lätta för någon, men genom att hitta dem gemensamt kan de bli mer rättvisa och effektiva.

Bland annat Sverige och Tyskland har en starkare tradition av gemensamt samförstånd mellan industri och fack, på samma sätt som det samförstånd som nu hittades mellan förbunden i en kristid. Det samförståndet har varit en framgångsfaktor för både Sverige och Tyskland. Det samförståndet har bland annat av historiska orsaker inte funnits på samma sätt tidigare i Finland, men vi behöver få den samsynheten i framtiden.

Mer samförstånd skulle minska på antalet konflikter på arbetsmarknaden, höja på tryggheten för investeringar och skapa fler nya arbetsplatser samtidigt som man skulle upprätthålla konkurrenskraften för att hålla kvar befintliga arbetsplatser då det blir mer dynamiskt och resistent mot chocker. Mer samarbete och samförstånd på arbetsmarknaden skulle vara viktigt för att hitta åtgärder som höjer på sysselsättningen, vilket alla i Finland skulle bli vinnare på. För alla i ekonomin gynnas indirekt då det går bra för finländsk ekonomi och så många som möjligt har arbete. Här lyfter jag på hatten för de centrala förbunden som snabbt hittat lösningar under coronakrisen, även om det tyvärr finns enstaka förbund som inte hörsammat detta och som nu i vissa fall av någon outgrundlig anledning äventyrar sina

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

arbetsplatser då man inte förstått allvaret för de ekonomiska konsekvenserna av coronakrisen.

Ärade talman! De övriga nordiska länderna har alla sysselsättningsgrader på över 75 procent. En sådan sysselsättningsgrad skulle skapa en helt annan stabilitet i våra offentliga finanser. Exempelvis Island och Åland visar också att det går att uppnå en sysselsättningsgrad på över 80 procent. Det borde också vara hela Finlands långsiktiga mål.

Arvoisa puhemies! Jokaisen kuluneen päivän myötä lähestymme kriisin loppua. Nyt on tuettava taloutta kriisin yli, muun muassa hallituksen jo ehdottamien toimien kautta, jotta meillä kriisin jälkeen on pohjaa, jolle rakentaa. Kun kriisi on ohi, niin kuin vääjäämättä tulee käymään, talous on pikaisesti käynnistettävä siten, että kaikki sylinterit syttyvät mahdollisimman nopeasti. Näin on toimittava, jotta voimme maksaa kasvavan velkamme takaisin. Tässä avain on ennen kaikkea työllisyys. Kriisin loppuessa työllisyysaste on saatava nousuun aktiivisin toimin. Meidän on myös parannettava talouden tuottavuutta. Kolmanneksi meidän on yhä enemmän tuettava tutkimusta ja innovaatioita, jotka tukevat yritysten uusia tuotteita, jotka voivat olla hyödyllisiä yhteiskunnan vihreän muutoksen kannalta.

Ilmastokysymys ei ole hävinnyt minnekään. Tutkimuksen ja innovaatioiden resurssien lisääminen voisi auttaa löytämään taloutta tukevia vientituotteita, jotka samalla palvelevat ilmastoa.

17.05 Raimo Piirainen sd: Arvoisa puhemies! Käymme nyt keskustelua julkisen talouden suunnitelmasta tuleville vuosille ja sitten koronaviruksen aiheuttamasta taantumasta. Hallitus on lähtenyt koronaviruksen torjuntaan terveys edellä, mikä on todella hyvä asia. Hallitus ja eduskunta ovat reagoineet koronaepidemiaan nopeasti valmiuslainsäädännön käyttöön otolla, jotta riskiryhmiä voidaan suojata ja terveydenhuollon kapasiteetti turvata. Samalla on pidettävä huoli, että rajoitustoimenpiteiden vaikutus ei saa johtaa konkurssiaaltoon ja työttömyyden nousuun. Talous kärsii nyt sekä koronarajoitusten aiheuttamasta liikkumisen ja kokoontumisen poikkeustoimista, globaalien tuotantoketjujen katkeamisesta että voimakkaasti lisääntyneestä epävarmuudesta tulevan epidemian kestosta.

Valtiovarainministeriön arvion mukaan Suomen talous kutistuu 5,5 prosenttiyksikköä kuluvana vuonna. Julkinen talous kokee tässä tilanteessa todellisen haasteen. Tässä vaiheessa on varmaan paikallaan muistaa myös se, että julkinen sektori, eli valtio, ottaa nyt vahvasti vastuuta myös yritystoiminnan tulevaisuudesta ja työpaikkojen säilymisestä, ja siksi haasteisiin on vastattava päättäväisesti.

Talous ei toivu kunnolla ennen kuin epidemia on selätetty, mutta ilman talouden kantokykyä myöskään terveydenhuollon järjestäminen ei onnistu. Hallitus lisää rahoitusta testaamiseen, terveydenhuollon suojavarusteisiin sekä yritystoiminnan jatkumiseen ja työllisyyden ylläpitämiseen.

On varmaan paikallaan tässäkin yhteydessä muistuttaa myös siitä, että meillä on myös eläkeläisiä ja varsinkin nämä yli 70-vuotiaat, jotka on tietyllä tavalla asetettu kotiarestiin, ja heidänkin tilanteensa täytyy ottaa huomioon tässä haastavassa tilanteessa. Saattaa olla, että yli 70-vuotiailla, jotka ovat kotioloissa ja jotka joutuvat ehkä ruokansakin hankkimaan sitten välikäsien kautta, kustannukset kasvavat, ja myös sitten heidän kuntoutustarpeensa saattaa lisääntyä tämän kriisin aikana, kun liikkuminen vähenee. Elikkä siitä on myös tämän kriisin jälkeen pidettävä huolta.

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

Jotta voimme kriisiajan jälkeen palata kestävästi kasvuun, tarvitsemme investointeja tulevaan, kuten oppivelvollisuuteen. Tämäkin on erittäin tärkeä asia. Tällä hetkellä yläkoulu- ja lukio-ikäiset ovat etäopiskelussa, ja myös heidän tulevaisuuden tarpeensa on pystyttävä tyydyttämään ja on pystyttävä viemään heitä tällä opinpolullaan eteenpäin.

Tulevaa kasvua voidaan parantaa julkisilla investoinneilla esimerkiksi väyliin ja muihin jo valmiina oleviin suunnitelmiin. Meillä on korjausvelkaa merkittävästi, ja siihen meillä olisi nyt mahdollisuus iskeä.

Verotulojen heikkeneminen ja lisämenot ovat ajaneet jo ennestään heikossa asemassa olevan kuntatalouden entistä ahtaammalle. Valtiovarainministeriön ensimmäisen arvion mukaan koronakriisi heikentää kuntataloutta 1,6—2 miljardilla eurolla tänä vuonna. Yksityinen kulutus ja investoinnit supistuvat erityisen voimakkaasti kuluvan vuoden aikana. Siksi on tärkeää valtion ottaa vastuuta kuntien ja sairaanhoitopiirien toimintaedellytysten turvaamisesta.

Nostan tässä yhteydessä myös maatalouden haasteet. Kausityövoiman saanti on tärkeää maataloudelle, ja nyt suomalaisilla nuorilla on mahdollisuus näyttää kykynsä. Myös työtömäksi joutuneita lomautettuja olisi mahdollista hyödyntää tässä haastavassa tilanteessa.

Sitten yritystoimintaan liittyen täällä on mainittu tämänkin päivän aikana Business Finlandin kautta saatava raha. Näyttää, että se jollakin tavalla on mennyt eri kriteerien mukaan kuin mikä kriteeristö valtiovarainvaliokunnalle esiteltiin. Toivon todella, että tämä tuki menee oikeasti niille yrityksille, jotka työllistävät ja ovat todella avun tarpeessa, [Leena Meri: Juuri näin!] eli ei millään tavalla tämmöisille kahden tai kolmen hengen konsulttiyrityksille, jotka saavat sitten vielä toimeentulonsa jostakin muualta. — Kiitoksia.

17.10 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kriisi, mitä olemme nyt parhailaan elämässä, on ennennäkemätön. Korona ei ole vielä pahimpia päiviään näyttänyt, ja sen jälkeen on syytä muistaa, että on tulossa myös finanssikriisi, joka on tällä hetkellä Italiassa kytymässä, Espanjassa kytymässä, Välimeren maissa kytymässä ja Ranskakin taitaa kuulua joukkoon. Eli tähän voimme varautua.

Kauppa käy edelleen kotimaassa kohtalaisen hyvin. Vientikauppa onneksi vielä vetää jonkun verran, mutta tänä aamunakin kävin soittokierroksen metsäteollisuuden muutamille yhteistyökumppaneille, niin ei siellä hyvältä näytä. Tämä on hyvä meidän kaikkien muistaa.

Hallitusohjelmaan merkityt hyvät asiat... — pakkohan meidän on se tunnustaa, että tulopohja on romahtanut, verotuloja ei tule, menopohja on räjähtänyt, menoja on valtavasti enemmän lisää ja joudumme ottamaan velkaa. Eli puheet siitä, onko meillä hallitusohjelma voimassa, siitä voidaan tehdä johtopäätöksiä. Joka tapauksessa se on kirjoitettava uudestaan ja nimenomaan siihen asentoon — on yksi ainoa asento, jossa se voisi olla, ja se on se — että meidän on tästä kriisistä selvitettävä. Ensin kriisivaihe on käsiteltävä, sen jälkeen laitettava jälleenrakennus, joka tarkoittaa sitä, että silloin tehdään töitä eikä olla esimerkiksi turhia pilkkuja viilaamassa.

Esimerkkinä voi sanoa Suomen nykyisestä tilanteesta vaikka, että olemme itse torjuneet muutamia merkittäviä investointeja käsittämättömillä perusteilla. Kuopion Finnpulp sai korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä ihan käsittämättömän lopun — asia, joka olisi pitänyt hyväksyä välittömästi. Meillä olisi siellä 1,5 miljardin investointityöt menossa parhailaan. Se olisi tähän tilanteeseen varmasti paras mahdollinen piristysruiske sille seutukunnalle ja koko Suomen kansantaloudelle. Sama koskee Kemijärvellä olevaa hanketta. Se

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

nyt on varmaan rahoitusvaiheessa, mutta toivon, että siellä lupa-asiat ovat kunnossa— ymmärrykseni mukaan on — mutta rahoituspäätökset puuttuvat. Kemiin on syntymässä iso metsäteollisuuden konsortio, jossa ollaan rakentamassa uutta biotuotetehdasta, joka on mittakaavaltaan todella valtava. Tällaisille pitää luvat löytyä nopeasti ilman, että viisastellaan, onko se nyt sitten jollain lailla huono asia tai hyvä asia. Se on varmasti hyvä asia, kun suomalaista puuta jalostetaan ja viedään sitä muualle maailmaan ja ennen kaikkea tehdään suomalaista energiaa ja raaka-aineita suomalaisen kemianteollisuuden käsittelyyn. Tätä varten meidän on pikkuhiljaa muutettava asenteita. Samoin ne tuulivoimapuistot, jotka susien takia jäivät rakentamatta, kun korkein hallinto-oikeus suurimmassa viisaudessaan totesi, että ne häiritsevät susien sielunelämää. Nythän tuli juuri tutkimus, jonka mukaan sitä infraääniongelmaa ei ole olemassakaan. Tässäkin mielessä meidän on syytä nyt pikkuhiljaa tulla järkiimme ja ruvettava investoimaan ihan tosissaan.

Maatalous tarvitsee selkeästi sen, että me pidämme suomalaisen maatalouden ja maanviljelijät hyvin vahvasti oman työn syrjässä kiinni. Maanviljelijöitä on tähän asti pidetty suurin piirtein, en sano, orja-asemassa, mutta lähes niillä keinoin. Byrokratiaa on kasvatettu aivan tähtitieteellisiin summiin, ja meillä on kuitenkin tilanne sellainen tässä maassa, että siitä huolimatta vielä noin 80 prosenttia meidän huoltovarmuudesta toimii kotimaisten tilojen ja kotimaisten perheviljelmien varassa. Tästä on pidettävä kiinni. Maanviljelijöille on annettava parempi mahdollisuus tienata elantonsa omassa työssään, omassa yrittämisessään. On syytä muistaa myös se, että se on noin 300 000 työpaikkaa, minkä elintarviketarviketaloudessa koko ketju tällä hetkellä työllistää. Jos me haluamme syödä suomalaista ruokaa, niin meidän on kunnioitettava suomalaista viljelijää, ja byrokratia siltä puolelta on saatava mahdollisimman äkkiä pois. Se on mahdollista, jos niin haluamme.

Sitten eduskunnan nykyisistä hankkeista. Maankäyttö- ja rakennuslaki, joka on parhailaan ikään kuin vielä neuvotteluvaiheessa, pitää saada sitten, kun aika on, hyväksyttyä niin, että me kaiken turhan byrokratian poistamme rakentamisen ympäriltä. Ei voi olla niin, että kuusi—seitsemän vuotta luvat seisovat hallinto-oikeuksissa ja kiistellään joistakin olemattomista asioista, vaikka tiedämme, että kunnilla on kaavoitusmonopoli, ja tätä meidän on tuettava. Sellainen jatkuvien kaavoitusrinkien rakentaminen ei palvele ketään, jos me keran haluamme tässä suomalaisesta elintasosta ylläpitää jotakin vielä. Se on vielä edelleen mahdollista, mutta näillä näkymin, elleimme tee määrätietoisia toimenpiteitä, se mahdollisuus menetetään.

Metsätalouden puolella me tarvitsemme myös sitä viisautta, että pystymme kotimaisia metsiä hakkaamaan lisää, hoitamaan metsiä paremmin. Esimerkiksi Kemera-lain pykälä, jossa tuhkalannoituksella voidaan metsän kasvua lisätä, on erittäin hyödyllinen ja hyvä. Se 5—10 miljoonan motin lisäkasvu on saavutettavissa. Suomen maksimaalinen teoreettinen metsien kasvu lähentelee 150 miljoonaa mottia, elikkä meillä potentiaalia kyllä on.

Sitten lopuksi, arvoisa puhemies, yritysten tilanteeseen meidän on saatava paljon, paljon parannusta aikaiseksi. Tämä nyt menossa oleva erilaisten tukien jakamisesta noussut kohu pitää tuki käydä läpi ja keskittyä siihen, että ne työllistävät yritykset, jotka sitä kiipeimmin kaipaavat, saavat sen tuen. Verotuksella on tuettava sitä, että ulkomailta tuleva osavalmistus, tämä tuotannollinen toiminta, pikkuhiljaa siirtyy Suomeen ja varmistamme sen, että myös huoltovarmuus toimii. Ei voi olla niin, että meidän verotuksen takia yritykset siirtyvät Suomesta pois ja sitten, kun tulee kriisi, niin kuin parhaillaan on, olemme pulassa. Näin ei voi jatkua.

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

17.15 **Tiina Elo vihr:** Arvoisa puhemies! Koronaepidemia on edennyt siihen vaiheeseen, että tarvitsemme mahdollisimman pian parhaaseen saatavilla olevaan tietoon perustuvan exit-strategian, jolla pääsemme hallitusti poikkeusoloista takaisin kohti normaalia. Ihmisten jaksaminen koronarajoitusten osalta alkaa olla koetuksella, ja negatiiviset vaikutukset alkavat olla nähtävissä. Rajoituksia ei voida purkaa kertaheitolla, mutta nyt tarvitaan toivoa ja näkymää siihen, miten tästä selviämme. Laajojen rajoitusten purkaminen edellyttää, että lisäämme merkittävästi testaamista, tehostamme tartuntaketjujen jäljitystä ja eristämme tartunnan saaneet tehokkaasti. Kontaktiketjujen jäljittämiseen olisi Suomessakin hyödynnettävä digitaalista mobiilisovellusta ja nivottava sellainen osaksi muuta epidemian hillitsemisstrategiaa. Tietenkin tämä sillä edellytyksellä, että ratkaisu kunnioittaa perusoikeuksia eikä heikennä tietosuojaa, mutta näin se on täysin mahdollista toteuttaa.

Arvoisa puhemies! Hallitus on keskittynyt akuutin kriisin hoitoon, eikä tähän julkisen talouden suunnitelmaan sisälly merkittäviä uusia poliittisia päätöksiä. Talouspolitiikan kokonaisuuteen palataan budjettiriihessä elokuussa, jolloin linjataan muun muassa kestävän verotuksen tiekartasta.

Hallituksen keskeisenä tavoitteena on edelleen tehdä Suomesta ensimmäinen hiilineutraali hyvinvointiyhteiskunta vuoteen 2035 mennessä, eikä tämän tavoitteen merkitys suinkaan ole koronakriisin myötä vähentynyt. Ilmastonmuutos ja luonnon monimuotoisuuden häviäminen ovat aikamme suurimmat ihmiskuntaa kohtaavat kriisit. Ne eivät katoa tai odota koronan vuoksi. Koronaepidemia on karu esimerkki siitä, minkälaisten globaalien vaikutusten kohteena myös Suomi on, jos emme pysty näitä kriisejä täällä Suomessa ja kansainvälisellä yhteistyöllä hillitsemään. Taloutta onkin elvytettävä toimilla, jotka tukevat irtautumista fossiilisista polttoaineista ja siirtymää hiilivapaaseen kiertotalouteen. Näin toimien turvaamme kestäväällä tavalla sen, että Suomeen syntyy uusia työpaikkoja ja vientimahdollisuuksia ja että Suomen talous on kestäväällä pohjalla myös tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä käydään laajaa keskustelua yrityksille suunnattujen tukien kohdentamisen ongelmista. Tärkein tavoitteemme on ja täytyy olla ehkäistä konkurssreja ja työpaikkojen menetyksiä. Tämä ei nyt näytä kaikilta osin toteutuvan. Suuri huoli on edelleen ravintola-alasta, jolta korona on vienyt toimintaedellytykset. [Peter Östman: Kyllä!] Tämänhetkiset tuet soveltuvat ravintola-alan ahdinkoon huonosti eivätkä täytä eduskunnan päätöksiä ravintoloiden sulkemisesta aiheutuneiden negatiivisten vaikutusten kompensatiosta. Nyt tarvitaankin nopeita toimia yritysten tukien parempaan kohdentamiseen sitä kipeimmin tarvitseville.

Arvoisa puhemies! Haluan nostaa myös esiin koulutuksen sekä lasten ja nuorten hyvinvoinnin merkityksen osana Suomen exit-strategiaa ja kestävän hyvinvointivaltion ylläpitoa ja rakentamista. Juuri nyt koronaeristystoimet vaikuttavat vakavasti useiden lasten ja nuorten hyvinvointiin ja oppimistuloksiin sekä lisäävät eriarvoisuutta. Tarvitsemme nyt ja tulevaisuudessa riittävät resurssit koulutukseen kaikille asteille, jotta pystymme pitämään kaikki mukana ja turvaamaan kaikille koulutuksen, joka tuo mukanaan myös mahdollisuuden työllistyä. Laadukas varhaiskasvatus ja koulutus ovat keskeisiä keinoja tästäkin kriisistä nousemiseen. Siksi niihin kannattaa panostaa myös ja erityisesti näin vaikeina aikoina.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä muutama sana kuntien taloudellisesta ahdingosta: Kuten täällä on todettu, koronakriisistä kärsivät erityisesti kunnat, joiden rahoitus perustuu voimakkaasti kunnallisverojen tuottoon. Konkurssien, lomautusten ja irtisanomisten kerrannaisvaikutukset tulevat näkymään näiden kuntien taloudessa. Tämä kriisi osoittaakin

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

osaltaan, että meidän on tarpeen tarkastella verotuloihin perustuvan valtionosuuksien ta-sausjärjestelmän perusteita ja lähtökohtia uudelleen.

17.19 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Tässä akuutissa tilanteessa meidän tärkein teh-tävämme on koronaepidemian negatiivisten vaikutusten minimoiminen, ihmisten tervey-den suojeleminen ja hyvinvoinnin turvaaminen. Samalla kriisi kuitenkin pakottaa meidät jälleenrakentamaan yhteiskuntaamme uudelleen. Tämä uudelleenrakennus tarjoaa mah-dollisuuden saada aikaan myös hyvää. Me voimme rakentaa yhteiskunnan, joka on edeltä-jäänsä parempi. Yhteiskunnan, joka on sosiaalisesti ja ekologisesti kestävämpi. Tähän on tämä hallitus sitoutunut, ja tästä sitoumuksesta täytyy myös pitää kiinni.

Kuten pääministeri Marin on todennut, ilmastonmuutos ei tunne armoa tai katso tilan-netta. Meidän on tehtävä ilmastoratkaisuja myös tässä tilanteessa tai olemme vielä pahem-massa kriisissä kuin nyt. Ilmastonmuutosta hillitseviä toimenpiteitä ei tule siirtää taka-alal-le, koska viivyttely ainoastaan kasvattaa välttämättömien muutosten hintaa ja lisää inhimil-listä kärsimystä. Tänään käsiteltävä julkisen talouden suunnitelma antaa yhteiskunnan jäl-leenrakentamiselle ensimmäiset raamit. Nyt hallitus esimerkiksi kohdentaa rahaa kuntien ilmastotyöhön ja ilmastohankkeisiin. Tällaisia toimia tarvitaan. [Leena Meri: No ei tarvi-ta!] Kunnianhimoisten ilmastotavoitteiden saavuttaminen vaatii suoria tukia ilmastotoi-miin. Lisäksi on muistettava arvioida jokaisen muunkin toimen ympäristövaikutukset.

Kun talous alkaa koronan jälkeen vihdoinkin avautua, on aika nopeaa elpymistä tukeville toimenpiteille. Hallitus on luvannut toukokuulle lisätalousarvioesityksen, jossa odotamme olevan merkittäviä investointeja ja tukitoimia tämän toteuttamiseksi. Nämä taloudelliset panostukset on valikoitava niin, että ne vauhdittavat Suomen ilmastotavoitteita. Tarkkaan harkituilla toimenpiteillä voimme yhtäaikaaisesti siirtyä kohti hiilineutraalia yhteiskuntaa sekä luoda työpaikkoja ja hyvinvointia Suomeen. Vain näin Suomi voi nousta tästä kriisis-tä entistä vahvempaan.

Haluankin kiittää ministeri Mikkosta työryhmän perustamisesta, joka laatii ehdotuksia ilmaston ja luonnon kannalta kestäviksi elvytystoimenpiteiksi. Ihmettelen kuitenkin, mi-ten työryhmään mahtuu mukaan kolme työnantajapuolen edustajaa muttei yhtään työnte-kijäpuolelta. Nyt olisi oikea hetki ottaa ilmastotyöhön mukaan toimijoita mahdollisimman laajasti suomalaisesta yhteiskunnasta, jotta työryhmän ehdotusten takana voidaan seisoa yhdessä. Toivon, että tämän työryhmän lopullista kokoonpanoa harkitaan vielä ja jatkossa myös ay-liike otetaan mukaan ilmastotyöhön.

Arvoisa puhemies! Ilmastomyönteiset elvytystoimet saavat onneksi laajaa kannatusta. Euroopan unionissa parlamentti, neuvosto ja komissio ovat kaikki linjanneet, että EU:n ta-louden elvytystoimien tulee tukea Green Dealia. Eiliseen mennessä jo 17 jäsenmaata, mu-kaan lukien Suomi, on ilmoittanut tukevansa vihreää elvytystä. Perustamalla talouden el-pymisen aidosti kestäviin ratkaisuihin voimme tuottaa hyvinvointia nopeasti ja pitkäkes-toisesti. Julkiset investoinnit esimerkiksi uusiin raideyhteyksiin luovat työpaikkoja tälle päivälle ja edesauttavat kestävästä liikkumisesta huomenna. Nyt ei siis ole aika leikkauksille vaan ilmastoelvytykselle, joka luo työtä, vähentää päästöjä, uudistaa yhteiskuntaa ja lisää huoltovarmuutta. Vastuun kantaminen suhteessa tuleviin sukupolviin tarkoittaakin ennen kaikkea sitä, että tänä päivänä, tämän vaikean tilanteen ratkaisemisessa rakennamme sa-malla ilmastokestävämpää yhteiskuntaa.

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

17.23 Mikko Ollikainen r: Ärade talman, arvoisa puhemies! I samband med ramrian kring påsk var det en person som var i kontakt med mig och hade en del frågor kring det här, att är det faktiskt värt att göra en sådan här plan nu, en sådan här rambudget för de kommande åren, eftersom vi inte vet hur det kommer att gå med coronaviruset och det är omöjligt att veta i dagens läge. Jag kan i och för sig förstå den här tanken, och det är många organisationer och liknande som lever ett år i taget, men för staten är det viktigt att man blickar framåt och är väldigt långsiktig i sitt tänk. Detta har även effekter på kommunerna, som det har nämnts här tidigare, och organisationer som planerar sin verksamhet. Det är lite av en dominoeffekt.

Joskin olemme todella haasteellisessa tilanteessa sekä talouden näkökulmasta että palveluiden osalta, on tärkeää luoda tulevaisuudenuskoa, tärkeää myös suunnittelun näkökulmasta. Meidän kuitenkin tulee muistaa, kun puhumme nyt talouden kehiksestä, että meidän tulee tarkistaa taloutta lähemmin matkan varrella tulevina vuosina, kun tiedämme, miten koronapandemia vaikuttaa talouteemme.

Alueellisuus ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus on tärkeää minulle myös tulevaisuudessa, kun taloutta rakennetaan. Tehdään se harkitusti ja vaikutusarviointien kautta. Viennistä elävälle Suomelle on todella tärkeää, että tehdään vaikutusarvioita, ja meidän tulee reagoida viisaasti.

Då vi nu ser på budgetramen fram till 2024 så måste vi vara medvetna om att coronaviruset kommer att sätta sina spår och de kan vara ganska stora på flera olika plan. Vi måste ta lärdom av det som har fungerat, och sedan vet vi också vad som inte har fungerat, att vi inte bygger upp framtiden med hjälp av det. Till exempel distansjobb har i många avseenden fungerat ganska bra.

Puhutaan nyt julkisen talouden suunnitelmasta, ja haluan nostaa esille kolme tärkeää asiaa taloutta ajatellen.

Ensinnäkin sote. Sote-uudistus on olennainen osa kehystä, ja se hankehan on todella tärkeä tällä kaudella. Nyt suuri osa sotesta, ainakin julkisessa keskustelussa, keskittyy koronan torjuntaan, mutta meidän tulee muistaa, että moni suomalainen sairastaa myös muita sairauksia. Minua huolestuttavat myös mahdolliset lieveilmiöt, esimerkiksi mielenterveyspuolella. Olen myös nostanut esille tämän vastaaville ministereille. Sairaanhoidon ammattilaiset, muun muassa tänään Turun yliopistollisen keskussairaalan henkilökunta, ovat nostaneet asian esille lehdistötiedotteessa ja huomauttaneet, että tartuntapelko saa osan potilaista jopa viivyttämään hoitoon hakeutumista. Se valitettavasti viivyttää muiden vakavien sairauksien toteamista, millä voi olla vakavat seuraukset myöhemmin. TYKS muistuttaa tänään, että erityisesti vakavien oireiden, kuten rintakivun, halvausoireiden ja tajunnan häiriöiden vuoksi on kuitenkin tärkeää hakeutua sairaalahoitoon.

Saamieni tietojen mukaan myös laman aikana 1990-luvun alussa ihmiset eivät käyneet terveyskeskuksissa yhtä tiuhaan kuin normaalitilanteissa, ja vaikutukset näkyivät sitten pari vuotta myöhemmin, valitettavasti myös tilanteissa, joissa todettiin, ettei ole mitään enää tehtävissä. Tästä meidän tulee oppia, muuten koronaviruksen lieveilmiöt voivat valitettavasti olla pahempia kuin itse virus.

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

För det andra vill jag lyfta fram vägarna och infrastrukturen. Den här regeringen har ju satsat väldigt stora pengar på att höja medlen för väganslagen, och det finns med i ramen, vilket är bra. Jag tänker då till exempel på basinfrastrukturpengarna, och det är väldigt bra. Den här reparationsskulden är stor, och den varma vintern har förstås gjort sitt. Det finns ett stort behov av att fixa de här vägarna i skick, och hoppas att oljans pris nu också hjälper med det här.

Sitten vielä haluan sanoa, että koulutustaso on meidän vahvin kilpailuvalttimme. Tässä meidän tulee vaalia nuoria ja lapsia, jotta he eivät jää loukkuun. Se tulee muistaa ja tehdä paljon työtä lasten ja nuorten hyvinvoinnin kannalta nyt, kun mietitään julkista taloutta tulevaisuudessa. — Kiitos.

17.28 Peter Östman kd: Arvoisa herra puhemies! Valtioneuvoston selonteko ei tällä kertaa sisällä varsinaista selkeää suunnitelmaa tuleville vuosille, mikä toisaalta on ihan ymmärrettävää, tässä elämäntilanteessa kun eletään. Mutta toisaalta tämä tarkoittaa, että jos taloutta aiotaan hoitaa kestäväällä ja tulevien sukupolvienkin kannalta oikeudenmukaisella tavalla, niin hallitus joutuu viimeistään syksyllä tekemään todella kovia päätöksiä.

Hallitus teki päätöksen tukea yrityksiä myös suorilla yritystuilla koronaviruksen keskellä. Nyt on kuitenkin niin, että sekä ely-keskusten että Business Finlandin kautta ohjatut yritystuet kohdistuvat vahvasti kehittämishankkeisiin. On syytä kysyä: menevätkö koronaviruksen yritystuet menestyville ja eteenpäin pyrkiville yrityksille ja jäävätkö konkurssia vastaan kamppailevat yritykset ilman?

Arvoisa puhemies! Kyllä kehittämisenkin aika tulee, mutta nyt kyse on yritysten hengissä pysymisestä ja siitä, millä maksetaan palkka ja vuokra, kun myyntiä ei ole.

Värderade talman! I dag publicerades de första listorna på företag som beviljats stöd. Det var ingen rolig läsning. Det blev som jag befarade: utbetalningarna fokuserar alltför mycket på konsultföretag som kammar hem stödpengar. Visst, dessa företag och konsultföretag ska prestera utvecklingsuppdrag för olika företag för att de har fått de här stödpengarna, men det oaktat så är det här inte det mest akuta behovet som skulle behöva åtgärdas i dag. Då ett företag är i akut kassakris har företagaren sällan ork och tid att tänka på att utveckla företaget. I stället handlar det om att fokusera på hur man ska överleva från en dag till en annan.

Arvoisa puhemies! Viime torstaina kyselytunnilla kysyinkin hallitukselta, onko hallitus sitä mieltä, että yrityksille nyt suunnatut yritystuet kohdistuvat suurimpiin ongelmakohtiin, kuten kassavarojen kuihtumisen estämiseen, vai tulisiko tukien kohdistusta tarkistaa. Ministeri Lintilä vastasi, että ”kysyjä on asiassa täsmälleen oikeassa” ja että ”tuki ei kohdistu siihen akuuttiin tilanteeseen, joka tällä hetkellä on”. Näin vastasi ministeri Lintilä viime torstaina.

Huoli yritystukien kohdentumisesta nousi julkisuuteen myös viikonloppuna, kun Suomen Kuvalehti julkaisi selvityksen valtion rahoituslaitos Business Finlandin myöntämien tukien saajista. Näyttää siltä, että osa yrityksistä on saanut tukea lähes yhtä paljon kuin heillä on liikevaihtoa. Vaikuttaa siltä, että järjettömillä kriteereillä jaetaan turhaa tukea. Eli vielä kerran väännän rautalangasta: akuutin kassakriisin tilanteessa jaetaan yrityksille kehittämisrahoja.

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

Arvoisa puhemies! Silloin kun on paniikki päällä, kukaan ei jaksa ajatella luovasti ja kehittevästi. Liekö niin, että hallituksella on edessä sama tilanne, että kun on paniikki päällä ja luodaan tällaisia yritystukia, niin kukaan ei jaksa ajatella asioita ihan loppuun asti.

Minulle on tulvinut palautetta yrittäjäpiireistä. Kaikkein huonoimmin voivat eivät jaksa laatia edes esiselvitystä näihin tukiin. He jäävät tyhjän päälle. Saan runsaasti yhteydenottoja sellaisilta yrittäjiltä, joiden laskupinot vain kasvamistaan kasvavat.

Arvoisa puhemies! Helsingin yliopiston maailmanpolitiikan professori Heikki Patomäki sanoo, että maailma ei ole vain koronaepidemian kourissa vaan kohtaa yhtä aikaa yli 10 vuotta paisuneen pörssi- ja velkakuplan puhkeamisen. Tämä korona jo itsessään on ainutlaatuinen, mutta tämä yhdistelmä on isompi kuin mikään, mitä olemme aiemmin nähneet.

Eli, arvoisa puhemies, koronakriisin hoidossa on tärkeä asettaa toimet niin, että yhteiskunta saadaan nyt avattua niin pian kuin mahdollista vaarantamatta ihmisten terveyttä ja henkeä, ja mitä pikemmin yritystoiminta saadaan jaloilleen, sitä pienemmiksi vauriot jäävät. Toivotan hallitukselle onnea ja menestystä päätöksenteossa, ja korjatkaa ne aikaisemmat väärin tehdyt kriteerit, mitä liittyy yritystukiin.

17.34 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Pihalla säihkyvä kevät ei tiedä koronasta ja sen kurimuksesta, ja luulenpa, että meidän hallituksen ministerit taas eivät paljon huomaa säihkyvää kevättä, koska niin ahkerasti he ovat joutuneet tämän ongelman kanssa painimaan. Meillä on esillä kaksoiskriisi, jossa tavallaan talous ja terveys ovat toisistaan riippuvaisia, ja jo yksikseen ennen tätä kriisiä, ennen koronaa, sekä terveydenhuollossa että taloudessa meillä on ollut isoja haasteita, mutta nyt ne ovat syventyneet ja ne ovat monimutkaistuneet.

Yksiselitteisiä oikeita vastauksia ei ole, ja siksi minusta on ollut hienoa, että meidän keskeiset ministerit ovat useaan otteeseen sanoneet, että liikkeelle on lähdettävä, ratkaisuja on tehtävä ja virheitä on korjattava silloin kun niitä huomataan. Tämä liittyy mielestäni myös edellisen puhujan esiin nostamaan asiaan. Jos oikein muistan, niin ministeri Lintilä tuosta aitiosta tänään sanoi, että noita kriteereitä ollaan korjaamassa ja mietitään, miten se tuki saataisiin esimerkiksi yritysten kohdalla paremmin niille yrityksille, jotka sitä tarvitsevat. On ymmärrettävää, että nopea liike vaati sen, että käytetään jo olemassa olevia mekanismeja, jotka on tehty täysin toisenlaisiin olosuhteisiin. Ne on tehty siihen maailmaan, jossa kehittäminen oli tärkeää ja jossa oli itse asiassa niukasti resursseja yrityksille tarjolla. Mutta nyt kun korjataan tätä tilannetta, tarvitaan myös niitä toisenlaisia kriteerejä, ja pitää olla äärimmäisen tarkkana siinä, että rahaa ei valu sellaisille yrityksille, jotka selviävät itsenäisestikin, koska me kaikki tiedämme, että rahalla on rajansa.

Jos mietitään tätä julkisen talouden suunnitelmaa, niin mielestäni hallitus on tehnyt viisaan valinnan ja jättänyt isot rakenteelliset asiat budjettiriiheen. Toivotaan, että silloin me olemme jo tämän akuutin kriisin suhteen päässeet ohi siitä, minkä kanssa tällä hetkellä painimme, ja silloin tehdään niitä poliittisempia linjauksia.

Tässä on vaadittu moneen kertaan hallitusohjelman aukaisemista. Eikö se hallitusohjelma ole jo auennut? Me kaikki tiedämme sen. Rahaa on käytetty sellaisiin tarkoituksiin, joita hallitusohjelmassa ei ole ollut, ja se on ollut aivan oikein. Se on ollut joustavaa kriisinhoitoa. Hallitusohjelma ei ole ollut esteenä. Mutta siinä vaiheessa kun ruvetaan miettimään, millä tavalla tehdään sitä seuraavaa JTS:ää ja seuraavaa budjettia, siinä toivoisin viisautta, koska itse asiassa talous ja työllisyys ovat asioita, jotka näkyvät ensin, mutta se sosiaalinen lama näkyy vasta sen jälkeen, ja sen viitta on pidempi. Siksi on tärkeää huolehtia

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

esimerkiksi siitä, että meillä on riittävät resurssit mielenterveyden edistämiseen, että meillä esimerkiksi kouluissa panostetaan siihen, että opiskelut sujuvat ja että ihmiset, meidän nuoret ja lapset, ovat siinä kunnossa, että he jaksavat opiskella. Näen myös, että se, että me panostamme osaamiseen, on äärimmäisen tärkeää. Se on työllisyysinvestointi ja se on tulevaisuusinvestointi.

Täällä on kritisoitu opposition toimesta esimerkiksi oppivelvollisuuden pidentämistä. Heillä on siihen täysi oikeus. Iso osa teistä oli ennen vaalejakin sitä mieltä, että oppivelvollisuutta ei pidä pidentää. Mutta nyt se on yksi väline, jolla me voimme vastata tulevaisuuden haasteisiin, sitä kautta että me saamme kaikille nuorille sen toisen asteen koulutuksen, joka työmarkkinoilla on tärkeä. Oppivelvollisuus ei toki yksin sitä tuo, ja me tarvitsemme paljon muitakin välineitä, mutta se on yksi väline, jolla me voimme nuorten ja lasten epätasa-arvoa ehkäistä ja luoda heille yhdenvertaisempia mahdollisuuksia.

Ilmastonmuutos on se kolmas kriisi, joka koputtelee ovella täällä terveydenhuollon ja talouden rinnalla. Sitäkin on vaadittu ikään kuin pysäytettäväksi, että ilmastotoimia ei nyt tehtäisi, mutta jos me olemme koronakriisistä selvinneet, niin emme kai me anna Suomen ja maailman ikään kuin valua toiseen paljon mittavampaan kriisiin, ilmastokriisiin. [Leena Meren välihuuto] Silloin on löydettävä niitä välineitä, jotka ovat sekä sosiaalisesti että taloudellisesti että ekologisesti kestäviä.

Me joudumme varmasti miettimään monia uusia asioita, esimerkiksi omavaraisuuttamme. Jos maatalous on omavarainen mutta meidän polttoaineemme ei, niin mitä siitä seuraa? Terveydenhuollossa meillä on varautumissuunnitelmat, mutta me huomasimme, että kaikki ei ollutkaan ihan niin kuin ennalta ajattelimme. Globaali maailma on osoittanut, että alihankintaketjut eivät aina toimi niin ideaalisti kuin ne normaaliaikana toimivat, ja sen vuoksi markkinoita ja niiden riskejä on arvioitava uudesta näkökulmasta.

Verotuksen ja ilmastonmuutoksen hillinnän yhdistäminen on yksi niitä asioita, joilla ratkaisuja voidaan löytää tähän kriisiin, mutta me joudumme miettimään myös turvallisuuden perusperiaatteja. Ovatko kiireisimpiä turvallisuusinvestointeja vaikkapa hävittäjähankinnat vai terveydenhuollon ja osaamisen vahvistaminen? Mielestäni osaamisen kestävyysvaje on vähintään yhtä vaarallinen kuin talouden kestävyysvaje.

Uskon, arvoisa puhemies, että tämä kevät painuu koko kansakunnan yhteiseen muistiin, ja uskon, että kipeistä muistoista huolimatta me voimme oppia tapahtumista ja rakentaa jotakin uutta ja kestävää, toivottavasti myös parempaa.

17.39 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä valtion talouspäätökset ovat äärimmäisen tärkeitä. Ne viitoittavat vahvasti suunnan sille, miten koronan kaivamasta kuopasta nousta. Lainanotto on välttämätöntä, mutta piikki ei voi olla holtittomasti auki velaksi. Kun Suomi velkaantuu ja tulevien sukupolvien maksutaakka kasvaa tuntuvasti, on varmistettava, että velkaraha kanavoidaan järkevästi. Täytyy sanoa, että meinasi aamukahvit mennä tänään väärään kurkkuun, kun luin 100 000 euron suuruisen rahoituspaketin saaneiden yritysten listaa. Maalaisjärjellä on vaikeaa ymmärtää, että esimerkiksi miljoonatulosta tahkoava konsulttiyritys saa sellaisen rahapotin.

Hallituksessa ei mielellään oteta vastuuta tästä asiasta, vaan osoitellaan Business Finlandin suuntaan. Kyllä se on näin, että ministeriössä tulee tehdä sellaiset linjavedot yritysten tukemisen suhteen, ettei tällaista farssia pääsisi käymään. Nyt kun konsultit ovat mielissään rahojensa kanssa, niin samanaikaisesti monet pienyritykset menevät nurin ja luvassa on surullisia kohtaloita. Konkurssiaallon välttämiseksi tehdyt taloudelliset panostukset ei-

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

vät ole suoraan sanottuna osuneet tällä erää maaliin. Ja on todettava myös, että ei se, joka hakee tukea, ole se ainoa, suurin syyllinen ja moraaliton — vaan se tahon, joka myöntää tukia, vaikka edellytyksiä siihen ei välttämättä olisi.

Arvoisa puhemies! Kun velaksi eletään, niin mielestäni hallituksen ylimitoitettut, suomalaisesta teollisuudesta kamppailtavat ympäristötavoitteet pitäisi nyt siirtää taka-alalle. Tietysti on hyvä tehdä ympäristönäkökulmasta vastuullisia päätöksiä, mutta nyt talous ja työpaikat painavat enemmän. Meillä ei yksinkertaisesti ole varaa maksaa hallituksen vihreän linjan hintaa tässä tilanteessa.

Terveyspuolella ei hoidon saanti saisi jäädä euroista kiinni. Nyt on varmistettava kaikkiin sairaanhoitopiireihin, myös pienempiin ja syrjäisempiin riittävät resurssit, jotta ihmisiä ei menetettäisi. Kaikki kansalaiset pitää saada hoidettua iästä riippumatta. Oppivelvollisuuden laajentamiseen ei ole tällä hetkellä varaa. Uudistuksen hyödyt ovat hyvin kiistanalaiset ja hintalappu on kova. Kuntaliitto on arvioinut oppivelvollisuuden pidentämisen toisen asteen koulutukseen maksavan vuositason jolla jopa 200 miljoonaa euroa. Nämäkin eurot voisi käyttää vaikka hoitohenkilökunnan hyväksi. Jos ajatellaan hoitoalaa, siivousalaa, kaupan alaa, ne ovat hyvin alipalkattuja ja usein naisvaltaisia aloja. Sinne tarvitaan apua kiipeästi.

Nyt tämä oppivelvollisuuden uudistus on ymmärrettävä haudata ja keskittyä Suomen nostamiseen tuhkasta. Hallituksen on nyt otettava Suomen talouden johtamisessa järki käteen. Ongelmiin ei voida reagoida aina viiveellä ja havahtua vasta sitten, kun asiat ovat pielessä ja mediasta luetaan, kuinka on töpeksitty. Sitten virkamiehet ja poliitikot syyttelevät toisiaan kilpaa, ja vastuunottajaa on vaikea siinä kohtaa löytää. Tällainen ei välttämättä ole hyvää johtajuutta. Nyt tarvitaan kykyä tehdä järkiratkaisuja, jotta maamme talous saadaan pelastettua.

Arvoisa puhemies! Vielä tästä Suomen omavaraisuudesta ja ruuantuotannosta. Jos ala on hyvin vetoava ja ihmiset tuntevat, että siinä pärjää, niin sille alalle on oikein tunkua. Mutta viljelijöiksi ei ole kovin suurta tunkua, koska tulevaisuus ei viljelijän kannalta näytä kovin avoimelta, valoisalta, ja se on hyvin epävarmaa. Meidän kaikkien kuluttajien kannalta ja Suomen kannalta on tärkeää, että meillä on oma ruokatuotanto, omavaraisuus, se 80 prosenttia vähintään, ja se on myös tulevaisuutta, että kaikessa muussakin, mitä me tuotamme, on suomalainen etiketti niin, että se on Suomessa tuotettua. Se on hyvin tärkeää ja tuo verorahoja, ja vientikin vetää, kun me keksimme hyviä tuotteita, mutta se on ensiarvoisen tärkeää, että ne on Suomessa tuotettu. Ja suomalaisten etu edellä, nyt on katsottava suomalaisten, Suomen kansalaisten etua tällä hetkellä tosi tarkasti.

Ja sitten minä kysyisin vielä lopuksi, koska meillä on ministeri Kulmuni paikalla, kun tullut paljon myös tapahtumajärjestäjiltä, festivaalijärjestäjiltä palautetta, että todennäköisesti näyttää siltä, että festarit ja tapahtumat ovat ehkä peruutettuja tulevalta kesältä. Ja jos näin on, niin kuinka hyvin voivat isot tapahtumajärjestäjät ja vähän pienemmätkin valmistautua sitten seuraavaan tapahtumaan, joka on vaikka syksyllä tai ensi vuonna, jos se tulee hyvin myöhässä se päätös, niin [Puhemies koputtaa] se vaikeutuu näitten järjestäjien osalta myös.

17.44 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Tämänhetkisen ennusteen mukaan Suomen talous supistuu 5,5 prosenttia vuonna 2020. Tämä todellisuus riippuu toki siitä, miten pitkään rajoitukset ovat voimassa, ja toisaalta siitä, kuinka nopeasti ihmisten käytös ja kulutus palautuvat normaaliksi. Julkisen talouden alijäämä kasvaa tänä vuonna lähes 14 miljard-

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

dilla eurolla 16,16 miljardiin euroon, ja tässä ei ole vielä mukana hallituksen toukokuussa tuleva kolmas lisätalousarvio.

Julkisen talouden suunnitelmassa hallituksen tulisi yleensä kertoa eduskunnalle tavoitteensa julkisen talouden kehitykselle sekä esittää keinot tavoitteiden saavuttamiseksi. Koronavirusepidemian vuoksi nyt käytännössä nämä päätökset lykkääntyvät syksyyn. Tiivistetyksi suunnitelmassa vain todetaan, että velkaa otetaan rajusti lisää tulevina vuosina.

Koska koronavirustilanne on akuutisti päällä ja hallituksen huomio on keskittynyt tämän akuutin kriisin hoitamiseen, on keskustelu myös tänään salissa siihen monesti kääntynyt. On kuitenkin tärkeää, pysähtyä näiden lukujen äärelle. Tulevaisuus ei näytä julkisen talouden kannalta ruusuiselta. Toivottavasti laskelmat vaikuttavat siihen, että hallitus todella tekee kaikkensa työpaikkojen ja yritysten pelastamiseksi ja sitä myötä yhteiskunnan palveluiden rahoituksen turvaamiseksi. Tarvitaan myös reippaita rakenteellisia uudistuksia, jotta tästä kriisistä päästään ylös.

Arvoisa puhemies! Tänään on kuulunut huhuja kahdesta merkittävästä yrityksiä helpottavasta keinosta, jotka olisivat nyt vihdoinkin valmistelussa. Alv-maksujen palautus alkuvuoden osalta olisi yrittäjille helpotusta kassakriisiin. Monen kassa on jo tyhjä, ja viimeinen keino on ollut jättää laskut maksamatta. Itselleen moni yrittäjä ei ole voinut ottaa mitään toimeentuloa pitkään aikaan. Yrittäjän työttömyysturva tuo tähän onneksi pientä helpotusta, mutta yrityksen ollessa edelleen toiminnassa sillä ei kuluja kateta usein, ja toimeentuloonkin se riittää hädän tuskin. Kiitos kuitenkin valtiovarainministeri Kulmunille, jos tämä asia nyt on etenemässä eli alv-maksut saadaan alkuvuoden osalta yritysten tilille piakkoin. Toinen apu, jota eduskunta on edellyttänyt, on tuki ravintoloille ja kahviloille. Kun toiminta nyt on lain nojalla suljettu tai vähintään rajoitettu merkittävästi, aiheutuu tästä suuria menetyksiä alan yrityksille. Hienoa, jos hallitus on nyt tuomassa tuen, jolla ravintola-alan yrityksiä autetaan yli kriisistä. Ravintoloiden ja kahviloiden tukemiskeino voi toki olla muunkinlainen. Esimerkiksi ravintoloille voisi antaa väliaikaisen oikeuden myydä ulos alkoholia yli sen 5,5 prosentin ravintolaruuan yhteydessä.

Moni yrittäjä on kuitenkin vähintään yhtä vaikeassa tilanteessa, kun käytännössä ainoa tapa jatkaa liiketoimintaa on niin, että lähikontakteja väkisin syntyy, mutta juuri niitä nyt pyritään tässä kaikin keinoin välttämään. Toimintaan ei siis suoraan ole tullut minkäänlaisia rajoituksia, mutta käytännössä asiakkaita ei ole. Tämä koskee monia pieniä yrityksiä, kuten kampaamoita ja muita kauneusalan yrityksiä sekä erikoiskauppaa. Yksinyrittäjän tuki on kertaluontoinen eikä kehittämistuista ole näille yrityksille monellekaan apua. Alv-palautus olisi näistäkin yrityksistä monelle erittäin tärkeä tuki tässä tilanteessa. Olisi tärkeää, että kulutus palvelualan tarjontaan pysyisi edes jollain tavalla yllä, vaikka elämeikin eristyksissä. Monet eivät uskalla nyt ostaa edes lahjakortteja, jos yrityksen olemassaolosta kriisin jälkeen ei ole tietoa. Jotkut kunnat ovat tehneet poikkeuksellisia päätöksiä, lähteneet takaamaan lahjakortin siinä tilanteessa, jos yritys kaatuisi. Voisin kuvitella, että tällaisissa kunnissa suurempi osa yrityksistä selviää, kun kysyntä ei mene täysin nolliin.

Arvoisa puhemies! Koronakriisi aiheuttaa paljon sellaisia haasteita, joiden mittakaavaa ja vaikutuksia emme vielä tiedä. Kiireettömiä hoitoja on ajettu alas niin sairaaloissa kuin terveyskeskuksissakin. Myös esimerkiksi kohdunkaulan syövän seulontoihin kutsuminen on keskeytetty lähes 80 kunnassa. Patoutuvaa hoitovajetta on muuallakin. Neuvoloiden toimintaa on supistettu ja myös kouluterveydenhuollon henkilökuntaa on siirretty muihin tehtäviin. Myös mielenterveyspalveluita on supistettu. Näistä toimista tulee aiheutumaan siirtynyttä palveluiden kysyntää kriisin helpottamisen jälkeen. Vaarana on myös se, että

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

sairaudet pahenevat sekä lasten, perheiden ja nuorten pahoinvointi kasaantuu, kun hoitoonpääsyä ja palvelukäyntejä lykätään. Suurin huoli asiantuntijoiden mukaan on etenkin niistä pienimmistä koululaisista, jotka eivät vielä osaa itse ilmaista omaa hätäänsä. Lastensuojeluilmoitusten määrä on laskenut merkittävästi — se ei kuitenkaan ole hyvä uutinen. Elin-
tapasairauksia voi edelleen ehkäistä liikunnalla, mutta sekään ei riitä hillitsemään tulevia kustannuksia.

Arvoisa puhemies! On erittäin tärkeää, että kun tätä kriisiä ratkaistaan, tunnemme olevamme samassa veneessä. Ulospääsyn löytäminen kriisistä on ykkösprioriteettimme sekä terveyden että talouden kannalta. Yhteiskunnan sulku maksaa meille kansakuntana noin miljardin joka viikko menetettynä tuotantona. Toivon hallitukselle viisautta niin kriisin ratkaisussa kuin tulevien vuosien toimien ja talouden päätöksenteossa. Se ei tule olemaan helppo tehtävä.

17.50 Joonas Könttä kesk: Arvoisa herra puhemies! Tulevaisuutta on nyt vaikea ennustaa. Akuutin kriisin aikana aika valuu nopeasti, ja tarvittavat toimet on täytynyt saada äkkiä liikkeelle. Meidän on tehtävä kaikkemme päästäksemme tästä epidemiasta yli mahdollisimman vähin inhimillisin ja yhteiskunnallisin vaurioin. Tässä onkin ollut hallituksen fokus viimeisten viikkojen ajan. On totta, että laatimamme rajoitukset asettavat taloutemme suurien haasteiden eteen, mutta on myös muistettava, miksi rajoituksia on laadittu ja miksi niitä on edelleen syytä noudattaa. Ne on laadittu pitääksemme huolta toistemme terveydestä, turvallisuudesta ja oikeudesta elää.

Arvoisa puhemies! Vasta epidemiatilanteen laannuttua voimme paremmin tietää, minäkalaisen jäljen tämä jättää meidän talouteemme. Nyt jo tiedämme, että kansainvälinen talous taantuu, tuotanto häiriintyy ja kysynnässä on huomattavissa rajua vähenemistä. Myös Suomen bruttokansantuotteen arvioidaan supistuvan voimakkaasti: optimistisen arvion mukaan viisi ja puoli prosenttia, pessimistisemmän arvion mukaan jopa 13 prosenttia. Realismi lienee jossain tässä välimaastossa, tai ainakin toivon näin. Nämä ovat siis karmeita, karmeita uutisia. Työllisyys heikkenee, ja lomautukset sekä työttömyys lisääntyvät nopealla tahdilla.

Arvoisa puhemies! Jotta välttyisimme konkurssiaallolta ja massatyöttömyydeltä, on tehtävä hartiavoimin töitä. Tässä tarvitaan koko eduskunnan apua. Esimerkiksi yrityksille suunnatut puolentoista miljardin euron avustukset auttavat monia yrittäjiä jaksamaan ja uskomaan huomiseen. On kuitenkin totta, että meidän on onnistuttava kohdentamaan tämä tarjottu apu nykyistä paremmin. Tuki ei tällä hetkellä tavoita kaikkia niitä yrittäjiä ja yrityksiä, joita pitäisi. Näyttää myös siltä, että osittain tukea on valunut täysin väärin kohteisiin. Tuen käyttöä on valvottava tarkkaan ja tarvittaessa toteutettava myös takaisinperintöjä. Olen erittäin kiitollinen ministeri Lintilälle siitä, että hän on tänään nopeasti tarttunut näihin epäkohtiin.

Monia muitakin toimia laitettiin lisätalousarviossa liikkeelle. Kaikille niille toimenpiteille on varmasti ollut kova tarve. Kun pääsemme tämän hetken kriisivaiheesta eteenpäin, tarvitsemme pidemmälle tähtäävää talouspolitiikkaa. Tarvitsemme uudenlaista tekemistä, rakenteellisia uudistuksia, Suomen jälleenrakentamista. Jatkoaskeleet ja tie ulos poikkeusoloista on laadittava nopeasti sen tiedon pohjalta, jota meillä on hyödynnettävissä. Näin onneksi tullaan tekemään, ja tähän hallitus on nimittänyt erinomaisia asiantuntijoita. Odotan paljon näiden työryhmien tuloksilta.

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

Akuutin kriisin jälkeen Suomi on palautettava jälleen kestävä kasvun, korkean työllisyyden ja kestävä julkisen talouden uralle. Meidän on turvattava tämän hyvinvointiyhteiskunnan rakenteet, että pystymme jatkossakin takaamaan suomalaisille tarvittavat palvelut ja että voimme jatkossakin pitää huolta maamme kansalaisten terveydestä, turvallisuudesta ja tulevaisuudesta.

Arvoisa puhemies! Totta on, että poikkeusoloissa monilla suomalaisilla on poikkeuksellisen vaikeaa. Epidemia ei koettele enää vain niitä, keihin tämä virus tarttuu. Se koettelee ihan meitä kaikkia. Siksi on muistettava myös näiden aikojen läpi ihmisyyys ja inhimillisyys, joita tulee kantaa myös päätöksentekoprosessissa mukana. On tärkeää rakentaa ensimmäisiä askeleita kohti 2030-lukua, vaikka se akuutissa kriisitilanteessa onkin erityisen vaikeaa. Ylimääräisten lisämenojen perään haikkailu on viimeistään nyt unohdettava. Vain tasapainoisella julkisella taloudella voimme ylläpitää suomalaista hyvinvointiyhteiskuntaa. Tämän on oltava valtiovallan ehdoton päämäärä: kaikille hyvää luova yhteinen Suomi.

17.54 Iris Suomela vihr: Arvoisa puhemies! On tavallaan hyvä merkki, että nyt Suomessa ollaan päästy jo keskustelemaan siitä, mitä tehdään kriisin jälkeen ja miten hyvin ovat taloustoimet onnistuneet tässä kriisin keskellä. Samalla keskustelussa ollaan ehkä jo liikuttu eteenpäin siinä, että pandemia on Suomessa saatu aika hyvin hallintaan, ainakin tähän mennessä. Tartuntojen kasvua on saatu hillittyä varsin hyvin moneen muuhun maahan verrattuna. Jos verrataan esimerkiksi Yhdysvaltain linjaan, Suomessa ollaan todella hyvällä tiellä. Vertailu myös länsinaapuri Ruotsiin osoittaa, että rajoitukset ovat täällä kyllä olleet paikallaan ja niillä on henkiä saatu säästettyä. Niillä on myös ostettu arvokasta aikaa, jotta hoitokapasiteettia saadaan lisättyä, rokotetta kehitettyä, jotta voidaan lähteä kaikkiin niihin tärkeisiin kansainvälisiin projekteihin, joissa niitä pidemmän aikavälin ratkaisuja etsitään. Tämä on syytä tunnistaa nyt, kun puhutaan talouden suunnasta eteenpäin.

Tässä salissa on tänään kuultu jopa sellaisia puheenvuoroja, että näitä rajoituksia olisi jotenkin taloudesta piittaamatta tehty. Tämä ei tietenkään ole totta, vaan koko ajan on pidetty mukana se arvio, mikä merkitys näillä on. Ei ole syytä unohtaa, että niitä rajoituksia on kuitenkin ennen kaikkea tehty ihmisten henkien, terveyden ja turvallisuuden pelastamiseksi. Vaikka nyt siis tilanne on hyvä, tätä ei ole syytä unohtaa ja on syytä muistaa aina se mahdollisuus, että me emme tätä tautia vielä kovin tarkkaan tunne ja valitettavasti on se mahdollisuus, että jostain tulee uusi, negatiivinen kehitys, ja silloin pitää tietysti olla valmis uudelleen reagoimaan. Eli tässä tilanteessa meillä on jatkuvasti rinnakkain akuutin tilanteen hoito ja siinä samalla pidemmälle katsominen.

Nopeushan on tässä valttia, oli kyse sitten terveydenhoidon puolesta tai sitten suomalaisten työpaikkojen ja yritysten turvaamisesta. Nyt onkin käynyt ilmi, että tämä on melkoisen haastava tasapainottelutehtävä: miten ollaan samalla riittävän huolellisia ja tarkkoja mutta toisaalta äärimmäisen nopeita, nopeampia kuin miten on ikinä aiemmin toimittu. Kyseessä kuitenkin on ainutlaatuinen kriisi, joka vaatii aivan poikkeuksellista nopeutta. Valitettavaa on, että kun näin nopeasti ennennäkemättömässä tilanteessa toimitaan, myös virheitä sattuu, ja silloin on tietysti katsottava tarkkaan, miten ne voidaan tulevaisuudessa estää. Siksi on tärkeää, että nyt tarkastellaan huolella, miten esimerkiksi suojavälineitä hankitaan entistä luotettavammista lähteistä ja toisaalta miten myös yritystukia kohdennetaan entistä tehokkaammin vaikkapa sinne ravintola-alalle, joka on näistä rajoitustoimista erityisesti kärsinyt. Eli vaikka pitää toimia nopeasti, olennaista on se opiksi ottaminen ja jatkuva eteenpäin katsominen, jotta tässä tilanteessa päästään yhdessä eteenpäin.

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

Eteenpäin katsominen on tärkeää myös kriisin inhimillisten kustannusten hillitsemisen kannalta. Nähdäkseni tässä tilanteessa on huomattu, mikä vahvan hyvinvointivaltion arvo todella on. Arvo piilee siinä, että kun koittaa tilanne, johon juuri kukaan yksilö, kunta tai yritys ei ole voinut varautua, silloin pohjoismainen hyvinvointivaltio kantaa: pitää huolta yrityksistä, pitää huolta ihmisistä, on nopeasti kehittämässä tukitoimia kunnille ja sairaanhoitopiireille, jotta tästä todella yhdessä selvittää. Nyt on toki huolehdittava, että tällainen solidaarinen, vahva hyvinvointivaltio saadaan ylläpidettyä myös jatkossa.

Nyt kun on nähty, kuinka suuri ilo hyvinvointivaltiosta on keskellä kriisiä, toivon, että tulevaisuudessa, tulevien vuosien ja vuosikymmenten aikana, on myös entistä kovempi ymmärrys sille, minkä tähden esimerkiksi veronmaksusta huolehtiminen on olennaista. Valtaosa ihmisistä ja yrityksistähän toimii tässä todella huolella, ja heitä kohtaan onkin väärin, että meillä on valitettavasti niitä toimijoita, jotka pyrkivät menemään siitä, mistä aita on matalin. Tämä ei ole hyväksyttävää kriisissä, eikä tämä ole hyväksyttävää myöskään tavallisessa arjessa. Siksi onkin tärkeää, että mahdollisimman pikaisesti tämän jälkeen pyrimme puuttumaan aggressiiviseen verosuunnitteluun ja tuomaan talouden vahvalle, reilulle pohjalle, jotta hyvinvointivaltio kestää tulevaisuudessakin. Tässä EU:lla on ihan valtavan suuri rooli, sillä meillä on yhteiset markkinat, meillä on paljon hyötyä siitä, että kauppaa voidaan käydä yli rajojen. Samalla on niin, että tämä avaa ovia myös verojen optimoinnille ja muunlaiselle vastuun välttelylle, ja siksi EU:n on yhdessä tartuttava toimeen ja varmistettava, että kullekin hyvinvointivaltiolle riittää rahoitusta myös tulevaisuudessa.

Muutenkin kun kyse on tällaisista globaaleista kriiseistä ja niiden ratkaisemisesta, yhteiskunnan kehittämisestä, Suomen kannattaa kyllä avoimena, vientivetoisena taloutena olla aina mukana, kun pohditaan niitä keinoja, joilla globaali talous voi nousta, joilla voidaan kehittää yhteisiä ratkaisuja, vaikkapa niitä rokotteita ja lääkkeitä mutta myös yhteisiä ratkaisuja siihen, että talous tästä nousee, koska Suomen vienti ei tietysti nouse ennen kuin keskeisten vientimaiden talous nousee, ja se ei nouse ennen kuin globaali talous nousee. Eli tämä keskinäisriippuvuus on syytä muistaa näissäkin olosuhteissa ja on syytä pitää kiinni siitä, että saamme kehityksen kestäväälle uralle niin Suomessa kuin globaalisti.

18.00 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Aika on vähissä, ja yritän diskontata sen puhemiesneuvoston toivomuksen lyhyestä puheenvuorosta. Tässä yhteydessä kaksi asiaa tuon esille:

Me olemme käyneet perusteellista keskustelua tietysti tulevaisuudesta, tulevista budjet-tirakenteista, ja olennaista on tunnistaa se, että nyt ei ole aika puhua leikkauksista. Nyt on aika puhua tämän koronavirusepidemian aiheuttamien talousongelmien ratkaisemisesta. Itse olen vahvasti sitä mieltä, että ne hallitusohjelman suuret linjaukset oppivelvollisuuden pidentämisestä, hoitajamitoituksesta ja ilmastoinvestoinneista on syytä kaikki toteuttaa, koska niillä kaikilla rakennetaan kestävää tulevaisuutta Suomelle.

Arvoisa puhemies! Toinen seikka, jonka halusin tuoda esille, on se, mistä täällä on tänään paljon puhuttu, eli nämä tukitoimet. Me kaikki hyvin sen tiedämme, että konsulttifir-mat osaavat hakea ja hakevat näitä tukia. Me myöskin tiedämme, että kirjanpitäjiltä on tul-lut viestejä siitä, että heitä eräät yritykset pyytävät tehtailemaan koronamenetyksiä kirjan-pitöön, jotta voitaisiin näitä hakuja tehdä. Ja samanaikaisesti, arvoisa puhemies ja arvoisa ministeri — kun te olette tässä paikalla — tunnen erittäin monia yksinyrittäjiä, jotka ovat heittäneet käytännössä kirveensä kaivoon. He eivät selviä edes tästä hakuprosessista yksin-

Punkt i protokollet PR 57/2020 rd

kertaisesti. He ovat todenneet, että tuntuu toivottomalta hakea, ei kannata hakea, emme me tukia saa, tämä ei tässä onnistu. Ja tässä on vielä ekstrana maahanmuuttajat: esimerkiksi Vantaalla 20 prosenttia aikuisväestöstä käyttää vierasta kieltä, muuta kuin suomea tai ruotsia, ja heille on täysin toivotonta onnistua tässä prosessissa. Tunnen muun muassa ison joukon kampaajia, jotka ovat todenneet, että ei mitään toivoa, vaikka ammatti on mennyt alta. Toivon, että tähän nyt kiinnitetään vakavaa huomiota, että tämä byrokratia helpottaisi, kun tässä on vielä tämä kielibyrokratiakin liian monilla. Mietitään huolella, että autetaan niitä, jotka tässä eniten tukea tarvitsevat.

Förste vice talman Antti Rinne: Behandlingen av ärendet och debatten avbryts nu. Behandlingen av ärendet fortsätter under ett plenum senare i dag.

Riksdagen avbröt debatten och behandlingen av ärendet.